

Sophia

Štvrťročník pre uvedenie

duchovných hodnôt do života

Plný klas
sa skláňa najhlbšie

K strane 36: Král Dávid

Z OBSAHU:

∞ ČO ROBIŤ

ABY SA NA SLOVENSKU NARODILI OSOBNOSTI

Zodpovednosť ľudstva za to, o čom sníva - str. 3

∞ POTREBUJE SA ČLOVEK CHRÁNIŤ PRED UPÍRMÍ?

Odpoveď na list čitateľky - str. 7

∞ CHRYZANTÉMA

Duchovní význam kvetín - str. 9

∞ DUCHOVNÍ KOSMOS

Vesmír atómov alebo vesmír bytostí? - str. 10

∞ TAJOMSTVO GRÁLU 3.

Parsifal a Gawain - str. 14

∞ ŽIVOT MEZI SMRTÍ A NOVÝM ZROZENÍM

Osudy a cesta človeka po jeho smrti - str. 17

∞ LÁSKU SI NESIE MOJA PANI V ZRAKU

Báseň Dante Alighieriho - str. 22

∞ RYTMICKÉ RASTLINY A ĽUDSKÉ SRDCE

Ako rozpoznávať liečivé účinky rastlín
voľným okom - str. 23

∞ CHERUBSKÝ POUTNÍK

Dvojveršia Angela Silesia - str. 30

∞ GABRIEL

Sedem archanjelov,
ktorí sa striedajú ako duchovia času - str. 31

∞ AJŇAHÍTA A JEJÍ PŘÍBUZENSTVÍ

3. perla zo starej Perzie - str. 38

∞ ARCHANJEL GABRIEL A RENESANČNÁ PRÍRODOVEDECKÁ REVOLÚCIA

Duchovný dejepis 4. - str. 39

∞ PRÍBEH O LESNOM VÝRIKOVÍ

Rozprávka - str. 45

∞ GNÓZA A KRESŤANSTVO

Láska k poznaniu
v prvých storočiach po Kristovi - str. 46

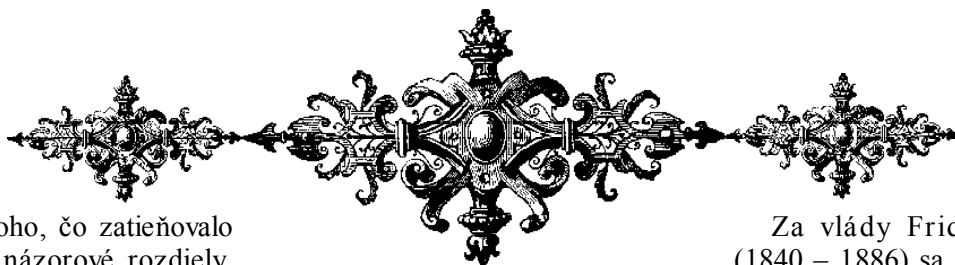

Vážení čitatelia!

Kde máme na Slovensku osobnosti, ktoré by si dokázali svojou morálnou silou a inteligenciou získať úctu väčšiny národa? Ak sú tu, tak prečo potom nie sú na najvyšších miestach? Prečo je tam toľko kontraverzných a malodušných osôb, ktoré sa nevedia vymaniť zo žabomyších perspektív a malicherných škriepok k žiadnej vyššej, všeobecne platnej myšlienke, ktorá by nás spojila ku spoločnej tvorbe? Na Slovensku sa osobnosti nerodia? A ak sa nerodia, dá sa alebo treba niečo pre to urobiť, aby sa rodili – alebo treba čakať, že prídu sami od seba? Alebo tu osobnosti sú, ale nedostali možnosť, nevieme ich rozpoznať?

V roku 1968, keď sa prvým tajomníkom ÚV KSČ stal *Alexander Dubček*, sa v Dubčekovi zosobnili veľké nádeje Čechov a Slovákov na nový, krajší život. Ľudia vedeli, že po rokoch stalinského teroru chcú budovať lepšiu, spravodlivejšiu, ľudskejšiu systém – “socializmus s ľudskou tvárou”. Radosť zo života, chuť priložiť ruku k dielu, aká vtedy zavládla, sa dá prirovnávať len k novému ránu. Ľudia sa tešili na budúcnosť. Nikdy neboli tieto dva národy také jednotné, ako vtedy. Ľudia aj inteligencia z opačných názorových táborov sa dokázali zísť a stisnúť si ru-

ky v mene niečoho, čo zatieňovalo ich dovtedajšie názorové rozdiely. Srdce národa doslova bilo pre spoločnú vec.

Iskra "pražskej jari" bola zadusená tankami Varšavskej zmluvy. Násilná frustrácia nádejí a tvorivej iniciatívy vyústili do všeobecnej apatie národa, takže táto generácia nebola ani v roku 1989 schopná uveriť, že by sa niečo mohlo zmeniť. Hoci práve v roku 1989 sa mala vytúžená sloboda od sovietskej okupácie a možnosť budovať spoločnosť podľa vlastných predstáv stať skutočnosťou.

Prečo sa stali "dušou" zamatovej revolúcie v Československu v roku 1989 práve študenti? Pretože to boli duše počaté z túžob pražskej jari 1968! Tie deti, ktoré boli počaté a ktoré sa narodili v roku 1968, boli v roku 1989 práve 21-ročné, boli na vysokých školách!

Citový svet matky a myšlienkový svet otca priťahujú duše určitej kvality, ktoré sa im narodia. Atmosféra doby, jej najskrytejšie túžby, nádeje a sny, vytvárajú v neviditeľnej sfére most vzopätý do duchovného sveta, po ktorom zostupujú duše, obdarené príslušnými vlohami, ktoré si túžbu doby prinášajú so sebou už ako svoje životné poslanie.

V roku 1775 napísal pruský panovník *Fridrich II., Veľký*, v liste *Voltaireovi*:

"... Nemecko je v súčasnosti ako Francúzsko za čias Františka I. Začína sa šíriť zmysel pre humanitné vedy; treba počkať, kým nám príroda nedá skutočné talenty, ako to bolo za čias úradovania Richelieua a Mazarina. Krajina, ktorá dala svetú Leibniza, môže dať aj ďalších.

Nebudem už svedkom tohto rozkvetu svojej vlasti, ale tuším túto možnosť. Mohli by ste mi povedať, že Vám na tom až tak nezáleží a že zo seba robím samozvaného proroka, ktorý svoje vízie prenáša do ďalekej budúcnosti. Ja veším takýmto spôsobom, najistejším zo všetkých, lebo ho nikto nemôže vyvrátiť.

Pokiaľ ide o mňa, som rád, že som žil v storočí Voltaira; to mi stačí. Že žije, že sa mu darí, že má dobrú náladu a najmä, že nezabúda na samotára zo Sans Souci. Zostaňte zdravý.

24. júla 1775"

Úžasné na tomto liste je, že Fridrich II. sa tu celkom cieľavedome snaží vytvoriť duchovnú atmosféru vo svojej krajine pre príchod "skutočných talentov" a veští "najistejším spôsobom" príchod nemeckých idealistov, ktorý skutočne nastal, a priniesol zvláštne obdobie vrcholného rozkvetu nemeckého ducha v podobe nemeckej klasickej filo-

Každá doba uskutoční nejaký sen doby predchádzajúcej.

Jan Neruda

zofie. To však bolo už po Fridrichovej smrti. Fridrich II. sa už nikdy nedozvedel, že v čase, keď na sklonku života ešte stále dúfal a čakal, "kým príroda nedá skutočné talenty", bol už Goethe (síce ešte neznámy) mladý muž, Schiller 16-ročným mládencom, Fichte 13-ročný, Hegel a Novalis päťročný, a Schelling v kolíske.

Fridrich Veľký – na rozdiel od svojho otca, "vojenského kráľa", ktorý mal "zvláštnu záľubu v budovaní armády", aj svojho deda, ktorý "miloval nádhru a prepych" – bol panovníkom (narodeným vo Vodňanoch), ktorý bol "prístupný duchovným prúdom svojej doby", inklinoval ku kruhom rovnako zmýšľajúcich, duchovne zameraných priateľov, kde nadviazal aj svoje celoživotné priateľstvo s Voltairom. Dôležitosť, akú pripisoval duchovnej kultivácii svojho národa, sa odráža v tom, že "oveľa skôr než ostatní panovníci zaviedol povinnú školskú dochádzku" a že úroveň vzdelania obyvateľstva bola za jeho vlády vyššia, než kdekokoľvek inde v Európe.

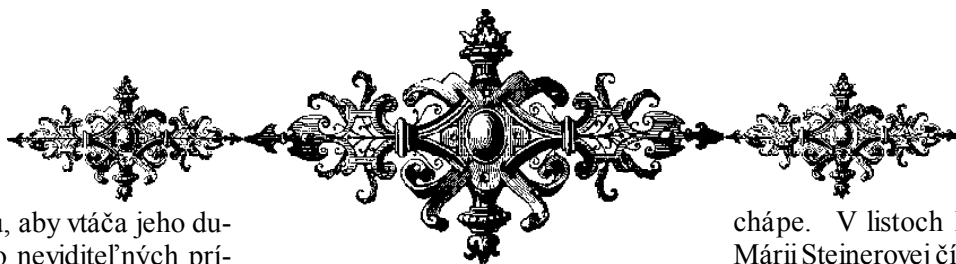
Za vlády Fridricha Veľkého (1740 – 1797) sa skutočne narodili všetci veľkí nemeckí idealisti: Goethe (1749), Schiller (1759), Fichte (1762), Hegel (1770), Schelling (1775), Novalis (1771).

Príchod takýchto osobností musí byť očakávaný – musí byť chcený!

Židia úpenlivo prosili Boha, aby im poslal niekoho, kto ich vyvedie z egyptského otroctva – a dostali Mojžiša! Po Jozefovej smrti, keď nastúpil faraón, "ktorý Jozefa už nepoznal", začalo "trápenie synov Izraelových"; faraónovi úradníci "trápili Izrael svojimi bremenami", "strpčovali im život tvrdou prácou", "ukrutne ich utláčajú" (Exo 1). Bolest' a modlitby Izraelitov z hĺbky srdca stúpali ako kadidlo k stupňom Božieho trónu. A práve vtedy sa narodil Mojžiš. Pravda, vyrastal najprv na egyptskom dvore, a až ako zrelý muž sa ujal svojho národa.

Čo teda urobiť, aby sa na Slovensku narodili veľké osobnosti? Príchod takých osobností musí byť vedome chcený! Veď skutočne veľkí a dobrí duchovia (na rozdiel od tých zlých) sa nikdy netlačia nikam, kde ich nechcú, kde nie sú pozvaní! Pochopme to! **Ak chceme, aby prišli nejaké skutočné osobnosti, v ktorých sa zosobnia a stanú skutkom nejaké ušľachtilé, vyššie duchovné hodnoty, musíme si tieto hodnoty najprv začať vážiť!**

Od členov vlády až po radového občana sa všetci vyhovávajú na tzv. nevyhnutnosť, na tzv. spoločensko-politickú, ekonomickú, životnú "realitu", kvôli ktorej vraj nemôžu konať inak, ako konajú. Pravdaže mnohé veci a opatrenia sú (žiaľ) už iba nevyhnutné, sú osudovými následkami minulosti, ktoré sa už nedajú zmeniť. No aj keby to bola pravda, že by sa dnes – podobne ako za čias sovietskej okupácie – nedalo nič zmeniť (ale nie je to pravda!) – nič by nám nemohlo zabrániť, aby sme aspoň netúžili po pravých a čistých hodnotách, aby sme ich nepostavili vo svätyni svojho srdca na prvé a najvyššie miesto. Lebo ani okovy na rukách nemôžu

zabrániť človeku, aby vtáča jeho duše nezalietalo do neviditeľných príbytkov, ktoré miluje. Tak by sa “s najväčšou istotou” odstránil aj najväčší útlak a vykličili semená svetlej budúcnosti.

Lenže **najväčší hriech ľudstva je nie to, že nemôže – ale ani opraviť netuží po ničom vyššom!** Správy v tlači a televízii hrozným spôsobom usvedčujú ľudstvo z toho, aké hodnoty si skutočne váži, a aké nie; a obracajú akékoľvek reči o láske k duchovnosti na lož a frázu. Každú chvíľu počujeme, ako ten a onen futbalista dostal miliónové a či desať miliónové čiastky v dolároch za to, že kopal na jednom zápase, alebo zmenil dres; a vzápätí ešte vyššiu čiastku za to, že si naspät' obliekol ten starý. Nedávno sa objavila správa, že nejaký žurnál ponúkol 1,67 milióna dolárov futbalistovi Manchesteru a speváčke zo Spice Girls za výhradné právo urobiť reportáž z ich svadby. Ľudia sú ochotní zaplatiť milióny za nezmyselnú klebetu! Miliardy sa točia v biznise s fotomodelkami, ktoré sotva toho toľko stvorili vlastnou námahou, len ukazujú dary prírody. Bilióny, viac ako celý dlh tretieho sveta, je ľudstvo ochotné vydať ročne na reklamnú sprostáčinu. Na tohtoročnej “Love-Parade”, kde nebolo žiadnej pointy okrem techno-ošiaľu, dievčat “hore bez” a stotisíc predaných tabletiiek drogy “ecstasy”, urobil miliónový dav v berlínskom parku takú spúšť, že len upratovanie a uvedenie do pôvodného stavu stálo pol milióna mariek. Ľudia sú ochotní vyrobiť druhý Titanic za 200 miliónov dolárov a potopiť ho, len aby sa na to mohli dívať, ako sa potápa. V nezmyselných súťažiacich založených na náhode sa rozdávali miliónové výhry.

A predsa – len čo ide o skutočné, večné hodnoty – že nám ľudom jazyk neodpadne – nikdy vraj “objektívne nezvyšujú peniaze”. Ustredná knižnica v hlavnom meste krajiny nemá peniaze na jediný exemplár nejakej hodnotnej knihy, alebo aby dala opraviť padajúcu omietku. Ľu-

dia sú ochotní dať ťažko vydreté peniaze za nezmyselné zmyslové vášne a dojmy (viď. hodiť sa dole z mosta alebo žeriavu na gumenom lane), a tu sú ochotní aj mnohonásobne preplatiť; ale pre duchovné hodnoty, pre žiadnu vyššiu vec sa nedokážu nadchnúť, tam zostávajú chladní; a prijali by ich len, azda, keby boli zadarmo, keby za ne nemuseli nič obetovať, či keby im vlastne za to niekto zaplatil. Od knihy, ktorá obsahuje vážnejšiu myšlienku už očakávajú, že bude niekým dotovaná, že bude v predajni pod výrobnú cenu, alebo výpožička za desať halierov. Inak nebudú čítať. Či to neznamená, že autor tej knihy (hudobného diela

***Koho bohovia milujú,
umiera mladý.***

Menandros

a pod.) by vlastne musel zomrieť hladom, alebo ísť zametať ulice, že je zbytočný?

Každý národ dostáva vždy čas od času osobnosti, ako na skúšku, či si ich bude vedieť vážiť. No väčšinou si ľudstvo týchto ľudí zabije.

Príslovie “*Koho bohovia milujú, zomiera mladý*” treba dopovedať: Ale nie preto, že to bohovia chcú, ale preto, že koho nebesá milujú, svet nenávidí a ľudia vyvrhnú spomedzi seba! *Novalis* zomiera ani nie 30-ročný; a necháva nás len tušiť, aké dielo by bol vytvoril, a o čo všetko sme prišli. Lebo **smrť a životy takýchto veľkých osobností nikdy nie sú “náhodné”, ani ich osobnou vecou, ale odrážajú sa v nich deje a pomery síl v celej národnej duši.**

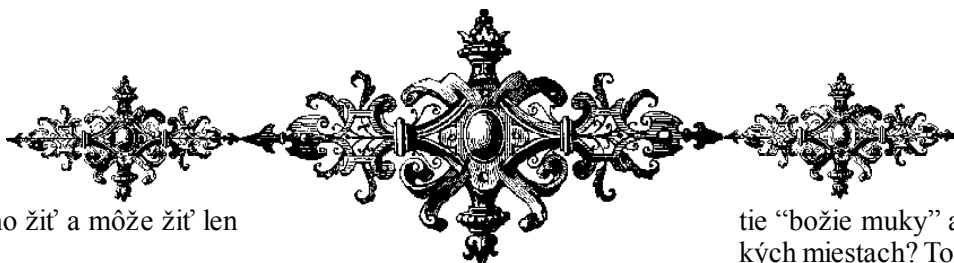
Chalil Džibrán zomiera 48-ročný. V liste svojej káhirskej priateľke, spisovateľke *Majj Zijáde*, s ktorou sa nikdy nestretol, ale si pravidelne písali, sa zmieňuje o hlbokkej samote, v akej žije. Ľudia ho uctievali, ženy “milujú”, ale to, čím on skutočne je, čím žije – to nikto nemiluje ani ne-

chápe. V listoch Rudolfa Steinera Márii Steinerovej čítame, že “prežíva peklo”; aj on zomiera predčasne na opotrebovanie a vyčerpanie organizmu. Tak aj Štúr, sklamaný a smutný, zomiera tiež “zhodou okolností” predčasne, ako 41-ročný: “*Akože sa národ, ktorý sa o nič väčšie a vyššie nestaral, starať má? Národ záleží z jednotlivých ľudí, keď ale títo, o nič väčšie a vyššie nedbajú, akože potom o národ, ktorý je celok väčší a vyšší starosť mať môžu? ...Darmo ti je akéhokoľvek jednotlivca chcieť pripraviť a zdokonaľiť bez jeho vlastnej vôle, darmo ti je tak aj národ chcieť povýšiť, a k dačomu priviesť bez jeho vlastného sa pohnutia... Darmo budeš dakomu dary prinášať, keď ich on užít' nevie a nemôže, darmo budeš aj národom všeličo obetovať, keď ony, ani tvoj dar oceniť, ani k čomu je, poznať nevedia.*”

Na vydanie Štúrovho diela “Slovanstvo a svet budúcnosti” v slovenčine, ktoré stihol dokončiť ešte pred svojou smrťou v roku 1856, sme museli čakať až do roku 1993 – teda 140 rokov. Hlavne, že všade visia jeho obrazy!

Takej osobnosti nemôžete povedať: “Ved' vykašli sa na to, rob hocičo iné!” Pochopme: ona *nemôže neplniť* svoje poslanie! Celé jej vnútro je utvárané pre určitú úlohu, duchovný svet musel veľa investovať do toho, aby mohla prísť. Vedomie jej vnútorného poslanca a dary, ktoré dostala, ju vnútorne “spália”, keď sa nemôžu realizovať. Asi tak, ako by sa matka, ktorú príroda obdarila premiérou lásky a nehy k deťom, zhrýzala až k smrti, keby jej boli vzaté a bolo jej zakázané starať sa o deti; lebo by sa cítila na zemi zbytočná a jej život by jej pripadal prázdny.

Inými slovami: **Veľké osobnosti od nás odchádzajú predčasne vtedy, keď ľudia urobia ich poslanie zbytočným svojou ľahostajnosťou.** Ak ich nepália hneď na hraničiach a nepribíjajú na kríže, zahubia ich isto tým, že urobia ich bytosť na zemi zbytočnú svojím nezáujmom. Lebo aj taká osobnosť, ako každý,

musí pre niekoho žiť a môže žiť len vo vzťahoch.

Je ilúziou, čomu sa oddáva väčšina Slovákov, že na čelo krajiny by sa mohla postaviť nejaká naozaj múdra osobnosť. Nemala by žiadnu oporu u ľudí. Veľmi rýchlo by ju zradili. Zostala by sama. Abd-ru-shinovi "verní" sa rozprchli ako kŕdeľ vyplašených vtákov pri prvom zásahu gestapa; on zostal sám a krátko na to zomrel.

Čas od času zošle nebo niekoho, aby ako lakmusový papierik zviditeľnil, čo je v ľudskom vnútri. Taká osobnosť položí seba na misku váh na stranu čistej pravdy. A mnohí aj prevolávajú na slávu, ale len pokiaľ ich to nič nestojí, a väčšina z úplne iných dôvodov ako pre Pravdu samotnú. Prvá prekážka, zvod, hrozba ich usvedčuje, že duchovný svet v nich nezapustil korene.

Radová slovenská duša je vyvinutá potiaľ, že cíti reálnu zodpovednosť nanajvýš v okruhu svojej rodiny; zmysel pre zodpovednosť za širšie spoločenské súvislosti toho, čo koná, jej chýba. O zodpovednosti za tvorbu vlastných myšlienok nevie. Pohľad na hladné, opustené dieťa ju dojde. Ale to, že prenechávať seba ako nádobu cudzích myšlienok nestačí, že sa tým zúčastňuje na duchovnej vražde niekoho, ju nedojíma.

Podľa legendy mali byť posledné slová *Jana Husa* "sancta simplicitas" (svätá prostota). Mal ich vysloviť vo chvíli, keď upútaný na hranici uvidel zbožnú starenku ako príklad polienko na oheň. Beda Slovensku a jeho "dobrým ľuďom", keď budú neustále prikladať polienka na hranicu svojím najlepším synom.

Netýrajme takéto osobnosti ani tým, že ich chceme len postaviť na piedestál a večne zdola uctievať – ale nikdy sami seba meniť podľa ich príkladu. Žiadna ozajstná osobnosť nestojí o to, aby bola uctievaná ona osobne; ale túži po tom, aby si ľudia ctili a chápali to, čo si ctí ona. Spôso-

buje jej muky, keď musí neustále počúvať od ľudí jedným dychom, že ako veľmi si ju ctia a obdivujú – a zároveň vidieť, že samotný obsah toho, čo priniesla, nechápu a ani ich nezaujíma. Žiadna pravá osobnosť neprišla preto, aby robila vodcu, ktorý bude veliť masám; ale aby svojím životom dala príklad, ktorý inšpiruje aj ostatných k *vlastnému* tvorivému životu. Ozajstnej osobnosti sú na obtiaž také ctiteľia, ktorí si to urobili také jednoduché, že chcú len poslúchať a využívať ju ako deti otca, preniesť na ňu zodpovednosť za svoje životy, brať hotové rady na všetko – ale nikdy sa

*Nehreší sa len skutkami.
Hreší sa aj ľahostajnosťou,
najmä však ľahostajnosťou
povýšenou na systém.*

Marie Pujmanová

jej nestáť skutočným druhom a priateľom, a priložiť ruku k spoločnému dielu. A pri prvej príležitosti ju zradia, postavajú sa proti nej a chcú ju lynčovať, lebo sami sú bezmyšlienkoví, prázdni, ovplyvniteľní ledačím, čo sa naskytne.

Začnime si vážiť pravé hodnoty! Vytvárajme atmosféru naozajstného hľadania pravdy, učme sa rozlišovať pravé od falošného! Nemôže byť teraz Slovensko tak, ako Nemecko za Fridricha Veľkého? Nedúfajme, že sa osobnosti budú rodiť na Slovensku v húfoch len na to, aby sa zakaždým nechali od nás ukrižovať ako Boží Syn! Ako sa Kristus pred Damaškom pýtal ohromeného Saula: Prečo ma prenasleduješ? – tak sa z každej takej osobnosti, ktorá dala život za niečo vyššie, ako je ona sama, Kristus zakaždým pýta: Prečo ma prenasledujete?

Čo myslíte, čo znamenajú všetky

tie "božie muky" a krucifixy na toľkých miestach? To je to **najstrašnejšie obvinenie ľudstva, ktoré trvá: zabíjame tých, ktorí nás najviac milujú.** Najvyššiu Lásku, Pravdu, Čistotu stále znova pribíjame na kríž; postávame v dave, ktorý krčí: Ukrižuj ho! – a nevieme ani koho. Pravda znova obchádza medzi ľuďmi – a nikto sa jej nezastane.

Každá generácia má svoje poslanie. Každá iné. V 60-tych rokoch sa svetom preliala vlna odporu proti bezduchému konzumnému spôsobu života a nejasná túžba, tušenie potreby "duchovnej revolúcie", "revolúcie kvetov", čo súviselo s konjunkciou Urána a Pluta v rokoch 1964-68. Ľudia vtedy nedokázali vedome spracovať tento obrovský podvedomý astrálny impulz k duchovnej slobode a transformácii inak, než že sa vyzliekali do naha, spievali, brali drogy a proti všetkému rebelovali. Generácia, ktorá sa vtedy narodila, si však to, čo ich otcovia nedokázali uskutočniť, priniesla z hviezd ako svoje poslanie. Títo ľudia budú teraz 30-40 roční. Prichádzajú do aktívneho veku, kedy majú vydať zo seba to svoje; do pozícií, inštitúcií, kedy oni budú rozhodovať o spoločnosti.

Neprespíme zase dobu tým, že budeme bojovať proti prišerám a démonom, proti zlu a neľudským systémom len vo filmoch; neodžime si svoje poslanie len ako v snoch na plátnach kín. Je čas premeniť hlas svedomia na skutky. Nebudme zbabeli. Život je krátky – a kto by ho chcel podržať, stratí ho. Ruža, ktorú neodtrhnú v rozpuku kvetu aby ozdobil šiju nejakej krásnej bytosti – zvädne zbytočne. Nebojme sa. Nestarajme sa o to, čo chce svet. Svet nevie, čo chce. Každá generácia si prináša zvnútra svoje vlastné poslanie, ktoré nemá nič spoločné so svetom, a len tomu musí byť verná. Buďte, naše duše, ako panny, verné svojmu nebeskému ženichovi, a nie ako prostitutky, ktoré sa pri prvej príležitosti zahadzujú so svetom!

Najkrutejšie ľži hovoríme svojim mlčaním. Rivarola

Sophia

Milá redakcia Sophie!

Sophia je jediný časopis z mnohých, čo sa mi v živote dostali do rúk, ktorý mi niečo priniesol. A priniesol mi naozaj veľa! Ako každé dieťa tohto sveta, dostala som sa i ja do obdobia svojho života, keď sa predomnou objavilo toľko protichodných myšlienok a názorov, na ktoré som celé mesiace a roky márne hľadala odpoveď. Vy ste naozaj prví a jediní, ktorí ste ma v mnohých veciach dokázali uspokojiť natoľko, že váš časopis síce pomaly, ale o to istejšie menili moje názory na základné a najdôležitejšie aspekty ľudského života. Pravdaže trvalo mi istý čas, kým som pochopila zmysel niektorých článkov a niektoré veci mi doteraz robia problémy. ...

Chcela by som sa Vás spýtať na niečo, čomu ste sa zatiaľ nevenovali, a to na upírov. Táto problematika ma zaujíma už od doby, keď som približne pred dvomi rokmi videla americký film "Interview s upírom". Mám prečítanú tiež románovú predlohu tohto filmu od americkej spisovateľky Anne Riceovej... Sú tam uvedené mnohé myšlienky, opisy, podrobnosti o ktorých sa mi zdá, že presahujú hranice obyčajnej ľudskej fantázie...

V mýtoch a legendách mnohých národov možno nájsť príbehy o "nemŕtvych bytostiach" živiacich sa ľudskou krvou – napríklad slovanské alebo aztécke mýty sú viac-menej všeobecne známe. Ako však naozaj vznikli a akú veľkú časť z nich tvorí pravda?

V Sophii 1, v článku "Duchovní význam kvetín – Růže" sa píše, že: "Šípková růže má zvláštni magickou moc chrániť pred upíry, ktorí provozují černou krevní magii." **Potrebuje sa človek pred upírmí chrániť?**

Ludmila, Čakajovce

Milá Ludmila,

Jav, o ktorom hovoríte, je známy z folklórnej tradície národov doslova na všetkých kontinentoch, od Ameriky, cez Euráziu, Afriku až po Austráliu už od samého začiatku dejín; doklady o ňom máme už na babylonských doštičkách, kde upír je nazývaný "utuku", a kde sa píše: "utuku sa priblížil k hrdlu človeka". Súhlasné správy pochádzajú od kultúr, medzi

ktorými neexistovalo spojenie a preto - máte pravdu - nezodpovedalo by nezaujatému mysleniu domnievať sa, že to nemá žiadnu príčinu.

Vampirizmus existuje, ale nejde pri ňom o pitie krvi, ale éterického vyžarovania krvi, životnej sily spojenej s krvou; čoho až druhotným následkom je úbytok krvotvorby. Filmy o upíroch čerpajú z úlomkov skutočných zážitkov ľudí, sú však sčasti popletené a vždy extrémne prehnané, aby pobavili diváka. Anne Riceová a iní spisovatelia románov pribásnili upírom ďalšie fantastické vlastnosti, ktoré – vo folklórnej tradícii – nikdy nemali.

Ako vampirizmus vzniká? Dion Fortune napr. píše, ako sa prípady vampirizmu rozmnožili počas prvej svetovej vojny, keď sa medzi vojakmi v zákopoch rozšírila magická technika, ako možno zabrániť tzv. druhej smrti.¹ Za normálnych podmienok sa po opustení fyzického tela počas asi troch dní rozpadá aj telo éterické (druhá smrť). V prípadoch výnimočného lipnutia na živote alebo neprirodzenej smrti má však duša sklon tento rozpad éterického tela oddaľovať. Pretože však už nemá viac fyzické telo, môže si tieto éterické sily doplniť len z krvi živých ľudí alebo zvierat. Tieto jej umožňujú určitý stupeň uvedomenia si seba samej, precitnutia zo "spánku zosnulých" a pokračujúcu možnosť zúčastňovania sa na pozemskej existencii.

Preto Odyseus, keď vyvolával z podsvetia tieň zomrelého veštea Teiresia, aby ho požiadal o radu, zabil ovcu a krv zvierat'a vylial do jamky v zemi. Duše zomrelých sa zhŕkli a chceli sa "napíť" éterických síl vystupujúcich z krvi práve obetovaného zvierat'a.

Upírizmus je teda neprirodzený stav predlžovania rozpadu mesačného éterického tela, ktorého pravou funkciou bolo len spájať dušu s telom fyzickým, a po smrti sa inak rozpadá. Mesačné sily pôsobia v ľudskom éterickom tele v noci, v spánku. Odtiaľ rozprávania, že poranené

telo upíra sa zaceľuje vo svetle mesačných lúčov. Fyzické telo sa, pravdaže, z hrobu už nepohne, ale vystupujú z neho určité éterické sily, ktoré sa kondenzujú práve pod vplyvom Mesiaca.

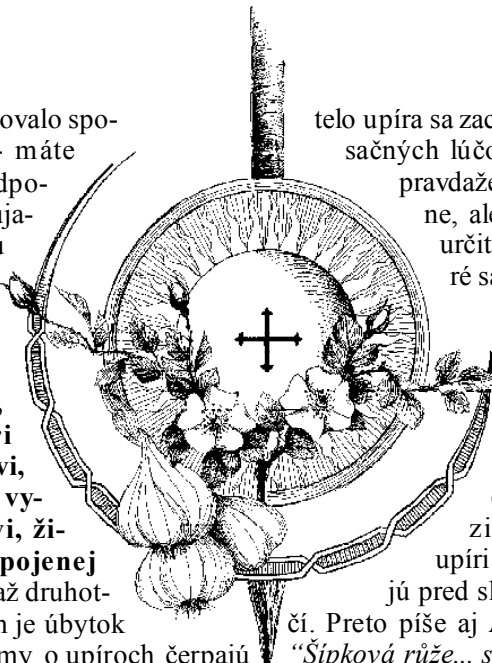
Naopak sily Slnka pôsobia tak, že rozpúšťajú, odpútavajú éterické sily od fyzického tela. Preto upíri v románoch utekajú pred slnkom, ktoré ich ničí. Preto píše aj Alma Excelsior, že "Šípková růže... se sází na hroby bytostí, které nemají, jak se říká "klidu v hrobě", kteří se zjevují jako dvojníci a jsou přespriliš připoutáni k smyslovému světu. Planá růže zamezuje, aby byla brána síla z dosud nesetlého fyzického těla, ležícího v hrobě, a znemožňuje výstup upířských sil a jejich působení ve světě."²

Upír nemá len astrálne telo, ako sa domnieval napr. Guaita, lebo tak by sa ničím nelíšil od normálnych duší zomrelých; ale v prípade upírizmu ide práve o to, že sa duša nevie alebo nechce zbaviť zvyškov éterických, životných síl. Preto sa o upíroch hovorí, že sú "nemŕtvi", teda už nie živí, ale ešte ani nie celkom mŕtvi.

Zatlačenie kolíka z osikového dreva do srdca, ktorým sa zneškodňovali upíri, znamená vlastne zavedenie slnečných síl do centra éterického tela – do srdca. Topol' osikový je mimoriadne svetlomilný strom, neznáša napr. väčšie zatienenie inými stromami. Iným spôsobom je spálenie mŕtvol, pretože živel ohňa odpúta zvyšky éterických síl od fyzických ostatkov.

Keď si uvedomíme, že prvé obšiahle správy o upíroch pochádzajú od Sumerov, teda z gabrielského obdobia staroveku – a potom s ďalším gabrielským obdobím vystupuje tento jav opäť do popredia súčasne v Strednej Amerike, na Blízkom Východe a v slovanských krajinách – dostáva slovné spojenie "vo svetle mesačných lúčov" ešte iný, hlbší význam.

Existuje ešte celý rad prvkov, čo sa spájajú s príbehmi o upíroch, a v ktorých by sme našli legendy zmiešané so zrnkami pravdy. Dlhé nechty; premena na netopiere; správy o exhu-

máciach, kde vraj mŕtvola bola po dlhom čase ešte neobvykle čerstvá; vegetovanie upírov v ílovitej, humóznej pôde; to, že napádajú ľudí v spánku; že ich nevidno v zrkadle; alebo to, že obeť sa po svojej smrti sami menia na upírov atď. Nebudeme sa tým tu v Sophii zaoberať, lebo by to nemalo iný zmysel, než uspokojenie zvedavosti čitateľa.

Navyše, vyvolalo by to u mnohých ľudí nepríjemné predstavy a pocity, kvôli ktorým by nás odsúdili, celkom bez ohľadu na to, či je to pravda. Tak sa napríklad niektorí ľudia pohoršili aj nad tým, že som vo svojej knihe naznačil, že príčina, prečo jedna indická sekta (thugovia) v minulosti robila rituálne vraždy, je tá, že éterické sily ("duše") zomrelých využívala na rôzne "služby".³ Táto predstava je vraj "nemožná, hrozná a odporná" a ja vraj rozbíjam jednotu cirkvi tým, že si "vymýšľam" nové náboženstvá.

Po čase som presne na tú istú "nemožnú, hroznú a odpornú" predstavu narazil u sv. Tomáša Akvinského: "...a preto zabíjali mnohí veľtci deti, aby mali ich duše za pomocníkov."⁴ Akvinský tu cituje polemiku Jána Chrysostoma s Plotinom o tom, či sa duše zomrelých po smrti môžu premeniť na démonov, týkajúcu sa výkladu miesta v Matúšovi 8:28, kde sa píše, že "dva posadnutí démonmi vyšli z hrobov, strašní náramne, takže nikto nemohol prejsť tou cestou popri nich."

Zdá sa, že tak v pravoslávnej ako aj v katolíckej cirkvi existovala neistota ohľadom toho, či mŕtvinaoza vystupujú z hrobov, alebo len démoni mŕtvych napodobňujú; či príznaky zosnulých sú oživené ich vlastnými nečistými dušami alebo démonickými bytosťami. Samo osebe neobstoí ani jedno vysvetlenie: to druhé nestačí a to prvé vedie k teologickým problémom. Náhl'adom, ktorý spojuje oba faktory je ten, že je to vegetatívna a animálna duša, do ktorej – po opustení duchovnou dušou – vstupujú daimoni. Tomu nasvedčuje aj pohrebný rituál austrálskych domorodcov – u ktorých sa azda najviac zachovala atavistická jasnozrivosť: "Ak zomrel niekto z kmeňa, zasadli ostatní okolo jeho tela a po celú noc pospevovali svoje monotónne nápevy. Verili totiž, že tento rituál spoločne s ohňom, ktorý po celú noc udržiavali, zabráni zlým

duchom, aby vstúpili do tela mŕtveho a spôsobili, aby vstal a škodil živým."⁵ V tom prípade však morálne dilemy, do ktorých stavala svojich upírov *Anne Riceová* sú holým nezmyslom, pretože upír nemá morálnu substanciu, niet v ňom duchovného človeka.

Príbehy o upíroch vyznievajú strážidelne; treba si však uvedomiť, že duševne a duchovne zdravo založený človek sa takýchto vplyvov nemusí báť, pretože nemôžu do jeho organizmu nijako významne zasiahnuť, a nemusí sa o ne vôbec starať. Je na to potrebné už určité nezdruvé založenie alebo psychické oslabenie, neprirodzená skladba psychofyzických článkov, aby takéto sily mohli dnes do organizmu človeka významnejšie zasiahnuť. Sú ľudia, u ktorých mesačné sily sú aktívne v éterickom tele

aj cez deň, ktorí cez deň riadne nebudia a v noci riadne nespia, a ktorí takýmto vplyvom podliehajú, či dokonca sa im vedome oddávajú tak intenzívne, že možno pozorovať fyzické stopy na pokožke, alebo príznaky chudokrvnosti. V extrémnom prípade by azda mohol byť úbytok životných síl taký veľký, že by viedol k smrti.

Dnes už ľudia neprežívajú tieto veci tak, ako kedysi, pretože pomer jemnomotných schránok k fyzickému telu človeka sa za stáročia zmenil; ale spravidla len v podobe nočnej mory alebo cez deň únavy. No pred rokmi som bol prizvaný k prípadu mladého muža v jednom slovenskom meste, ktorý – nevediac, čo robí – vykonal istý čierno-magický rituál, vložil doň celú svoju emocionálnu energiu, a vyslovil aj sľub, že by dal aj život za to, aby mohol získať jednu ženu. Tú ženu získal, ale za cenu, že sa pritom spojil s nejakými silami, ktorých sa odvtedy nevedel zbaviť.

Jedným z nepríjemných následkov bolo, že si ráno po prebudení na tele nachádzal rany v podobe viacerých rovnobežných čiar, ako keby ho niekto poškrabal nechťami. Rodičia boli presvedčení, že si škrabance musí spôsobovať v spánku sám, a preto mu skúšali na noc zväzovať ruky a pod., ale rany sa objavovali aj tak, takže sa nakoniec bál zaspáť.

Rôzni liečitelia ho magnetizovali a hypnotizovali, čo pomohlo tak na dva-tri týždne, a potom bol zase tam, kde predtým. Problém bol v tom, že tento chlapec by musel sám, zo svojho ja vyvinuť opäť aspoň takú veľkú vôľu na to, aby sa od tejto ženy a týchto síl odpútal, ako bola tá, keď sa s nimi spájal. On však túto vôľu nemal.

Očividne, tento jav sa stal nejakému režisérovi podnetom pre nakrútenie hororu "*Nočná mora z Elm Street*". (Tvorivá fantázia režisérov vždy len zaostáva za skutočným životom.) *Freddie Krüger* má namiesto nechťov oceľové britvy, ktorými reže do tela svojich obetí. To môže robiť iba kým spia; prebudením sa pred Krügerom zachraňujú. Dráma spočíva v tom, aby nezaspali, resp. aby sa dokázali zo sna prebudiť, alebo aby priateľky prebudili jednu druhú, keď im ide o život. Rozdiel medzi filmom a skutočnosťou bol ten, že vo filme striekala krv až po strop, zatiaľčo v skutočnosti išlo len o neškodné škrabance a začervenania.

Upírstvo, kradnutie životnej sily však existuje aj medzi živými, a nazýva sa arrivizmus. "*Arriviste jsou živí lidé, kteří vědomě či nevědomě získávají vitální sílu druhých osob. Tu mohou tyto osoby ztráct v přítomnosti lidí, kterých se bojí: indukce strachu vede k samovolné ztrátě vitální síly – tak pak přechází na osobu, která strach indukovala.*"⁶

Upíri sú aj niektorí "zázrační liečitelia", čo liečia vo veľkých sálach, na štadiónoch alebo v televíznych seansoch; uvádzajú davy do fascinácie, excitovaného stavu, čo umožní prenos časti životných síl zúčastnených na subjekt, ktorý je stredobodom pozornosti; alebo si vyberajú pre svoje seansy čas vo večerných hodinách, keď veľa ľudí práve zaspáva, takže ich jemnomotné telá sú ešte na zemi, ale už mimo kontroly ich bdelého vedomia. Kradnú životné sily (ľudia nie

sú zdesení, lebo si to nevšimnú) – hoci tvrdia, že liečia “Kristom”.

Obrat' o životné sily možno bud' len človeka zstrašeného, so slabou osobnosťou, slabým ja a slabou vôľou; alebo ak sa mu podarí navešať nejaké “bulíky” na nos, takže sa tomu sám dobrovoľne otvorí; alebo v takej chvíli, keď nemá sám seba pod bdelou kontrolou svojho vedomia. Preto tradičnou ochranou proti upírom sú sily Slnka a sily Marsu. Doporučovalo sa napr. mať u seba cesnak alebo kúsok železa. Až budeme brať duchovnú medicínu, uvidíte, ako v ľudskom organizme pôsobia sily Slnka/zlata a sily Marsu/železa. Slnko zvyšuje bdelé sebavedomie, posilňuje ja; a Mars pôsobí tak, že toto ja vťahuje viac do tela. **Cesnak je bylinou Marsu, obsahuje čisté marsické sily.** Stredovekí vojaci si brali cesnak pred bitkou. A rímski vojaci ho jedli, aby získali väčšiu odvahu. Preto je cesnak ľudovým prostriedkom proti upírom.

To je stručne vysvetlenie podstaty ľudových opatrení proti upírom, aké nám teraz umožňuje naša “malá” duchovná veda, a ako ho nenájdete nikde inde; lebo ani autori ako *Konstantinos*, čo strávili roky zbieraním správ o upíroch a napísali o tom zväzky, nedospeli ďalej, než k dohadom, že išlo zrejme o snahu “priklinovať” upíra k zemi kolíkom, aby sa nemohol z hrobu pohnúť (v tom prípade by bolo predsa jedno, z akého je dreva) alebo že upíri nemajú radi cesnak, pretože “zapácha”. Naše poznanie nám však umožňuje odpútať sa od niekdajších technických a magických pomôcok a prejsť k ich čistej duševnej podstate: **Čo všetko bolo kedysi v pohanstve vonkajšie, to sa v kresťanstve stáva vnútorným; čo bolo predtým fyzické, to sa má stať duchovným.** Namiesto nosenia krížikov na krku pochopíte Krista; namiesto jedenia cesnaku pestujete vnútornú silu a odvahu. O žiadnu inú ochranu pred upírmí sa starať nemusíte. Kto nechá v sebe ožiť ten duchovný obsah, ktorý Sophia prináša, môže sa na tieto staré ľudové úzkosti dívať už len s úsmevom. A kto nie, tomu v budúcnosti už ani kríže ani cesnak nepomôžu.

Zasaďte si šípkovú ružu pred domom, ak chcete, a ak ju budete ľubiť a starať sa o ňu, ona sa Vám zjaví v podobe dievčiny a prezradí Vám tajomstvo premáhania zla. Zasaďte šípkovú ružu vo svojom srdci, a zalievajte ju modlitbou, aby ste sa raz stali pre ľudí slniečkom, v ktorého prítomnosti sa vzdáľuje všetko temné a zlé.

Emil Páleš

¹ *Dion Fortune*: Psychic Self-defence. Aquarian Press, 1988.

² *Alma Excelsior*: Duchovní význam květin. Růže. Sophia 1, 1994.

³ *Emil Páleš*: Duchovná úloha Strednej Európy. Sophia, 1995, str. 31.

⁴ *Tomáš Akvinský*: De substantiis separatis seu de angelorum natura. Freies Geistesleben, Stuttgart, 1989, str. 144.

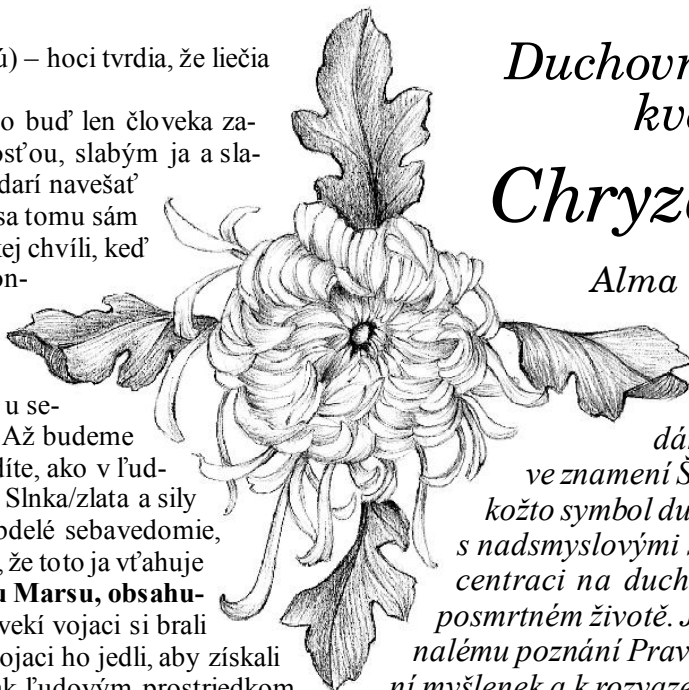
⁵ *Konstantinos*: Vampires. Llewellyn Publications, 1996.

⁶ *Milan Nakonečný*: Lexikon Magie. Ivo Železný, Praha, 1993.

Duchovní význam květin:

Chryzantéma

Alma Excelsior

Chryzantéma je ovládaná Saturnem působícím ve znamení Štíra. Proto se používá jako symbol duchovní zralosti a spojení s nadsmyslovými silami. Symbolizuje koncentraci na duchovní život a meditaci o posmrtném životě. Její síly zasvěcují k dokonalému poznání Pravdy a pomáhají k uklidnění myšlenek a k rozvaze, která je potřebná hloubavému duchu. Přináší projev vnitřních sil člověka, skrytých za zevním obrazem bytí tajných sil niterného života. Je květinou podpírající studium a rozvíjející patřičný klid, který duchovní pracovník potřebuje k meditačnímu soustředění. Současně usnadňuje životní okolnosti, aby se člověk mohl věnovati duchovnímu rozjímání. Vážný, melancholický a rozjímavý duch Saturna působí zde svými dobrými dary; mocnou inteligencí a mlčenlivou důstojnou krásou, v níž je klid vážnosti podzimního času Michaelova.

Chryzantéma pomáhá k nalezení rezultátu, plynoucího z poměru člověka k nadsmyslnu. Máme-li před sebou těžké problémy, které se nám zdají bytí nerozřešitelnými, je chryzantéma květem nadaným silou pomoci člověku klidně a s rozvahou vyřešiti dané poměry tak, aby odpovídaly zákonu a aby naše myšlení a citění nás neuvádělo do karmy. Je květem usmíření karmických mocností. Aniž se tuší pravá síla chryzantémy, je používána za symbol styků s mrtvými a může taky sloužiti ke styku s nimi a k navázání práce v astrálním světě. Za dobrých aspektů Saturna s Jupiterem má moc probouzeti vnitřní síly a dává oporu v duchovní práci.

V esoterním významu obsahuje poselství o atmanských silách, v nichž se vyrovnává zlo s dobrem a přeměňuje se zlo v dobro poznáním karmy, jejím klidným překonáním a tak propracováním se k dokonalé rovnováze. Spojuje-li dvě bytosti, uvádí je do duchovní korespondence a vyrovnává jejich povahové rozdíly. Přijměte její síly na posílení při duchovní práci k rozvíti niterného života.

Duchovní kosmos

Dokončení zo Sophie 17

Zdeněk Váňa

Ve viditelné přírodě však působí ještě jiné bytosti, které souvisejí s tím, co ve staré přírodě bylo nazýváno elementy: země, voda, vzduch, oheň (teplo). Dnes se již na tento aspekt fyzického světa neklade takový důraz a mluví se nanejvýše o skupenstvích: pevném, tekutém a plynném, přičemž teple se nepřikládá substanciální význam, neboť se považuje jen za vlastnost těles nebo bytostí.

V esoterním nazírání však nešlo o pouhé fyzikální nebo chemické vlastnosti, nýbrž o řady elementárních bytostí, jejichž vnějším projevem jsou příslušné elementy a které vnímal ještě pravý alchymista při svých experimentech a užíval při svých magických praktikách. Právě z tohoto nadsmyslového hlediska má rozlišování elementů dodnes své oprávnění. Jsou vlastně bytostnou podstatou toho, co se dnes nazývá abstraktně přírodní síly.

Podle R. Steinera jsou tyto elementární bytosti jakýmsi obrácenými zvířaty, která mají svou vnější schránku v astrálním světě, ale své vědomí ve fyzickém světě, a to podle elementů: v zemském elementu gnómové (R. Steiner tu používá tradičních názvů), ve vodním undiny, ve vzdušném sylfy, v tepelném salamandři. Všechna hmota, která nás obklopuje, je projevem vědomí těchto bytostí. Dohromady tvoří to, co je možno nazvat étherným tělem země.

R. Steiner mluví o nich v řadě přednáškových cyklů, nejpodrobněji v *“Člověk jako souzvuk tvořícího světového Slova”*, (Dornach, 1923); spolu s nimi o vyšších hierarchiích především v cyklech: *“Duchovní hierarchie a jejich odzrcadlení ve fyzickém světě”*, (Düsseldorf, 1909) a *“Duchovní bytosti v nebeských tělesech a přírodních říších”*, (Helsinky, 1912).

Na tomto místě můžeme na jejich základě podat jen zcela stručnou charakteristiku.

První, pevně formované bytosti (“gnómové”) působí ve všem zem-

ském, zejména v průsvitných kamelech, rudách a kovech. Souvisejí se silami tíže, magnetismu a uchovávají pevnou strukturu země. U rostlin působí v kořenech a dávají rostlině směr

růstu vzhůru; u zvířat a lidí v soustavě kostí. Pro jejich vědomí je příznačná bdělá inteligence - odtud obrazy moudrých či chytrých trpaslíků v mythech a pohádkách - představy, které nejsou projevem básnické fantazie, ale původního jasnozření. - K jejich vnímání lze dospět, necháme-li na sebe působit to, co se děje v kořenech rostlin anebo jako tepelné di-

ference v jeskyních a dolech - až místo dojmů se vynoří příslušný morální pocit.

Druhou třídu elementárních bytostí můžeme poznat, necháme-li na sebe působit podobným způsobem dojem deště, mrholení, stoupající mlhy nebo ve stoupající jemné vodní tříšti a páry u vodopádu nebo splavu - opět až k příslušnému morálnímu zážitku. Mají nové vědomí a jsou proměnlivé jako oblaka. V rostlinách působí jako síly, které je vytahují vzhůru ze země, jako prашná mlha kolem prvních výhonků na jaře, při vývoji listů. U člověka souvisejí s látkovou výměnou.

Ke třetí kategorii lze proniknout soustředěnou imaginací na čistý vzduch, prozářený světlem a teplem - probleskující jím ve svém spícím vědomí jako malé meteory. Rostlinám přináší světlo a dovádějí je ke květu. Jako v gnómech a undinách se projevují síly centrifugální (antipatie), v sylfách naopak centripetální - mohli bychom říci síly sympatie a lásky, zvláště k ptactvu, které obklopují v letu - v záchvěvech vzduchu se na okamžik probouzejí k sebevědomí. U člověka souvisejí s rytmickou soustavou.

Konečně poslední řád elementárních bytostí se projevuje jako nositel tepla a jeho proměny z neživého v živé. V teple máme vůbec element, který je na pomezí fyzické a nadsmyslové skutečnosti - to si můžeme ověřit, když prožíváme nejen tělesné, nýbrž i duševní teplo, např. při vřelých citech sympatie, lásky, nadšení a pod. K zážitku bytosti tepla lze dospět soustředěním na semena, zárodky, plody, v nichž se objevují jako malé plaménky (viz cvičení, doporučované ve *“O poznávání vyšších světů”*). O zážitku “salamandrů” vypravuje např. *Benvenuto Cellini* ve svém životopise. Ve zvířecí říši souvisejí s hmyzem, zejména s motýly, včelami, a pod. - při jejich přelétání z květu na květ a opylování tvoří jejich auru, která vyzařuje do kosmu a přitahuje duše k inkarnaci. U člověka jde o souvislost s orga-

nizací hlavy - v jejich sféře jsou myšlenky viditelné jako imaginace.

Kromě těchto takřikajících "normálních" elementárních bytostí působí v přírodě bytosti abnormální, z lidského hlediska "zlé" (i v pohádkách jsou zlí trpaslíci a zlé víly). Tak např. gnómové a undiny tohoto typu jsou za existencí rostlinných a zvířecích parazitů a vůbec za ničivými silami v přírodě (které však zároveň slouží pozitivnímu vývoji). Podobně abnormální bytosti vzduchu a tepla jsou tvůrci jedů v rostlinách a semenech - důsledek příliš hlubokého proniknutí tvořivých sil do rostliny (např. podle R. Steinera je "rulík rostlinou políbenou v květu sylfami" - ptákům vůbec neškodí).

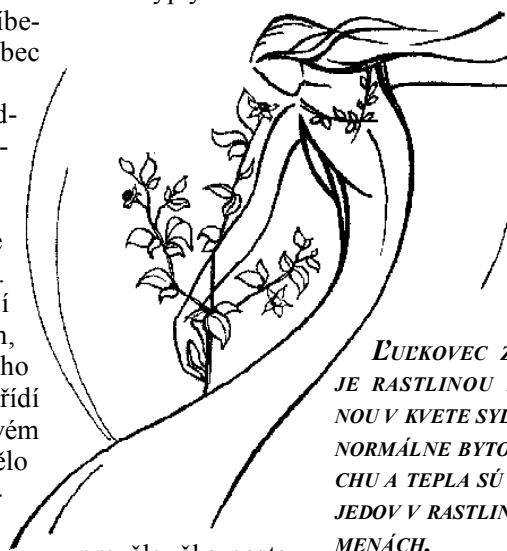
Jak už bylo výše řečeno, představují elementární bytosti nadsmyslovou bytostnou podstatu přírodních sil. Činnost těchto sil je řízena přírodními zákony, které nejsou rovněž ničím abstraktním. Jsou to vyšší bytosti, které působí v rytmu času - denním, měsíčním, ročním - a podle tohoto rytmického dění i podle prostorových vztahů řídí život elementárních bytostí. Ve svém souhrnu tvoří vlastně astrální tělo země, tak jako bytosti elementů jejich tělo étherné. Každou noc, když usínáme, noříme se svým astrálním tělem do sféry těchto bytostí času - "duchů oběhů", které působí uvnitř nás, jako myšlenky, city a volní impulsy v našem astrálním těle, jímž jsme s nimi stále spojeni. Na rozdíl od nich jsou elementární bytosti kolem nás, obklopují spícího člověka, je jim nevysvětlitelné, proč člověk zná tak málo sám sebe a neví např. že svými myšlenkami se pohybuje v duchovním světě. Neustále vlastně člověka nabádají, aby se pozvedl svým vědomím do této sféry a opravdově poznal, kým vlastně je. Je to součást vesmírného Slova, které znělo k člověku již ve starých mystériích jako ono "Člověče poznaj sebe sama!" - Slova, které vlastně souzní z nesčetných bytostí až jehož souzvuku je člověk vytvořen.

Tolik tedy k bytostem, které působí v přírodních silách a v přírodních zákonech. Vraťme se však nyní k vlastním hierarchiím, k bytostem, které svým vědomím, svou inteligencí přesahují vědomí a inteligenci člověka.

Nejblíže nad člověkem stojí bytosti třetí hierarchie - *angeli, archan-*

gelo, archai v označení Dionysia Areopagity. Jsou to také bytosti, které ve své činnosti nejtěsněji souvisejí s vnitřním životem a osudy lidstva, národů, lidských skupin i jednotlivých lidí.

Na rozdíl od člověka, který je schopen jako bytost odpoutaná od duchovního světa vytvářet představy, které neodpovídají skutečnosti, tj. který je schopen lhát, mohou bytosti třetí hierarchie žít jen ve sféře pravdy - jen v této sféře mohou vnímat a něco prožívat. Z toho také vyplývá

**EUROKOVEC ZLOMOCNÝ
JE RASTLINOU POBOZKA-
NOU V KVĚTĚ SYLFAMI. AB-
NORMÁLNĚ BYTOSTI VZDU-
CHU A TEPLA SÚ TVORCAMI
JEDOV V RASTLINÁCH A SE-
MENÁCH.**

pro člověka cesta, jak se k nim může přiblížit - jen odpoutáním od všech čistě osobních zájmů, od všeho egoistického prožívání vnějšího světa, od čistě osobních sympatií a antipatií. Pravda je totiž nezávislá na naší libovůli, na našich osobních sklonech, a člověk, který se chce povznést na morální úroveň vyšších bytostí, musí překonávat sama sebe, přemáhat své sobectví činy lásky, jež prokazuje druhým. Přitom odhaluje jeden z velkých duchovních zákonů: takovými nesobeckými činy se člověk neochuzuje, nýbrž naopak stává se bohatším a plnějším. Je to zcela naopak než u džbánu, z něhož vyléváme tekutinu: láska vyléváním přibývá!

Vycházíme-li takto ze sebe, začínáme cítit, že skrze nás žije vyšší duchovní bytost, než jsme my jako pozemští lidé se svými egoismy - bytost, která nás inspiruje a řídí, bytost, která nás vede od jedné inkarnace do druhé - náš anděl! To cítil např. již Sokrates, když říkal, že všechno dobré a pravdivé mu našeptává jeho "daimonion".

Všichni si jistě vzpomínáme na

kýčovitý obrázek ze svého dětství: malé dítě přecházející po vratké lávce přes potok a za ním velká, krásná postava Anděla s ochranným gestem rukou. Je to vyobrazení naivní, umělecky většinou pod úrovní, ale ve své podstatě přece jen pravdivé, a to až do některých detailů, jež pochytili mnozí slavní malíři: např. že anděl přichází k člověku, jakoby zezadu: člověk se musí otočit, tj. vyjít ze sebe, aby jej ušel. To dosvědčují i evangelia, např. při tom když je Zachariášovi zvěstováno zrození Jana Křtitele nebo Marii zrození Ježíšovo. V obou případech je tento zážitek

nejprve úlekem (viz Rainer Maria Rilke: "Anděl je strašný" - protože si při jeho zření až drtivě uvědomujeme svou nedostatečnost) - úlekem, který se však mění v radost a pokoru.

Dalším typickým motivem jsou křídla, často realisticky zobrazovaná jako u ptáků. Mají andělé opravdu křídla? Takovýto motiv musíme samozřejmě chápat jako imaginaci, jako obraz, jenž naznačuje, že jde o bytosti nepodléhající zemské tíži, jako ptáci, vznášející se volně ve vzduchu a ve světle. I člověk měl kdysi v

tomto smyslu křídla - ztratil je pádem do hmoty fyzického těla, nyní je však může znovu získat ze své vůle, a to právě ve vědomém spojení se svým andělem. - Množství očí na křídlech andělů, jež pozorujeme zejména na některých východních ikonách, jsou znamením zřícího vědomí, které proniká do hlubších vrstev bytí jak v božském světě, tak i v člověku. Jde o poznání, které vychází ze sil lásky a je zároveň láskou, která provází člověka po celý život, ba od života k životu. Má-li pak člověk uchopit tuto skutečnost svým vědomím, je přirozené, že se musí "naladit na stejnou vlnu", neboť "stejně se poznává stejným". Nebo - abychom použili slov *Blaise Pascala*:

"Člověka a lidské věci musíme znát, abychom je milovali.

Boha a božské věci musíme milovat, abychom je poznali."

Se svým andělem se setkáváme každou noc, když spíme, když jsme svým odděleným astrálním tělem a svým já v duchovním světě. Jde pouze o to, povznést tuto skutečnost do

vědomí, to znamená: vnášet bdělý stav vědomí i do spánku, učinit spánek bdělým a dosáhnout tak právě bdělosti pro duchovní podstatu světa (zatímco při denní "bdělosti" tuto podstatu prospáváme). Nejde tu o bdělost hlavy, ale o bdělost srdce, jež vnímá světlo a slyší tóny a slova, jež vycházejí z našeho génia (odtud zážitky hrajících a zpívajících andělů u středověkých malířů).

S chrámem spánku nás spojují dvě brány: večerní při usínání a ranní při probouzení. To jsou také nejvhodnější místa pro meditace, v nichž se soustředíme na svého andělského génia: večer na nastávající setkání s ním, ráno na právě uskutečněné setkání a na inspirace, jež jsme mohli z něho čerpat pro nový den - s vědomím, že jen tehdy, až se plně spojím se svým géniem, budu teprve celým člověkem.

Jako andělé vedou jednotlivé lidské bytosti a jejich osudy, patří do okruhu působnosti archandělů velká lidská společenství - obce, kmeny, národy. Jsou to bytosti s obsáhlejším vědomím než andělé, duchové národů, jimž vtiskují charakteristický svéráz, inspirují kulturu, řídí jejich osudy a spojují je společným jazykem, který je jakýmsi rouchem ducha národa.

Jako k andělům se přibližujeme v noci tím, jak za dne vyvíjíme produchovnělé myšlení, tak nás s archandělem národa podobně spojuje nebo naopak od něho odděluje to, co za dne mluvíme. To by nám mělo být připomínkou odpovědnosti za každé slovo, které pronášíme, zejména v dnešní době jeho úpadku a ztráty citu pro důstojnost řeči.

Působnost ducha národa se projevuje často v jeho významných osobnostech - světcích, filosofech, básnících, charismatických vůdcích.

Jeho působení lze tušit ve zvláště vypjatých osudových situacích národa. Vzpomeňme si na listopadové dny, na neopakovatelnou náladu, která spojovala statisíce, shromážděné na Václavském náměstí nebo modlící se Otčenáš na Letenské pláni - přítomnost Ducha národa tu byla přímo hmatatelná. Avšak pozor! Národy mají i své demony, jejichž příznačným projevem je nesnášenlivý nacionalismus, výlučnost, nenávisťné emoce vůči jiným národům, národní egoismus. Ta-

kováto hnutí jsou překážkou normálního vývoje lidstva jako celku, proti duchu doby, zradou na pravém Duchu národa. Žádný národ nemůže žít jen sám v sobě a pro sebe, ale potřebuje jiné národy, aby v soužití s nimi vyrovnával své jednostrannosti, obohacoval své vědomí, svou kulturu. Je proto přirozené a v duchu doby na dnešním

s t u p n i

S CHRÁMOM SPÁNKU NÁS SPOJUJÍ DVE BRÁNY: VEČERNÍ PŘI ZASPÁVÁNÍ A RANNÍ PŘI PREBÚDZÁNÍ. TO SÚ TIEŽ NAJVHODNEJŠIE MIESTA PRE MEDITÁCIU.

vědomí lidstva, aby jednotlivé národy žili spolu ve větších společenstvích a hledaly spíše to, co je spojuje, než to, co je rozděluje. To žije též v intencích všech Duchů národů a osobností, které inspirují.

Výraz "duch doby", jehož jsme tu použili, není nějakým abstraktním pojmem nebo obrazem, ale rovněž hierarchickou bytostí, a to řádu archai (počátků, prasil, knížat). Tyto prasilý působí za velkými časovými rytmy a dějinnými epochami, inspirují velké kultury, jako byla indická, perská, egyptská a babylonská, řecká a římská, a to vždy vzhledem k vývoji lidstva jako celku. Jejich impulsy vedou jednotlivé národy k seskupování ve vyšší jednotky a celky tak, aby spolu-

působily v zájmu vývoje celého lidstva. V tomto směru jsou vlastně archandělé národů jejich služebníky (archangeloi = poslové archeů).

Jak jsme uvedli již výše, odráží se činnost třetí hierarchie v duševním životě lidstva. K zasahování do fyziko-pozemských poměrů je třeba vyšších sil, které proudí ze sféry druhé hierarchie (*exusiai, dynameis, kyriotetés*).

Exusiai čili *duchové formy* dávají všem viditelným jevům našeho světa tvar. K tušení jejich sil můžeme dospět, jestliže se v meditaci soustředíme na tvary rostlin, zvířat a lidí, s vyloučením všeho ostatního, včetně látky, jež tento tvar vyplňuje.

Naproti tomu *dynameis* - *duchové pohyby*, jsou za vším vývojem formy, za růstem rostlin, zvířat a lidí. Soustředěním na tuto dynamiku fyzického světa je možno se přiblížit k vnímání nebo tušení těchto sil.

Kyriotetés - *duchové moudrosti*, propůjčují všem jevům a strukturám vnějšího světa jejich smysl, účel v rámci harmonického celku.

Moudrost, kterou obdivujeme ve všech formách přírody, je otiskem jejich duchovních sil, k nimž můžeme proniknout, když se soustředíme na fyziognomii a gesta lidí, rostlin a zvířat a vystoupíme přitom až na druhý stupeň poznání - inspirace, jako vůbec u celé druhé hierarchie.

Ještě nesnadnější je pochopit podstatu nejvyšší, první hierarchie (*trůny, cherubíni, serafíni*) - to je možné až na stupni intuice, kdy se vědomí poznávajícího subjektu celé spojí s poznávaným objektem. Podle R. Steinerja jde o bytosti, které v bezprostředním spojení s božskou Trojicí stvořily bytí, substanci našeho světa. Jejich vnější život je vlastně světovým tvořením, jejich vnitřní život je tvořením bytostí, skrze než tak vysoká hierarchie prožívá sama sebe.

Podstatou tohoto tvoření je oběť - velký kosmický zákon všeho tvoření. Náš vesmír nevznikl nějakým mechanickým "velkým třeskem", jak soudí astronomové, ale v důsledku oběti božských bytostí. Byla to např. oběť trůnů - "duchů vůle", která stojí na počátku vývoje naší planetární soustavy: oběti části vlastní substance umožnily vznik onoho tepelného stavu, jež nazýváme "Starý saturn", spo-

lu se zárodkem našeho fyzického těla - památku na tuto primární oběť nese v sobě jako teplo vlastní krve.

Podobně obětí kyriotetés vzniká plynný a světelný stav našeho světa ("Staré slunce") a člověku jsou vtisnuty oživující síly étherného těla.

Obětí dynamis se zhušťuje naše soustava v tekutý stav ("Starý měsíc") a člověk získává své astrální tělo.

Konečně obětí exusiai (= starozákonní *elohim*) dostává náš svět svou pevnou formu a z duchovní substance této hierarchie člověk své já (*elohim* vdechují Adamovi duši, jak to znázorňuje Michelangelova freska v Sixtině).

Podobně vznikly z vyšších hierarchií i všechny elementární bytosti a skupinová já přírodních říší, o nichž jsme hovořili výše:

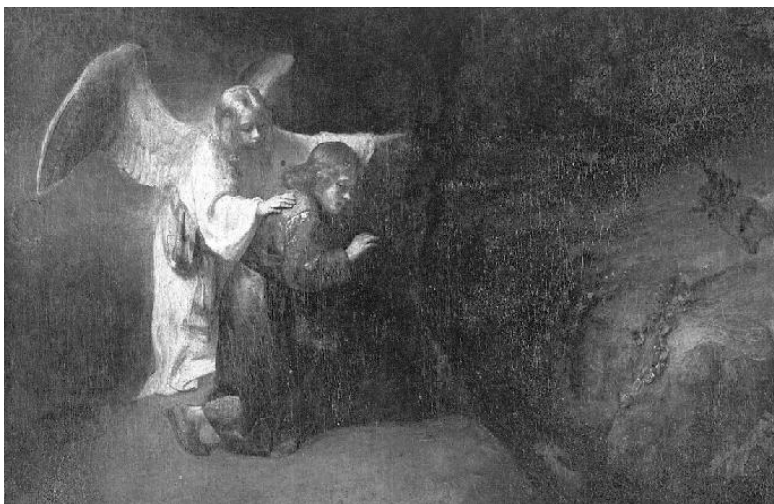
skupinová já minerálů - z trůnů;
skupinová já rostlin - z kyriotetés;
skupinová já zvířat - z dynamis;
"Duchové oběhu" - ze serafínů
a cherubínů;
elementární bytosti tepla -
z exusiai;
elementární bytosti země -
z archai;
elementární bytosti vody -
z archangeloi;
elementární bytosti vzduchu -
z angeloi.

Celý vesmír se zrodil z duchových bytostí a je jejich projevem.

Obraťme se nyní na závěr k člověku.

Z uvedeného nástinu vyplývá poznání, jak člověk souvisí všemi nitkami své bytosti s tímto hierarchickým světem. Jako celek je obrazem božské Trojice, která je nad všemi hierarchiemi a působí skrze ně: skrze trůny získává své fyzické tělo, kyriotetés vlévají do něho síly života, dynamis síly duševní, jeho já je darem exusiai, všechny bytosti třetí hierarchie ho vedou jako jednotlivého člověka, jako člena národa i celého lidstva. Možno říci: člověk v sobě nese síly všech božských hierarchií, je jako mikrokosmos zrcadlením duchovního makrokosmu. V tom je jeho nekonečná hodnota, vědomí jeho božského původu nám dává tušit, co je vlastně člověk a zároveň i čím se má stát!

Ve své dnešní podobě se nám člověk jeví jako bytost ještě nehotová, nedokonalá, která těžce zápasí s životními podmínkami, do nichž je postavena a především sama se sebou.

SLÁVNÍ MALÍŘI (TU REMBRANDT) INTUITIVNĚ VYSTIHLI URČITÉ PRAVDY O PŮSOBNÍ DUCHOVNÍCH SÍL: ANJEL PRCHÁDZA K ČLOVEKU AKOBY ZOZADU: ČLOVEK SA MUSÍ OTOČIT, T.J. VÝŠT ZO SEBA, ABY HO UZREL. ZADNÁ STRANA ČLOVEKA JE RECEPTIVNÁ, PRIJÍMAJÚCA Z DUCHA – PREDNÁ STRANA ASERTIVNÁ, OBRÁTENÁ K HMOTNÉMU SVETU.

Významným mezníkem v tomto zápase je právě dnešní doba, počínaje 15. stoletím, kdy člověk začal vstupovat ve svůj vývoj na nový stupeň vědomí a začal vyvíjet duši vědomou, tj. začal pronikat svým vědomím na jedné straně hlouběji do hmoty, včetně své tělesnosti, což na druhé straně má být vyvažováno rozšířením vědomí a pronikáním do duchovní oblasti - to, co mu bylo dříve darováno shůry, musí nyní vytvářet sám ze sebe, svým vlastním úsilím, ze své vlastní svobody, kterou sebou nese právě duše vědomá.

Pokud se tak neděje, vystupují před člověkem mocné síly zla, v dnešní době více než kdykoliv v minulosti. Tyto síly zla, které jsou největším problémem duše vědomé, jsou rovněž duchovního původu ("nebojujeme s tělem a krví, ale s duchovními mocnostmi", jak říká Pavel). Pocházejí rovněž z hierarchických bytostí, ale opožděných, které zůstaly stát ve svém vývoji a představují tak duchy překážek.

I to však má svůj pozitivní význam, neboť bez překážek by vlastně nebylo vývoje. Bez možnosti zla, jeho přemáhání a proměňování by se totiž člověk nikdy nemohl stát opravdu svobodnou bytostí. To je také jeho posláním!

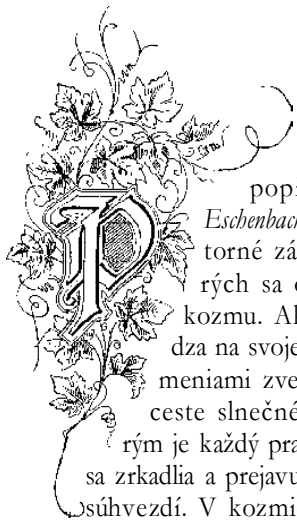
V dnešní době se člověk právem cítí jakoby všemi bohy opuštěn. Na dnešním stupni vědomí je jimi skutečně ponechán sám sobě - i andělé, archandělé a archai jej vedou vlastně

jen v jeho mládí, nanejvýše do 28. roku věku, pak musí nalézt své spojení s nimi znovu sám, svým vlastním úsilím. Vše je nyní vloženo do jeho rukou, zraky všech hierarchií jsou na něho upřeny s očekáváním a nadějí, že obstojí, neboť člověk k nim patří, pochází z nich a vrací se k nim vždy, když projde branou smrti a putuje jejich sférami v životě mezi smrtí a novým zrozením.

Na zem byl poslán proto, aby se stal novou desátou hierarchií, která má přinést do světa svobodu a s ní i lásku, která bez svobody není vlastně možná. Lásku nelze nadekretovat! Svoboda a láska jsou dva póly, které patří k sobě. Jejich plné uskutečnění je smyslem života člověka na zemi.

Velikou pomocí je tu člověku příklad božské bytosti, která se spojila s člověkem a se zemí, přemohla zlo a jeho největší triumf - smrt! Bytost Kristova, která svým činem na Golgotě vtiskla do Země síly lásky a dala tak smysl její existenci.

Jestliže člověk přijme dobrovolně v plné svobodě tuto sílu Kristovu do svého já, pak splní očekávání božského světa, promění a vykoupí i síly zla a stane se v pravém slova smyslu desátou hierarchií, která na rozdíl od ostatních nebude pouhým poslem a prostředníkem, ale bytostí jednající z vlastních impulsů. Bytostí, která je schopna nejen opět slyšet mluvu hvězd a rozumět jí, ale sama též - jako duchovní Člověk - k hvězdám promluvat.

Parsifalova cesta ku Grálu, ako ju popisuje *Wolfram von Eschenbach*, má svoje vnútorné zákonitosti, v ktorých sa odrážajú zákony kozmu. Ako slnko prechádza na svojej ročnej púti znameniami zverokruhu, tak i v ceste slnečného hrdinu, ktorým je každý pravý hľadač ducha, sa zrkadlia a prejavujú sily dvanástich súhvezdí. V kozmickom aspekte sa táto zákonitosť prejavila počas troch rokov Kristovho pôsobenia na Zemi - to bolo známe istým kruhom už v stredoveku, ako o tomto svedčí sled vyobrazení v ambite emauzského kláštora v Prahe a ako to najmä na základe Markovho evanjelia vypracoval prof. *H. Beckh* (*Der kosmische Rhythmus im Markus-Evangelium*, Basel 1928). Aj Parsifalova životná cesta je odrazom tohoto písma hviezd, ako to vyčítala *Sigune* z nápisu na obojku psa *Gardervas*.

Jeho zrodeniu predchádza nálada Blížencov - sily dvojnosti: na začiatku obraz straky - sily svetla a temnoty; dvojto manželstiev Gamuretových - s *Belakane* (temná) a *Herzeleide* (biela); čiernobielej nevlastný brat *Feirefiz*.

Samota *Soltane*, v ktorej Parsifal vyrastá v detstve v odlúčenosti od sveta - gesto uzavretosti v Raku.

Stretnutie s rytiermi a nasledujúci obrat k vonkajšiemu zmyslovému svetu odráža sily Leva.

Stretnutie s *Ješute* a *Sigune* prezrádza pôsobenie Panny.

Výchova u *Gurnemana*, ktorý ho vedie k hľadaniu pravej miery vo veciach a rovnováhy so svetom, naznačuje znamenie Váh.

Ďalším zastavením je znamenie Škorpióna, ktorý znamená obrat k silám *Mime* - pozemskej lásky. Prejavuje sa už na konci Parsifalovej výuky u *Gurnemana*, ktorý mu ponúka ruku svojej dcéry *Liassy*. Ale to by bola nepravá nevesta, podľa meradiel sveta. Preto Parsifal odmieta a odchádza. Tým začína štvrtá kapitola Wolframovho diela.

Prichádza k mestu *Belrapeire*, kde je vládkyňou *Konduiramur* (= tá, ktorá vedie k láske). Je práve vo veľkej tiesni, lebo ju oblieha kráľ *Klamide*, pretože odmietla jeho ponuku. Parsifal je okúzlený krásou *Konduiramur*, ale pamätajúc rady *Gurnemanove*, nedáva to najavo. V noci prichádza *Konduiramur* k jeho lôžku a prosí ho o pomoc. Parsifal

Tajomstvo Grálu 3: Parsifal a Gawain

Zdeněk Vaňa

PARSIFALOVA CESTA KU GRÁLU MÁ SVOJE VNÚTORNÉ ZÁKONITOSTI, V KTORÝCH SA ODRÁŽAJÚ ZÁKONY KOZMU. AKO SLNKO PRECHÁDZA NA SVOJEJ ROČNEJ PÚTI ZNAMENAMI ZVEROKRUHU, TAK I V CESTE SLNEČNÉHO HRDINU, KTORÝM JE KAŽDÝ PRAVÝ HĽADAČ DUCHA, SA ZRKADLIA A PREJAVUJÚ SILE DVANÁSTICH SÚHVEZDÍ.

ju potom pozve k sebe, ale položí medzi seba a *Konduiramur* meč a nedotkne sa jej - je to jeho duševná nevesta. Takto strávi v nevinnej láske tri noci, lebo k pravej láske patrí i odriekanie. V boji potom Parsifal *Klamida* premôže, ale neusmrťí ho. Oslobodí tak *Konduiramur* a uzatvorí s ňou manželstvo, z ktorého sa narodí dvaja synovia *Kardeiss* a *Lohengrin*.

Po čase si Parsifal spomenie na matku a odchádza, aby ju vyhľadal. Matka je však už mŕtva - jej bytie už nie je po-

zemské, ale duchovné. V tom sa skrýva hlboké tajomstvo: hľadá matku, ale nachádza Grál, lebo Grál je možné nájsť tam, kde sa zjavuje pôsobenie duchovných síl v pozemskom svete a v ľudskej bytosti.

Dianie sa blíži k svojmu prvému vrcholu, ktoré rozpráva v piatej kapitole. Vstupuje do znamenia Strelca a odtiaľ rýchlosťou šípu prechádza Kozorožcom a Vodnárom až do znamenia Rýb - k stretnutiu s "rybárom".

Parsifal prichádza za večerného súmraku k jazeru, kde kotví čln, v ktorom sedí vznešene oblečený človek s klobúkom a pávimi perami - znamenie 2. stupňa zasvätenia (1. havran, 2. páv, 3. labuť, 4. pelikán) - stupňa imaginácie.

Parsifal ho prosí o nocľah a je poslaný k blízkeму hradu. Vystupuje z hlbokého údolia, tj. z hĺbín pokory, k výšinám poznania, k hradu Grálu, do sféry Barana či Baránka. Do tohto mystérijného miesta nemôže vstúpiť nikto, koho srdce nie je naplnené láskou a kto neprichádza z údolia pokory (preto: Parsifal = kto prechádza údolím).

Preto je aj tráva na nádvorí hradu nepošľapaná - len málokto idú touto cestou. Nie je ľahké niesť oheň srdca do jasného myšlienkového sveta hlavy (= Baran).

To, čo Parsifal ďalej prežíva, je tajomstvom človeka a zároveň tajomstvom kozmu. Ide vlastne o zážitok jasnozrivého spánku, v ktorom duša, oddelená od tela, zachováva vedomie a prežíva tajomné deje vo fyzickom tele, ktoré sú obrazom kozmického diania. Je to akési vnútorné prebudenie, ktoré u Parsifala privodilo sústredenie myšlienok na matku.

Rieka, ku ktorej dorazí, je obrazom prúdu životných síl, ktoré prúdia obráteným smerom, než ktorým ho niesol jeho kôň, tj. jeho denné vedomie.

Rybár (tiež častý motív v rozprávkach) je obrazom duše na brehu éteric-

kého prúdu, z ktorého začína loviť to, čo je pokrmom duše - obrazy imaginatívneho vedomia.

Príchod do hradu Grálu - vstup do vlastnej telesnosti, najmä hlavy, kde sa odohrávajú v spánku procesy výstavby. Vlastne každé ľudské telo je v zmysle povesti hradom, v ktorom žije duchovná bytosť človeka. Grálskym hradom sa však stáva až vtedy, keď sa duša spojí s Kristom a keď do jeho vedomia vstupujú účinky, ktoré vychádzajú z mystéria na Golgote a pôsobia až do síl telesnej výstavby. Vďaka nevinným silám svojej duše vníma Parsifal grálske deje vo svojom tele.

Kto sa chce priblížiť ku Grálu, nemôže tak urobiť silami pozemského rozumu - preto Parsifal zostupuje z koňa. Omýva hrdzu svojej výstroje, lebo musí očistiť svoje vonkajšie schránky. Wolfram však výslovne hovorí, že ešte nemá vlastný šat, ktorý musí niesť ten, kto sa chce ku Grálu priblížiť (viď podobienstvo o svadbe kráľovského syna v evanjeliu, na ktorej je treba mať svadobné šaty). To znamená, že nie je vlastne na zážitok plne pripravený.

Preto mu posielajú strážkyňa Grálu *Repanse de Schoye* (= šíriteľka radosti) purpurový plášť - obaz toho, že vniká do tajomstva krvi, ktorá je nositeľkou duševno-duchovnej bytosti človeka. Vlastnú Parsifalovu výstroj pritom odnesú - človek, ktorý prichádza ku Grálu, sa musí odlúčiť od každého pozemského nánosu.

Potom je opisovaná sála, jasne osvetlená množstvom sviečok - obraz osvietenia, svetla vedomého prežívania. V prostriedku sú tri oltáre, na každom oheň z vonného dreva - element, z ktorého sú podnecované tri duševné sily - myslenie, cítenie a chcenie. Pri prostrednom oltári sedí chorý strážca Grálu *Anfortas*. Jeho choroba spočíva v tom, že nemôže dokončiť proces vnútorného vývoja, ktorý začal. Na jeho čiapke žiarí sice červený rubín - obraz intuitívneho poznania - ale Anfortas ho doposiaľ nedosiahol. Tým trpia všetci obyvatelia Grálu. Je prinášaná zakrvavená kopia - obraz viny v krvi, ktorou je zraňovaný vnútorný človek. Pohľad na ňu spôsobuje rytierom veľké utrpenie, lebo sú v nej sily, ktoré usmrčujú vyššieho človeka - kopia, ktorou bolo prebodnuté Kristovo telo, aby bola zrejmá jeho smrť.

Potom nasleduje procesia 24 žien, za ktorými prichádza kráľovná nesúca na zelenom hodvábe "vec, ktorá sa nazýva

**HLADANIE GRÁLU MOŽNO POCHOPÍŤ
AKO HLADANIE TOHO POZNANIA, KOZMICKÉHO
TAJOMSTVA, KTORÉ UROBÍ ĽUDSTVO
NESMRTEĽNÝM.**

Grál". Grál sa tak objavuje v kruhu 24 svetiel, ktoré tiež pripomínajú 24 starcov v Apokalypse i v Danteho Božskej komédii (tiež 24 kníh Starého zákona). Sú tým mienené vodcovské bytosti vývoja Zeme a ľudstva - tróny, základ zemského vývoja, do ktorého obeťou na Starom saturne vyliali svoju substanciu. Tvorí kruh okolo Kristovej sily, Grál však prežaruje ich svetlo, lebo zhŕňa všetkých dohromady.

To sa pokúsil vyjadriť aj Goethe vo svojej nedokončenej básni "Tajomstvo". Chcel ukázať, že múdrosť, obetovaná na oltári ľudstva, povstáva v srdci jednotlivca ako láska, zhrnutá z mnohofarebných lúčov svetla. Chcel ukázať premenu múdrosti v lásku.

A to bolo tiež úlohou Parsifalovou: z pravého poznania vyvinúť lásku, ktorá uzdravuje vinu človeka.

Po sprievode nasledovala hostina. Pážitá prinášajú jedlo a pitie pred Grál a odtiaľ ich rozdeľujú každému jednotlivcovi podľa potreby, lebo Grál je univerzálny a obsahuje v sebe potenciálne všetko, čo každý človek potrebuje.

Grálska hostina nie je len symbolom, ani cirkevnou sakrálnou večerou, ale duchovno-fyzickou realitou, vnímanou v stave bdelého spánku. Ide o stav vedomia, kedy sa človek cíti byť svojím telom vo svetovej súvislosti, v spojení s tvoriacim svetovým Slovom. Ak sa človek individuálne posväť prijatím Kris-

tovhov impulzu, potom môže byť vedomie tejto súvislosti obnovované denne prijímaním potravy. Nejde pritom ani o samotnú modlitbu pred jedlom, ktorá nahradila pohanskú obeť bohovi a môže sa stať len niečím formálnym, ani o sakrálnu *kommunio*, ktoré potrebuje kňazského sprostredkovateľa. Ale ide o vnútornú spiritualizáciu celého procesu výživy, v ktorom sa tiež prejavujú dôsledky pádu a ktorý má význam nie len pre človeka, ale pre celú Zem.

Grálska hostina má dve stránky:

1. Vonkajšiu - človek sa potravou spojuje so svetovým Duchom, ktorý pôsobí vo vonkajšom svete, v jeho prírodných ríšach.

2. Vnútornú, pri ktorej človek prenikne vedomím tento inak nevedomý proces a posväť ho prijatou Kristovou silou. To sa stalo možným vďaka mystériu na Golgote, pri ktorom svetové Slovo - Logos, pôsobiace dosiaľ zvonku, sa spojilo so substanciou Zeme. Tým vznikla nová vnútorná súvislosť človeka, Zeme a Slnka. Vtelením slnečného Ducha na Zemi je posvätené aj denné prijímanie potravy, ktoré sa stáva výrazom tejto novej súvislosti.

Človek má tak možnosť prijímať v pokrme nielen vonkajší účinok slnečných síl, ale i vnútorný účinok slnečného Ducha, spojeného so Zemou. Tak sa mu každý pokrm môže stať grálskou hostinou.

Kto sa takto svojím telom vedome podieľa na grálskej hostine, zvnútorňuje v sebe svetové Slovo tak, ako sa Logos zvnútornil v Zemi pri mystériu na Golgote. Ako Zem nesie v sebe účinok svetového Slova, tak i človek môže niesť v sebe jeho účinok vo svojom tele. Pri grálskej hostine nejde teda o nič menšieho, než o prijatie Kristovho impulzu až do fyzického tela.

Sprostredkovateľkou a nositeľkou tohoto pôsobenia v ľudskom tele je krv, ktorá odovzdáva telu k výstavbe najjemnejšie minerálne substancie, v ktorých je zvnútornený so Zemou spojený slnečný účinok. Ak je ľudská krv uchopeňá a očistená silou Kristovou, prenášajúcou smrť, tak je táto výživa svätá, potom je človek vyživovaný Grálom - éterickými silami života. Takouto hostinou, denne obnovovanou, je potom posväcovaný nielen človek, ale skrze neho i Zem, ktorá je tak pozdvihovaná k Slnku. Modlitba pred jedlom alebo *kommunio* pri obrade sú len jednorázovým a symbolickým, prípravným

stupňom
pre túto
realitu

Grálu, pre ktorú nie je treba žiadneho kňazského sprostredkovateľa a ktorá sa odohráva ustavične v ľudskom tele - ako ustavičné posväcovanie, premeňovanie a komunio človeka a Zeme.

Duchovná bytosť človeka preniknutá Kristom - v zmysle "nie ja, ale Kristus vo mne" - prijíma v procese výživy skrze budujúcu substanciu krvi najjemnejšie časti minerálneho rastlinného i zvieracieho sveta, zvnútorňuje ich, premieňa ich na niečo nepominuteľné, t.j. na svoje budúce nepominuteľné, vzkriesené, "oslávené" telo, ako na ne poukazuje *krádo*. To je síce vzdialený cieľ ľudského vývoja, umožnený zmŕtvychvstaním Kristovým, ale zároveň výsledok procesu, ktorý môže začať už teraz. Od človeka tak závisí i osud Zeme, ktorá je tým tiež vytrhovaná zo svojej pomínutelnosti a začína vnútorne žiariť, stávať sa slnkom - "novým Jeruzalemom".

To je možné len v duši očistenej Kristovým impulzom, naplnenej nevinnými silami - preto je Grál nesený pannou.

Teraz po tomto výklade grálskej hostiny, si môžeme položiť základnú otázku:

Čo je vlastne Grál?

O ťažkostiach s výkladom pôvodu slova sme už hovorili v predchádzajúcej prednáške a usúdili sme, že základom je slovo *gradale* - to, čo sa postupne odhaľuje. To taktiež naznačuje príbeh o Parsifalovi: človek musí k mystériu Grálu postupne dozrieť.

Pozoruhodné sú rozdiely v charakteristike Grálu u jednotlivých stredovekých autorov:

Chrestien de Troyes: zlatá, draho-kamami zdobená nádoba s hostiou;

Robert de Boron: relikvia krvi, t.j. kalich, z ktorého pil Kristus pri poslednej večeri a do ktorého Jozef z Arimatie zachytil pod krížom Kristovu krv;

Albrecht von Scharfenberg: dopĺňa túto tradíciu údajom, že ide o nádobu zhotovenú z kameňa vypadnutého z Luciferovej koruny;

Wolfram von Eschenbach: kameň svetla znesený anjelmi z neba na Zem.

Každý piatok zlieta k nemu holubica, kladie naňho hostiu a tým obnovuje jeho silu. Kto tento kameň vidí, nemôže nasledujúci týždeň zomrieť - preto zranený Anfortas neumiera, aj keby si to prial.

Tieto rozdiely naznačujú, že k pochopeniu tajomstva Grálu je možné sa približovať z rôznych strán. Ide tu predovšetkým o dvojaký aspekt:

1) Tajomstvo krvi a jej preduchovnenia. Človek vo svojej krvi neustále umiera. Príslušnosť ku Grálu znamená však prijatie síl života premáhajúcich smrť do krvi a tým jej oživenie, éterizáciu. Tieto sily prijala Zem obeťou krvi na Golgote, lebo touto obeťou sa Kristus spojil so Zemou. Zem sa tak stala spoločným telom nového grálskeho spoločenstva krvi - nejde o spoločenstvo založené na pokrvnjej dedičnosti, ako to

SPRIEVOD V HRADE GRÁLU, KTORÝ VIDEL PARSIFAL. GRÁLSKA HOSTINA ZNAMENÁ PRIJATIE SÍL ŽIVOTA PREMÁHAJÚCICH SMRŤ AŽ DO FYZICKÉHO TELA A KRVÍ.

bolo skôr, ale o duchovné spoločenstvo, ktoré zahŕňa celú Zem a nie iba rodinu, rod či národ. Spoločenstvo založené na rozhodnutí slobodnej vôle.

2) Tajomstvo ja, ktoré zdôrazňuje práve Wolfram. Kristove Ja je tu chápané ako základný kameň nového chrámu - nového spoločenstva, ktoré rastie samo zo seba. Tento kameň je potrebné zasadiť do každej duše - ale môžu ho prijať len čisté panenské sily duše. Preto je Panna, ktorá porodí Syna praobrazom duše, ktorá je nositeľkou Grálu.

Kristova sila zmŕtvychvstania má pôsobiť však nielen do duše a do krvi, ale až do kostí - do minerálnej hmoty. Preto je u Wolframa obraz kameňa ktorý pri zrení žiari zvnútra. Zážitok Krista tu preniká "telom i kosťami", zatiaľčo u Chrestiena šlo o premenu krvi (preto hovorí Wolfram o Chrestienovi, že "po-vesti ublížil").

Najvyššia sila v "kameni", t.j. v minerálnej časti ľudskej telesnosti, vychádza z mystéria Veľkého piatku:

*"Karfreitag ist der Tag,
wo man das Wunder schauen mag"
Velký pátek je ten den,
kdy může onen div být zřen.*

t.j. keď sa z neba znáša holubica Svätého Ducha, ktorý pôsobí v každom ľudskom srdci, ktoré v sebe obnovuje Kristovu obeť. Lebo každé ľudské srdce, ktoré prijíma Kristov impulz, sa stáva miskou Grálu, ku ktorému zlieta holubica s nebeským pokrmom. Je to vlastne zážitok kozmického komunua, ako sa vyjadril Rudolf Steiner vo svojej básni *"Es naht mir im Erdenwirken..."*

Kameň znesený anjelmi na Zem je teda v pohľade Wolframovom obrazom vtelenia svetového Ducha v pozemskom

tele a s tým spojené prebudenie vedomia ja - základný kameň celého pozemského vývoja. Tajomstvo Grálu je tu teda chápané z hľadiska pôsobenia ja, ktoré sa zvnútornilo v ľudskom tele a dáva tak človeku možnosť, aby sa svojím ja opäť spojil s duchovným svetom. Zatiaľ čo prv boli bohovia oddelení od človeka minerálnym svetom, ktorý je akousi vylúčeninou božského sveta, božskou mŕtvolou, spojil sa v mystériu na Golgote svetový Duch v minerálnom svete s človekom a dal mu tak možnosť,

aby sa svojím individuálnym ja spojil opäť so svetom, aby v sebe zvnútorňoval a objímal svet. To vyjadruje Wolfram obrazom kameňa. Pôsobenie Grálu uchopuje nielen ja, ale cez ľudské ja aj jeho schránku - fyzické telo, včítane jeho minerálnych substancií.

Z tohoto obrazu je možné využiť hlboký zmysel starej posvätnéj mantry AUM MANI PADME AUM - ó draho-kam, v kvete lotosu - oslovujúcej pravé ja človeka v centre jeho schránok.

Najmä však môžeme z tohoto hľadiska pochopiť meditáciu "základného kameňa", ktorou Rudolf Steiner založil na Vianoce v roku 1923 nové grálske spoločenstvo nášho veku.

*Pokračovanie
v budúcom
čísle*

Život mezi smrtí a novým zrozením

Jan Dostal

Vážení přátelé, ikde bychom nenašli pozemský život, jehož průvodcem, dokonce jehož předpokladem by nebyla smrt. "Zrno pšeničné, nezemře-li, samo zůstane", čteme v Janově evangeliu. Obal zrna se musí rozpadnout, má-li zrno vzklíčit, smrt musí zasáhnout, aby se život mohl rozvinout. Ale sledujme kteroukoli další fázi rostlinného růstu, abychom si uvědomili, že žádná tkáň by se nemohla zvětšovat, kdyby buňky kolem ní neodumíraly a tím jí neuvolnily cestu. Platí to i o našem těle: má-li jeho život pokračovat a obnovovat se, musí část buněk ustavičně odumírat a opouštět organismus. V hmotném těle se nemůže vyskytnout život bez smrti.

Smrt a život jsou blíženci, kteří spolupracují a zápasí spolu po celou dobu našeho života. Až nakonec nastane chvíle, kdy síly smrti převáží působnost obnovujících sil. Tehdy dochází k tomu, čemu říkáme v užším smyslu slova "smrt". Kdo spoluprožil s nemocným takový okamžik, ví, že jej nelze srovnávat s ničím jiným, co jsme kdy zakusili. Procitají v nás pocity, jaké jsme jindy nepoznali. Vystává před námi vážnost, nenávratnost pozemské existence. Cítíme to, čemu se říkává "majestát smrti". Je konec, už nelze nic v životě změnit, napravit, dokončit. Ale co se vlastně odehrává v takové chvíli? Je smrt jenom ukončení života? Jenom vítězství sil smrti nad silami života?

Z dávné minulosti, ze starého Řecka, k nám doléhá zvláštní výrok. Pochází od Hérakleita, filozofa spjatého s mystériemi efezského chrámu: "Nesmrtelní jsou smrtelní, smrtelní nesmrtelní, žijí jejich smrtí, jsou mrtví jejich životem." Jak tomu ro-

ZÁŽITOK SMRTI JE PRO KAŽDÉHO ČLOVEKA NÍČÍM NEPREDSTAVITELENE KRÁSNYM, POSVÁTNE VZNEŠENÝM, VELEKOLEPÝM. SPOMIENKA NAŇ HO SPREVÁDZA PO CELÝ ČAS JEHO POSMRTNÉHO PUTOVANIA A JE ZÁKLADOM JEHO POSMRTNÉHO VEDOMIA O SEBE.

zumět? Smrtelní žijí smrtí nesmrtelných: to by znamenalo, že ve chvíli, kdy se narodí dítě, něco umírá?

Což Hérakleitos neviděl v dítěti praobraz života? Což je možné spojovat s myšlenkou na nově narozené dítě představu smrti? Co že to tedy umírá, aby smrtí mohl vzejít ten klíčící, mnoho-slibný, nádherný dětský život?

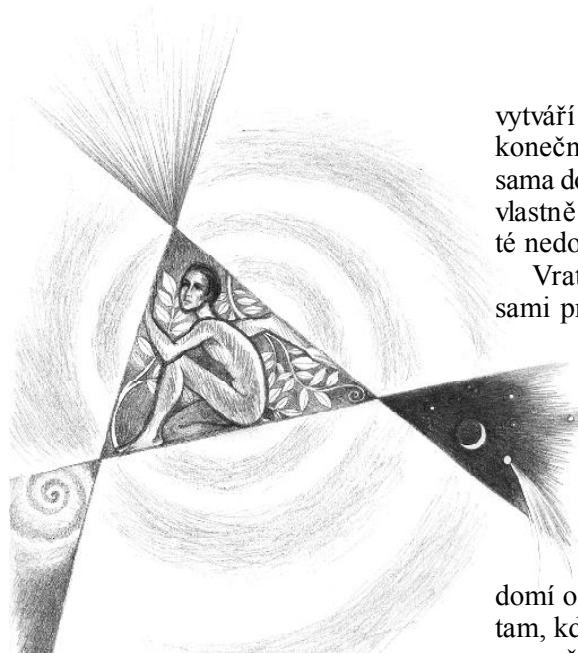
Hérakleitos vidí v narození člověka děj příbuzný se smrtí, jenom s opačným předznamenaním. To, co u brány zrození odumírá, aby pozemský člověk mohl žít, to se později znovu rodí, znovu stává skutečností, když nastane pozemská smrt. Ale co je to, co tady odumírá, co se pak znovu rodí?

Na rozdíl od lidí starověku člověk 20. století v podstatě nemá pojmy, jimiž by uchopil nejvážnější skutečnosti své existence. Tajemství zrození i tajemství smrti je mu nepřístupné. Nad výroky jako je Hérakleitův, může leda pokrčit rameny. Jak získá myšlenkovou výzbroj, aby znova pochopil, co bylo po tisíciletí lidem jasné?

Vážení přátelé, začneme něčím, co se snad mnohým z vás bude zdát velmi, velmi odlehle. Ale připomeňme si, že i Platón požadoval od těch, kdo žádali přijetí do jeho školy, nejprve důkladnou průpravu matematickou. Začneme malou úvahou z oblasti geometrie. Její význam, doufám, vysvitne z dalších souvislostí.

Mysleme si rovinu a touto rovinou vedme tři přímky, které se navzájem protínají. Víme, co tím vznikne: trojúhelník. Tak jsme se to učili ve škole, tak se tomu učilo od dob Euklidových už někdy na začátku našeho století. Teprve tehdy se matematikové začali zabývat ještě jiným aspektem těžce geometrické skutečnosti.

Ty tři přímky totiž nevytvoří pouze onen malý trojúhelník, ale protože pokračují do nekonečna, rozčlení zároveň určitým způsobem celou neko-

SPŮSOB, AKÝM SA VPISUJEME DO DUŠÍ DRUHÝCH LUDÍ, JE PRAVÝ, NESKRESLENÝ OBRAZ NÁŠHO JÁ. TEN VŠAK UVIDÍME AŽ NA DRUHEJ STRANĚ, ZA ZRKADLOM.

nečnou plochu. Od okrajů trojúhelníka se všemi směry šíří jiné obrazce. Protože mají tři úhly, můžeme je rovněž nazvat trojúhelníky, ale musíme mít na paměti, že tyto trojúhelníky se šíří stále dále, bez konce.

Kolem dokola kolem jednoho nekonečného trojúhelníka vznikají tři nekonečné trojúhelníky. Jsme ovšem zvyklí si všimnout jenom toho trojúhelníka uprostřed, který vyčleňuje z roviny určitou její část a odděluje to, co je uvnitř, od toho, co je vně. Tím, že je uzavřený, přehlédnutelný zrakem, je pro nás myšlenkově snadno uchopitelný. Ty tři vnější trojúhelníky, šířící se do nekonečna, kladou mnohem větší nároky na naši chápavost. Ale uvažme nyní jedno: kdybychom změnili jakkoli tvar vnitřního trojúhelníka, změnili bychom tím okamžitě - ať si to uvědomujeme nebo ne - i rozčlenění celé roviny až do nekonečna. Jenomže: zatímco můžeme měnit velikost vnitřního trojúhelníka, o velikosti vnějších útvarů nemá smysl mluvit, ta zůstává nekonečná. To, co platí pro trojúhelník, platilo by samozřejmě i pro jakýkoli jiný geometrický obrazec. Vyčleníme-li z plochy jakýkoli útvar, vytvoříme tím nutně určitou konfiguraci celé nekonečné plochy. Nikdo nás přirozeně nenutí, abychom si toho všimali, abychom to sledovali, zpravidla budeme mít asi důvody se zabývat jenom oním uzavřeným obrazcem, protože je z praktických hledisek pro nás důležitější; ale přesto každý obrazec

vytváří kolem sebe své zákonitě, nekonečné zrcadlení, promítnutí sebe sama do všech stran plochy. Sám není vlastně nic jiného než centrum celé té nedohledné konfigurace.

Vraťme se k člověku. Tak, jak se sami prožíváme, s celým svým pozemským vědomím o sobě, jsme jenom něco jako onen vyčleněný trojúhelník. Svým vědomím jsme se oddělili, vyčlenili z celku vesmíru a to tím, že cítíme obrysy svého fyzického těla a o tento pocit opíráme své vědomí o sobě. Máme dojem, že jsme tam, kde je naše tělo. To, co leží mimo naše tělo, je pro nás "vnější" svět. Tak prožíváme i průběh celého svého života, vztahujeme jej stále na své tělo. Představujeme-li si svůj uplynulý život, představujeme si sled zážitků, při nichž jsme byli svým tělem nějak zúčastněni a v nichž jsme stále odvozovali vědomí o sobě ze souvislosti s tělem. Tak člověk běžně hledí na svůj život; je to sice přirozené, ale hledisko, z něhož se takto na něj dívá a z něhož jej hodnotí, je veskrze subjektivní.

Je totiž možné chápat život ještě jinak. Představme si na chvíli okruh lidí, kteří jsou nám nejbližší, ať už doma, v zaměstnání nebo jinak. A položme si otázku: jak asi tito lidé prožívají nás a naše jednání vůči nim? Zkusme se vžít do jejich sympatií k nám, do jejich antipatií vůči nám? Vybavme si různá setkání s nimi, kdy jsme jim způsobili bolest nebo radost, kdy jsme je udivili, rozzlobili, uvedli do zmatku, vzbudili v nich strach, ponížovali je, nebo kdy jsme jim vnukli nějakou myšlenku, která v nich pak působila dál, kdy jsme je podnítili k nějaké činnosti. Nebo situace, kdy od nás něco očekávali, a my jsme to pak nevykonali, zklamali jsme je. Zkusme si tedy představit *souhrn účinků našeho života na tyto lidi*. To, co si tu představujeme, je přece také náš život, je to druhá, od nás oddělená jeho stránka. Zatímco my jsme žili a uvědomovali si sami sebe z centra, z nitra, tento náš život neustále působil na druhé lidi a vyvolával v nich jisté vnitřní děje, radost, bolest atd. Svým vědomím jsme žili v "malém trojúhelníku". Ale náš život se projevoval svými účinky všude kolem nás, mimo malý trojúhelník, kam už naše

vědomí nedosahovalo. A tyto účinky jsou právě tak zákonitou částí našeho života, jako vnější trojúhelníky patří neodlučitelně k vnitřnímu. A nešlo jenom o lidi nám nejbližší. Šlo o všechny ty nescíslné lidi, s nimiž jsme se nějak setkávali v tramvaji, v obchodech, u vody. Do všech se naše duše nějak obtiskla, třeba sotva postižitelně.

To všechno je reálný průběh našeho života, jeho objektivní podoba, i když jsme si ji neuvědomovali. Způsob, jak se vpisujeme do duší druhých lidí, to je pravý, nezskreslený obraz našeho já. V nás žije jenom subjektivní představa našeho já, v duších druhých lidí je zaznamenávána skutečnost, náš pravý charakter. To naprosto neznamená, že naše vlastní podoba je tím dokonalejší, čím příznivější budou dojmy druhých lidí o nás. Naprosto ne. Archanděl Michael se přece nemůže snažit, aby se zalíbil drakovi! A k velikosti nějaké hrdinské osobnosti patří neodmyslitelně i nenávistné pocity, které probouzí u svých nepřátel. Je tedy samozřejmě na místě usilovat o spříznění s nekompromisním duchem Michaelovým. Ale všechno, co jsme kdy vyvolali v duších druhých lidí, patří nezastupitelně k našemu životu. Je to obšáhlejší a pravdivější skutečnost našeho já.

Dokonce nejde jenom o lidi, jde i o ostatní říše přírody kolem nás. Zmíním se o jednom drobném, ale myslím, že velmi zajímavém sdělení Rudolfa Steinera. Když přednášel ve Vídni, mluvil o duchovních bytostech působících skrytě v životě rostlin. Jeden druh těchto bytostí, tak uváděl, je zaklet do hmotného bytí rostlin a nikdo jiný nemůže tyto bytosti vysvobodit z jejich zakletí než člověk. Může je vysvobodit prostě tím, že si bude všimnout květin, jejich krásy, když jde přírodou kolem nich. Každý láskyplný pohled na rostlinu je krokem k vysvobození duchové bytosti, která je v ní uvězněna. V tomto smyslu si můžeme představit, jak příroda se k nám obrací se stále obnovovaným očekáváním, a my můžeme toto očekávání buď splnit nebo zklamat. To je jenom jeden příklad, jak se naše já může spřádat s rostlinným světem. Kolik zklamaných nadějí nescíslných bytostí už asi vroubilo cesty našeho života, aniž jsme o

tom měli potuchu! I to patří k realitě naší duchu odcizené existence. I to patří ke skutečnému obrazu našeho já, k velikému okruhu našeho malého trojúhelníka.

Co se tedy děje, když člověk umírá? Dejme slovo anthroposofii. Jeho duševně-duchová bytost se cele odlučuje od fyzického těla. Jeho pozemské vědomí hasne, protože mu byl odňat jeho nástroj - fyzický mozek. Ale právě proto, že už není připoutáno k fyzickému mozku, vlévá se do celého kosmu. Malý trojúhelník přestává pro člověka existovat. Zato je člověk náhle spjat s celou nekonečností kosmických dalek, rozumějme: s jejich duchovou podstatou.

Rudolf Steiner mluví o tom, že *zážitek smrti* je pro každého člověka něčím nepředstavitelně krásným, posvátně vznešeným, velkolepým. Vzpomínka na tento velkolepý zážitek jej pak provází po celou další dobu posmrtného putování a je základem jeho posmrtného vědomí o sobě. To nemůžeme chápat tak, že by snad člověk hned v prvních okamžicích po smrti už vnímal celou rozmanitost bytostí a dějů v duchovém světě. To ne, to naprosto ne. Uvidíme, že potrvá dlouho, než se sžije s novým prostředím natolik, aby mohl vnímat jeho jednotlivosti. Co ho ve chvíli smrti naplňuje neznámým, neslýchaným štěstím, je zatím jen všeobecný pocit, že se vymanil z těla a tím z odcizení vůči kosmickému celku, a pak jistě i to, že se ocitl v říši, v níž se nemůže vyskytovat nic klamného, nic nepravdivého, že je tedy konečně spojen i s pravou objektivní podobou svého já.

Ale člověk je dosud spjat se svým *éterným tělem*. Mluvili jsme před třemi týdny* o tom, že éterné tělo je nejen dárce sil života, ale díky svému zvláštnímu vztahu k času, že je uchovatelem lidských vzpomínek, nositelem paměti. I paměť se okamžikem smrti osvobodila od fyzického těla, od fyzického mozku, a tak se může vynořit celé bohatství životních vzpomínek, i těch dávno zapomenutých. Člověk prožívá tyto vzpomínky, a v nich *panoráma celého uplynulého života*, bez příkras, bez zastírání čehokoli, se všemi nepřijemnými, ale i se všemi cennými, obšťastňujícími zážitky. Ještě jednou vidí v tomto

panoramatu všechny lidi, s nimiž se na Zemi setkal, a zase i ty dávno zapomenuté. K přibližné, aspoň vzdáleně odpovídající představě tohoto zážitku patří ovšem i to, že člověk se na toto panoráma nedívá z centra, z jednoho bodu, jako jsme na to zvyklí na zemi, nýbrž sleduje je ze všech stran kosmu, zatímco tablo jeho života je uprostřed.

Pohled na vlastní vzpomínky netrvá dlouho, jen několik málo dní. Éterné tělo, nepoutané už rozměry fyzického těla, se zvolna rozplývá do všech stran, mizí do kosmického éteru, obrazy vzpomínek pomaly ztrácejí zřetelnost, také se zvětšují a rozplývají, až zaniknou.

Tak člověk zůstává sám se svou duševně-duchovou bytostí. Začíná vnímat skutečnosti světa, do něhož se včlenil. První, co vnímá, jsou jeho vlastní činy, otisk jeho minulého ži-

*Maj smrť pred očami
deň čo deň; a nikdy na nič nízke
nepomyslíš, po ničom nezaľúžiš.*

Epiktetos

vota v duševním světě. Začíná prožívat, co způsobil malý trojúhelník v říši nekonečnosti. Prožívá sice své činy, ale ne z hlediska, z něhož je vykonal za živa, ale z hlediska, jak je prožilo jeho okolí. Vynořují se mu nejprve činy z posledních dní před smrtí, postupně se jeho vědomí šíří směrem do minulosti, až do doby dětství. Je tedy možné říci, že prožívá svůj život pozpátku.

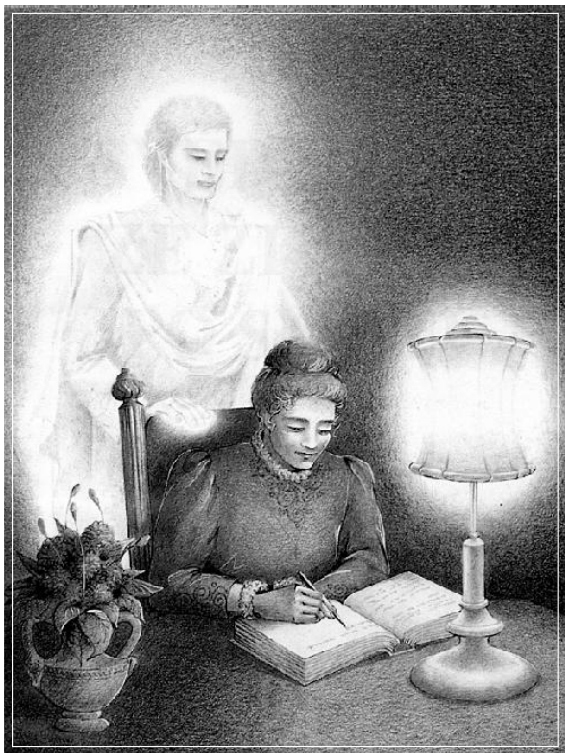
Není ovšem ve smyslovém, ale v duševním světě. Co takto znovu prožívá, není fyzická, smyslová podoba jeho života, nýbrž jeho duševní podoba. V zásadě probíhá tato rekapitulace z dvojího hlediska. Jedno jsme už naznačili: člověk prožívá, jak se svými skutky nebo opominutími vepsal do zážitků těch bytostí, s nimiž byl nějak spjat. Prožívá tedy své *činy z hlediska druhých bytostí*. Když jsme před třemi týdny uvažovali o duševní bytosti člověka, viděli jsme, že je pro ni příznačné, že její zážitky prožívá jenom on, a nikdo jiný. Ostatní se mohou leda domýšlet, co se v jeho duši děje. Tak to platí pro po-

zemský život, pro život uzavřený do malého trojúhelníka. Po smrti ale člověk žije ve svém vyšším, nadosobním já, které žije v jeho činech a tím i ve všech bytostech, na než tyto činy působily. Po smrti se tedy ruší oddělenost lidských duší a člověk může být přítomen přímo v duševním prožívání ostatních (pokud se s nimi spřiznil nějakým činem nebo slovem). Tím si uvědomuje všechny své nesčetné dluhy vůči nim a vzniká v něm zárodek vůle tyto dluhy v budoucnosti nějak vyrovnat.

To je jedna stránka posmrtného prožívání v duševní oblasti. Druhá se týká člověka samého. Uvědomuje si, co mu dávalo popudy k jeho činům. Uvědomuje si své *pozemské touhy a žádostivosti*, všechny vzněty toho druhu, jako jsou *hněv, závist, ctižádost* atd., které způsobily, že jeho pozemský život nebyl putováním za duchovními cíli, nebyl uskutečňováním duchovních ideálů. Většina těchto žádostivosti, upínajících se k smyslovému uspokojení, trvá v duši dále, i když je odloženo fyzické tělo. Člověk je v sobě cítí, cítí jejich palčivý žár, ale i nemožnost jakéhokoli jejich ukojení v nadsmyslovém světě. Uvědomuje si jejich ničivý vliv nejen na druhé bytosti, ale i na něho samého. Protože nemá možnost je uspokojit, stupňuje se jejich žár do nesnesitelné. Je to těžké období posmrtného sebepoznání, tím těžší, čím více nepřekonatelných, neproměnných žádostí si člověk přenáší přes práh smrti. Výchozí moudrost je nazývá "očistným ohněm" (*kama lo-ka*), křesťanská tradice mluví o "očistci". Tento pochmurně mučivý posmrtný stav trvá tak dlouho, až konečně palčivé žádosti dohoří samy v sobě a uhasnou. Lidské já tím postupně odkládá, co ho v jeho astrálním těle poutalo k smyslovému životu a bránilo mu v sjednocení s ryzí duchovou podstatou světa. Teprve

*V ALCHÝMII NIČ NEPRINESIE
PLODY, ČO PREDTÝM NEZOMRELO.
AXIOMATA HERMETICA.*

*Jan Dostal: *Nadsmyslová bytost člověka*. Sophia 8, 1995.

DUCHOVNÝ SVET NIE JE KDESI ĎALEKO OD NÁS, ALE TU OKOLO NÁS. A TU, VŠADE OKOLO NÁS, SÚ AJ NAŠI ZOSNULÍ.

v postupu děje, při němž se lidské já takto oprostuje z plamenné výhně smyslových žádostí a vznětů, stává se lidský duch vnímavým pro své duchové okolí. Teprve nyní vstupuje svým vědomím mezi bytosti duchového světa. V jeho nitru se zvolna vynořuje duchový svět a člověk se začíná cítit jako článek jeho života a jeho působnosti. Doba zpětného prožívání minulého života trvá přibližně třetinu tohoto života; u člověka, který se dožil 60 let, by tedy trvala asi dvacet let. (Důvody, proč tomu tak je, je možné najít ve spisech Rudolfa Steinera).

Duchový svět, do něhož člověk nyní vědomě vstupuje, není světem mlhavě-jednotným, ani jakkoli jednoduchým. Jako můžeme smyslový svět členit na věci různého skupenství, nebo na bytosti různých přírodních říší, je možné i zde mluvit o různých oblastech, různých sférách. Jde o totéž, co má na mysli například sv. Pavel, když mluví o “vytržení do třetího nebe”. Tyto sféry nejsou ovšem nad sebou, nýbrž prostupují se. Ale protože se liší stupněm svatosti svých bytostí, tj. stupněm intenzity Boží blízkosti, otvírá se pro ně duchový zrak zesnulého jenom postupně, pokud je vůbec schopen se pro

ně otevřít. Bytosti těchto sfér i prožívání zesnulého v nich charakterizoval Rudolf Steiner z velmi mnoha různých hledisek. Dnes vybereme jedno z nich.

Sféry duchového světa bývaly už za starých dob označovány jmény planet, a to v tom smyslu, že planety, které je možno vidět na obloze, je možné chápat jako značky pro obvod těchto sfér. Pro lidské duchové prožívání je středem těchto sfér Země, přibližně ve smyslu Ptolemaiových představ o uspořádání vesmíru. Sféry se sice, jak jsme řekli, navzájem prostupují, nicméně každá vyšší přesahu-

je nejbližší nižší, jako jsou jednotlivé planety různě vzdáleny od Země. Když zemřelý prochází těmito sférami, rozšiřuje se pokaždé jeho vědomí až k hranici příslušné sféry.

Zemi nejbližší je *sféra měsíční*. Jí procházíme po smrti v období, kdy se postupně zbavujeme duševních pout k smyslovému světu, především svých sobeckých žádostí.

Když dohořel jejich oheň, šíří se naše vědomí do *sféry merkurské*. Zde se nám odkrývá pohled nejen na zástupy bytostí vyšších hierarchií, ale i na lidské bytosti, jež prošly smrtí podobně jako my. Zjevují se nám vize, vycházejícími z někdejších našich společných zážitků s nimi. Tyto vize, jimiž se nyní cítíme vnitřně obklopeni, jsou pak prozařovány jasně hierarchických bytostí, usměrňujícími naši cestu. Avšak tento pohled na bytosti lidské i andělské se zde naskytá jenom tomu, kdo se za života spřiznil právě s touto duchovou sférou a tím získal vnímavost pro ni. A čím se člověk může spřiznit se sférou Merkuru? Jedním jediným: morálním smýšlením, rozvíjením soucitu a lásky, ožíváním morálních ideálů v sobě. Kdo se na Zemi držel morality, žije nyní v duchovém společenství s lidmi a s anděly. Kdo žil ne-

morálně, žije uzavřen do vlastní bytosti, jako poustevník, bez možnosti vnímat bytosti, jimiž je obklopen ze všech stran a které jeho ovšem vnímat mohou. V této sféře si člověk například uvědomuje, kolik lásky zůstal dlužen některému člověku. Právě při posmrtném setkání s tímto člověkem si zároveň uvědomuje, že zde, v duchovnu, už nemůže nic změnit na svém charakteru, už nemůže svou lásku zvětšit. Toto vědomí, že už nemůže nic vylepšit, nic dát do pořádku, působí pochopitelně duchovní trýzeň. A tato trýzeň je opět podnětem pro vůli ke karmickému vyrovnání.

Další, vyšší a obsáhlejší sférou je *sféra Venuše*. Naš pohled procítá pro bytosti vyšší a mocnější než předtím. Opět se setkáváme s lidmi, kteří nám na Zemi byli blízcí a vize těchto lidí jsou prozařovány přítomností těchto vyšších bytostí. Ale zase se může stát, že místo družné pospolitosti s bytostmi této sféry budeme putovat touto říší uzavřeně, v pocitu mrazivého osamění, a to tehdy, jestliže nám na Zemi chyběla zbožnost, náboženské smýšlení. Pak nám ráz této sféry zůstane cizí a nebudeme schopni do ní vědomě vejít a sít se s ní.

Když dozrajeme pro zkušenosti v další sféře, rozšíří se naše bytost až ke Slunci a staneme se obyvateli *sluneční sféry*. Co otvírá vnímavost pro dění v této sféře, to je vztah člověka, vztah jeho srdce k impulsu Kristovu. Tento vztah nezávisí na příslušnosti k některé křesťanské církvi. Kristus se vtělil, zemřel a vstal z mrtvých ve prospěch všech lidí. Cítil spojitost s lidmi všech ras a mít pochopení pro jejich tak často odlišné náboženské představy, nebýt zbožný pouze navyklym jedním způsobem, umět se vžít do kteréhokoli světového náboženství, to je rys, který nás sbližuje se sluneční sférou. Máme-li vztah k universálnímu impulsu Kristovu, pak můžeme zde, ve sluneční sféře, spatřit Krista v jeho kosmickém majestátu a vnořit se vědomě do jeho života.

Na další pouti se už začíná tvořit zárodek naší budoucí pozemské podoby, našeho budoucího pozemského těla. Utváříme ho do jisté míry i my sami, ale spolupracují na něm i všichni lidé, kteří s námi byli a jsou osudově spjati. Táto práce ovšem probíhá pod vedením vyšších bytostí. Přitom

se naše vědomí postupně šerí, zatmívá. Vnímáme své okolí stále méně, takže budování své příští podoby si také uvědomujeme stále méně konkrétně.

V *marsické sféře* nám ještě mohou pomoci udržet vědomí jasné duchovně pojmy o duchovém světě, ale v dalších sférách náš pohled v každém případě umdlévá. Cítíme nyní sluneční sféru pod sebou, nad námi se rozevírá duchový prostor kosmu. A tento prostor bez konce se nám začíná zjevovat novým způsobem - zněním, duchovou hudbou, jež proniká do naší bytosti a utváří a člení praobraz naší budoucí podoby. Jsme zasazeni do harmonie sfér. Vize lidí nám blízkých začínají ztrácet pro nás význam, stejně jako všechny vzpomínky na minulý život.

Ve *sféře jupiterské a saturnské* se vesmírná hudba začíná měnit - řečeno pozemsky - ve zpěv, t.j. vyjadřuje stále znatelněji svůj vnitřní obsah, smysl božských záměrů, až se pak v *saturnské sféře* cele mění v to, co se odedávna nazývalo božským Slovem, Logosem. Člověk se ocitá v oblasti, prapůvodu všeho bytí, o němž promlouvá prolog Janova evangelia. Opustil hranice naší sluneční soustavy a stává se hvězdnou bytostí, v nedohledných dálkách hvězdného kosmu.

Všechny hierarchie se nyní účastní přípravy jeho budoucího pozemského života. V ztemnělém vědomí (které je ovšem stále mnohem intenzivnější než vědomí na Zemi) cítí nejasně, jak ze všech stran kosmu do něho proudí láskyplné utvářející síly. Nejvyšší hierarchie se mu ohlašují v proudu Slova, hřímajícího z výše směrem do hlubin. Ze stran, z kosmického okruhu, se zjevují v duchovém světle bytosti středních hierarchií. Z hlubiny směrem vzhůru zaznívají prosby nižších andělských kůrů, těch, které vedou osudy pozemských lidí a národů, prosby, aby život lidstva mohl pokračovat ve smyslu božských cílů. Jakoby z velkého kosmického kříže tu zaznívá vesmírné Slovo a člověk nejasně cítí, že síly tohoto všeobsáhlého Slova formují jeho osud ve smyslu kosmické péče o osud celého lidstva. Rudolf Steiner nazývá toto největší posmrtné rozšíření, rozpětí lidské bytosti do kosmu *světovou půlnocí*. V utlumeném vědomí, obráceném do nitra, ale současně v nejvyšším odevzdání zde člověk

prožívá odlesk slova Kristova: "Já a Otec jedno jsme".

Po delší nebo kratší době se pak obrací nazpět všemi sférami sluneční soustavy, jimiž předtím prošel. Jeho bytost se zase přitom zmenšuje, smršťuje, zatímco jeho vnímavost pro bytosti vyššího světa slábne. Při průchodu sluneční sférou se jeho vůle opět obrací z výšin kosmu k Zemi. Vyšší bytosti ho k ní vedou stále blíž. Společně s nimi nyní utváří celou generační řadu svých budoucích předků, až po rodiče, a je jimi spolutvářen. Konečně vysílá do sféry Země dozrálý *duchovní zárodek*, duchový proutvar své pozemské tělesnosti, který se spojí s oploďnou vaječnou buňkou v matčině těle a vtiskne do ní mikroskopický obraz celého toho velkolepého dění, jehož se lidský duch zúčastnil.

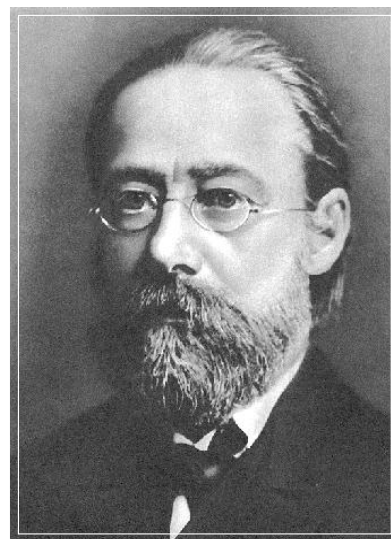
Než se vtělí, soustředí ještě éternou substancí z kosmického éteru do podoby svého *éterného těla*. Nyní

*Pre človeka, ktorý splnil svoju
povinnosť, je smrť prirodzená a
očitá, práve tak ako spánok.*

George Santayana

prožije ještě krátký *prorocký průhled* na hlavní události svého budoucího života. Může se stát, že tento pohled u něho způsobí otřes, touhu couvnout, a že pak v poslední chvíli zaváhá před inkarnací, takže se nedokáže cele spojit se zárodkem fyzického těla, zejména s fyzickým mozkiem. To může být příčinou vrozené choromyslnosti. Po tomto prorockém výhledu se vědomí člověka uzavře před dalšími zážitky vyššího světa a mění se ve snové vědomí, s nímž dítě přichází na svět. V tomto snovém vědomí se pak vracející se já spolu s astrálním a éterným tělem spojuje - přibližně ve třetím týdnu po oplodnění - s vyvíjejícím se embryem.

Takový je tedy obraz, nastiňující jednu stránku toho, co anthroposofie zvěstuje o posmrtných osudech člověka. Všechny bytosti kosmu pomáhají budovat zázrak lidského těla a lidské duševnosti i podivuhodné předivo lidského osudu. Stojí za to se zamyslet a zeptat se: Kde jinde by jsme našli představy burcující k tak

BEDŘICH SMETANA. VERIL, ŽE CELÉ JEHO DIELO BOLO SPOLUINŠPIROVANÉ JEHO ZOMRELOU PRVOU MANŽELKOU KATARÍNOU.

velké účtě k člověku? Představy, které by mohly být tak velkou posilou v nejtěžších situacích našeho osudu? Představy vybízející k takové vděčnosti za dar života a k takové důvěře v budoucnost lidstva?

Ale dodejme na závěr ještě jedno: Kdo přijímá do srdce myšlenky o posmrtném putování lidské duše, nebude považovat svůj vnitřní vztah k těm, kteří odešli z pozemského bytí, za ukončený jejich smrtí. Duchový svět není kdesi daleko od nás, je zde kolem nás. A zde, všude kolem nás, jsou i naši zesnulí. Lidské vztahy se neskládají jenom z viditelných setkání a společně prožívaných vnějších událostí, ale především z toho, co se odehrává neviditelně mezi lidmi, z vnitřního přijímání a darování. A to je něco, co naprosto nemusí ustát s odchodem člověka do duchového světa. Nepomíjivé společenství se zesnulými je jedním z největších darů anthroposofie lidstvu.

Je třeba si uvědomit, že ten, kdo zemřel, v prvních týdnech, měsících i letech potřebuje naši pomoc. Pokusíme-li se mu ji poskytnout, budeme odměňováni obšťastňujícím zážitkem jeho blízkosti. Láska je s to otvírat brány z jednoho světa do druhého. Je samozřejmě možné a důležité se za zesnulého modlit, například Otčenáš. Rudolf Steiner dal i řadu průpovědí, jimiž se člověk může obracet k zesnulým, např. jeden z možných překladů:

Meine Liebe sei den Hüllen,
die dich jetzt umgeben,
kühlend deine Hitze,
wärmend deine Kälte,
opfernd einverwoben.
Lebe liebgetragen,
lichtbeschenkt nach oben.

*Láska má buď obetujúc
vetkávána do schrán,
jež tě nyní obklopují,
aby mírnila tvůj žár,
aby mírnila tvůj chlad.*

*Láskou nesen(a), světlem obda-
rován(a)*

žij a stoupej vzhůru.

Ale upozornil navíc, že zesnulým je možné předčítat. Zde přichází v úvahu například 16. kapitola Markova evangelia (o zmrtvýchvstání). Nebo ovšem skoro cokoli z duchovédné literatury. Právě o takovém předčítání říká Steiner, že způsobuje jednu výjimku v posmrtné existenci. Zatímco jinak člověk už po smrti nemá možnost měnit nic na tom, co na Zemi získal nebo nezískal, má možnost přijímat od někoho, kdo mu byl za života na Zemi blízký, i myšlenky, kterými se sám na Zemi nezabýval! Takové myšlenky pak mohou mít velký význam pro jeho posmrtné vědomí: bez nich by duchový svět zůstal pro něho temný, myšlenkami duchového poznání se může rozjasňovat.

V první době po smrti máme tedy možnost být zesnulému oporou. Čím více se pak zesnulý spojuje se sférami duchového světa, tím spíše může být sám pro nás na Zemi dárce světla a inspirace. Tak uvádí *Bedřich Smetana*, že celé jeho dílo bylo spoluinspirováno jeho zemřelou první ženou Kateřinou. V skutečné lásce, bez sobeckých přání, ve zbožné oddanosti je možné udržet styk s lidmi, kteří přešli přes práh smrti.

Z toho, co bylo řečeno, naopak vyplývá, že by bylo nemyslitelné, aby zesnulý během své pouti do kosmu navštěvoval pozemské schůzky a odpovídal všetečným tazatelům na sobecky motivované otázky. Kdyby něco takového bylo možné, bylo by to nejstrašnější zneužívání zemřelých, znamenalo by to těžké zábrany pro jejich posmrtný vývoj. Na štěstí to možné není. Ukazy při spiritistických seansích jsou často velmi pozoruhodné, jsou dokladem o reálné nadsmyslové působnosti. Ale představa, že zde jsou zúčastnění zemřelí, je ovšem mylná. Takto se nemohou projevat individuality zemřelých, leda odložené přízraky jejich astrálních těl.

Když jsme se takto pokusili vést dělicí čáru mezi reálným a mylným, nezištným a bezohledným vztahem ke světu zemřelých, můžeme nyní dodat ještě to, že lidé, kteří cítí své spojení s anthroposofickým hnutím, mají vlastně - na základě toho, co jsme uvedli - jednu výsadu: hlásí se totiž k hnutí, které se neskládá jenom z členů inkarnovaných na Zemi, ale i ze zástupů těch, kteří už překročili práh smrti. Je možné předpokládat, že tito zesnulí mají zájem na tom, aby do démonické temnoty současného světa mohli darovat inspirující myšlenky ze sféry duchového světa. V zásadě závisí jenom na nás, budeme-li přístupní pro takovou součinnost zesnulých s námi a budeme-li schopni být příjemci a nositeli tohoto světla. Tím teprve získá anthroposofické hnutí pro naši kulturu význam, jaký by mělo mít.

Lásku si nesie moja pani v zraku

Dante Alighieri

*Lásku si nesie moja pani v zraku
a na čo pozrie, šľachetným sa stáva;
a všetko sa chvie, kde zjaví sa jej sláva,
a koho zdraví, cíti triašku takú,*

*že zosinie a hlavu skloniac v ľaku,
hneď všetky hriechy vtedy oplakáva:
hnev, pýcha pred ňou na útek sa dáva.
Pomôžte, panie, vzdať jej česť a vďaku!*

*Ved' sladkosť všetka, všetok mier z tej panej
preniká srdce pri každom jej slove;
už kto ju uzrie, náleží mu chvála.*

*Výraz jej tváre, keď sa pousmiala,
nezjaví pamäť, pera nevypovie,
tak nový div a pôvab vždy je na nej.*

Preložil Viliam Turčány

RYTMICKÉ RASTLINY A ĽUDSKÉ SRDCE.

Ako rozpoznávať liečivé účinky rastlín voľným okom

EMIL PÁLEŠ

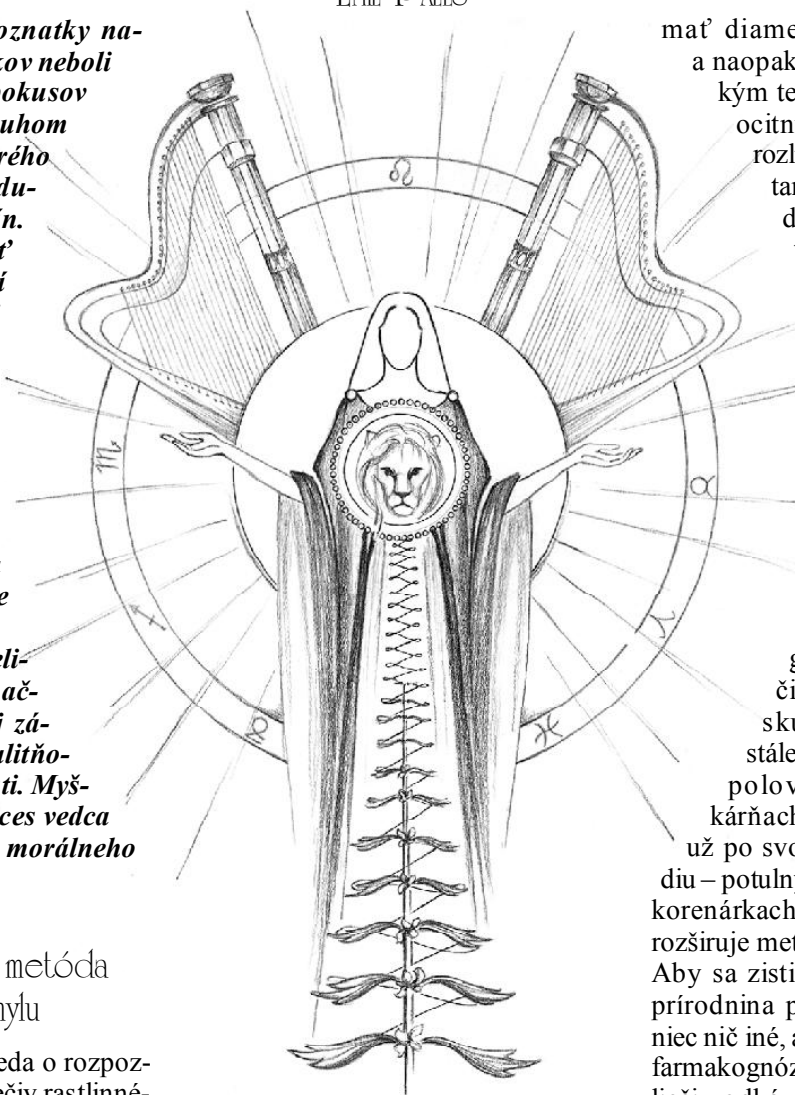
Farmakologické poznatky našich dávnovekých predkov neboli získané len metódou pokusov a omylov, ale určitým druhom jasnocitu, pomocou ktorého dokázali preniknúť k duchovnej podstate rastlín. Dnes môže človek získať jasnozrak, ak prečistí svoje duševné sily do tej miery, že sa premenia na poznávacie orgány. Rastlina je petrifikovaným, skamenelým obrazom éterického života bytostí. Rastliny s dominantným rytmickým systémom pôsobia u človeka na srdce a pľúca.

Existuje cesta, ako eliminovať trend k informačnej revolúcii a rastúcej závislosti od strojov skvalitňovaním vlastnej osobnosti. Myšlienkový poznávací proces vedca nie je nezávislý od jeho morálneho profilu.

Farmakognostická metóda pokusu a omylu

Farmakognózia je veda o rozpoznávaní a vyhľadávaní liečiv rastlinného, živočíšneho a minerálneho pôvodu. Podľa štatistík sa naše vedomosti z farmakológie zdvojnásobujú každých 18 mesiacov. Je však otázka, čo tieto štatistiky v skutočnosti znamenajú: či dvojnásobné množstvo nahromadených informácií znamená aj to, že rastlinám dvakrát lepšie rozumíme.

“Dejiny medicíny viackrát zaznamenali odklon od terapie liečivými rastlinami, čo zväčša zapríčinilo stagnáciu, ba aj regres terapeutických postupov”.¹ To znamená, že **rastliny**

JEDNA A TÁ ISTÁ SILA, KTORÁ VYTVOŘILA CHRBTICU A ĽUDSKÉ SRDCE, ŽIJE V SRDCOVNÍKU OBYČAJNOM.

stále obsahujú tajomstvo, ktoré sa nám nedarí zachytiť do siete chemických vzorcov. Rastlina je viac, než len suma účinných látok.

Triedenia rastlín podľa chemickej alebo botanickej taxonómie nie sú kompatibilné s triedením podľa ich účinku na ľudský organizmus. Látky s blízkym chemickým zložením alebo rastliny z rovnakej čeľade môžu

mať diametrálne odlišné účinky, a naopak: v skupine s analogickým terapeutickým účinkom sa ocitnú látky a rastliny veľmi rozličného chemického a botanického zatriedenia.² Nedá sa povedať, že by existovala nejaká ucelená, systematická teória, ktorá by umožňovala prejsť od chemickej povahy látok v rastline alebo jej zatriedenia do rastlinnej čeľade k jej účinkom na ľudský organizmus. Je známych stále viac jednotlivostí, no chýba zastrešujúca myšlienka.

Ako vlastne farmakognózia odhaľuje nové liečivá? Základ osvedčenej skúsenosti, z ktorého je stále ešte odvodená viac ako polovica liečiv v našich lekárňach, farmakológia zdedila už po svojom predvedeckom štádiu – potulných olejkároch a babkách korenárkach. Tento základ sa ďalej rozširuje metódou pokusov a omylov. Aby sa zistilo, ako nejaká neznáma prírodnina pôsobí, nezostáva nakoniec nič iné, ako ju testovať. Moderná farmakognózia je pri hľadaní nových liečiv odkázaná nakoniec na tú najmenej vznešenú zo všetkých vedeckých metód: na to, že sa systematicky skúša, čo to spraví.

Lebo **najvznešenejší prístup k životu je dospieť k poznatkom v duchu, v čistom myslení; najnáročnejší, najzdĺhavejší a najdrahší spôsob je vyskúšať všetko fyzicky, na vlastnej koži.**

Náročnými analytickými metódami sa dnes izolujú jednotlivé látky a v systematických laboratórnych pokusoch sa pozoruje ich účinok na živé tkanivá. Generácie mŕtvych myší

a rôznych ďalších laboratórnych zvierat dláždia každý kus cesty za pokrokom vedy. Ako však vyhľadávali liečivé rastliny naši predkovia, ktorí nemali k dispozícii metódy modernej biochémie? Používanie liečivých rastlín je doložené už u neandertálskeho človeka. Pravdaže tu boli tradované poznatky, ktoré sa odovzdávali z generácie na generáciu po celé tisícročia. Ale tieto poznatky museli najskôr nejako vzniknúť, či nie?

Prehistória medicíny

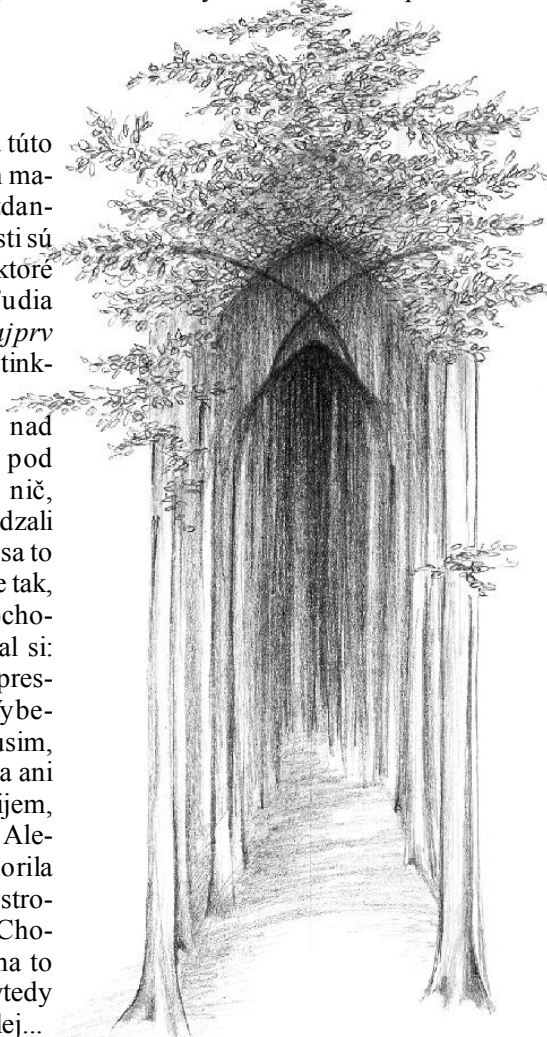
Súčasní historici medicíny na túto otázku odpovedajú jedným z tých magických slovíčok, ktoré znejú zdantlivo vysvetľujúco, no v skutočnosti sú len pomenovaním bez obsahu, ktoré nič nevysvetľuje. Dávnovekí ľudia vraj *“choroby a úrazy liečili najprv inštinktívne”*.¹ Čo znamená “inštinktívne”?

Absolvent medicíny, keď sa nad tým trochu zamyslí, zistí, že si pod tým nakoniec nevie predstaviť nič, než to, že títo ľudia na to prichádzali metódou pokusov a omylov, ako sa to robí dnes. Predstavuje si to zrejme tak, že človek doby kamennej, keď ochorel, vyšiel pred jaskyňu a povedal si: tu pred mnou v prírode sa rozprestiera 500.000 druhov rastlín. Vyberiem náhodne jednu z nich, a skúsím, či mi nepomôže; ak nepomôže, a ani sa ňou neotrávim, a chorobu prežijem, skúsím nabudúce rastlinu č. 2. Alebo: skupina cromagnoncov táborila pod stromom. Niekoľko listov zo stromu náhodou spadlo do kotlíka. Chorý druh sa uzdravil. Skupina si na to dala pozor, zapamätala si to, a odvtedy odovzdávala tento poznatok ďalej...

Predstavovať si vznik fytotherapie takto je asi také naivné a nereálne ako myslieť si, že tradiční čínski lekári vynašli akupunktúru tak, že systematicky, milimeter za milimetrom zapichovali ihly po celom povrchu ľudského tela, aby zistili, čo sa stane. Tieto poznatky starej indickej a čínskej medicíny majú celkom iný pôvod. Pochádzajú od ľudí, ktorí v dávných dobách ešte videli prúdiť rôzne druhy prány, životnej sily v éterickom organizme človeka. Od nich sa tradovali až do dnešných čias. Nie sú výsledkom slepých pokusov a omylov, ale výsledkom *bezprostredného vnímania*. Keby súčasná medicína mala sama od seba prísť na to, že na

povrchu ľudského tela existuje niekoľko sto veľmi jemných aktívnych bodov, pospájaných meridiánmi, náhodným zapichovaním ihiel – neprišla by na to zrejme vôbec.

Ono “inštinktívne” sa stane ešte záhadnejším, keď si uvedomíme, že aj zvieratá sa niektorým druhom rastlín vyhýbajú, a iné zase pri zranení alebo v chorobe vyhľadávajú. Akoby sa za oným “primitív-

BUK VYTVÁRA OPAČNÚ DUŠEVNÚ NÁLADU AKO ČEREŠŇA: ATMOSFÉRU OBMEDZOVANIA ŽIVOTA, VÁŽNOSTI, ODRIEKANIA.

nym inštinktom” skrývala inteligencia, ktorej sa nevyrovná ani moderná medicína.

Za prírodou skutočne stojí inteligencia, inteligentné duchovné procesy, ktorých je príroda výsledkom. **Dávnoveký človek vnímal a prežíval tieto tvorivé duchovné a duševné sily činné v rastlinách, alebo aj mineráloch a kovoch, oveľa intenzívnejšie, hmatateľnejšie, než to dokážeme my dnes.**

Keď kedysi človek predstúpil pred

nejakú rastlinu, vynorili sa v jeho duši určité celkom konkrétne pocity, predstavy a obrazy; a keď sa postavil pred inú rastlinu, vyvolalo to v ňom opäť iné dojmy a zážitky. Tieto zážitky mali naozaj oveľa intenzívnejší, jasnejší, hmatateľnejší charakter, než to, čo cíti vo vzťahu k rastlinám človek dneška, ak vôbec niečo cíti. Vníмали celkom konkrétne kvality a formy pohybu. Ľudová slovesnosť tu hovorí o bytostiach, o gnómoch, ktorí pôsobia v koreňoch, o vílach atď. Analogické duševné dojmy sa spájali s činnosťou alebo poruchou činnosti rôznych častí tela a orgánových systémov človeka. Tak mohla taká prehistorická babka korenárka, hoci by to určite nevedela na mentálnej rovine nijako zdôvodniť, “citovo” siahnuť po tej správnej bylinke.

Prežívanie duševnej atmosféry rastlín. Čerešňa a buk

Ľudové piesne napríklad implicitne obsahujú poznatok, že existuje súvislosť medzi urogenitálnou funkciou ľudského organizmu a čerešňovým stromom. Ako sa tam tento poznatok, ktorý dnes farmakológia musí len potvrdiť, dostal?

Botanik *Frits H. Julius*, ktorý sa nedíval na stromy len chladným okom vedca, ale pozoroval ich aj vo vzťahu k ľuďom, o čerešni napísal: *“Je medzi našimi stromami ešte jeden taký, ktorý je obklopený toľkým bzukotom, trepotom krídel a čvirikaním vtákov, ako čerešňa? ... je samá radosť, veselosť, šťastné obdarovávanie z nadbytku... Keď sa potom čerešne v košoch nosia do domu, prilákajú všetko mladé, čo sa teší zo života, a hneď je tu veselé klábosenie a hodovanie. Čerešne zvädzajú vždy k nejakej výstrednosti a nestriedmosti.”*³

Na druhej strane hovorí o buku: *“Vstúpiť v lete do bukového lesa sa môže stať veľkolepým zážitkom. Čím jasnejšie a slnečnejšie je počasie, o to viac sa budeme cítiť, akoby sme vstúpili do prítmnia chrámu. Husté lístie vytvára vysoké klenby, nesené vznešene vzpriamenými, rovnými stĺpmi sivých kmeňov. Priestor pod nimi je tichý a prázdny. Nepočujeme žiadne čvirikanie; z pôdy sotva vyrastajú bylinky. Taká vážna je sféra, ktorá všetko, čo je plné života, mladé a čerstvé, odmieta.”*³

Človek tu prežíva dve opačné nálady: sféru prekypujúceho života, radosti, slastí – a sféru obmedzovania života, vážnosti, odriekania. **V buku pôsobí presne protikladný duševný princíp ako v čerešni.** Nečudo, že zatiaľčo čerešne sa vždy používali na privolávanie lásky – siahla ruka našich predkov s intuitívnou istotou po bukových listoch ako po prostriedku na zabránenie počatia, resp. vyhnanie plodu.

Biochemik dnes zažíva určité prekvapenie, keď zisťuje, že mnohé magické rastliny, ktoré sa kedysi používali na “vyvolávanie lásky”, obsahujú látky podobné pohlavným hormónom človeka, vylučovaným nadobličkami. Napríklad sladovka (čes. lékořice) sa “*pridávala do zmesi, ktoré mali privolať lásku a vyvolať vášeň*”.⁴ Aj gaštan “*sa používa pri kúzlach lásky a pridáva sa do jedla vytúženej bytosti*”.⁴ Dnes vieme, že sladovka obsahuje látky podobné ženským pohlavným hormónom (estrogénom) a gaštan podobné mužským (androgénom).

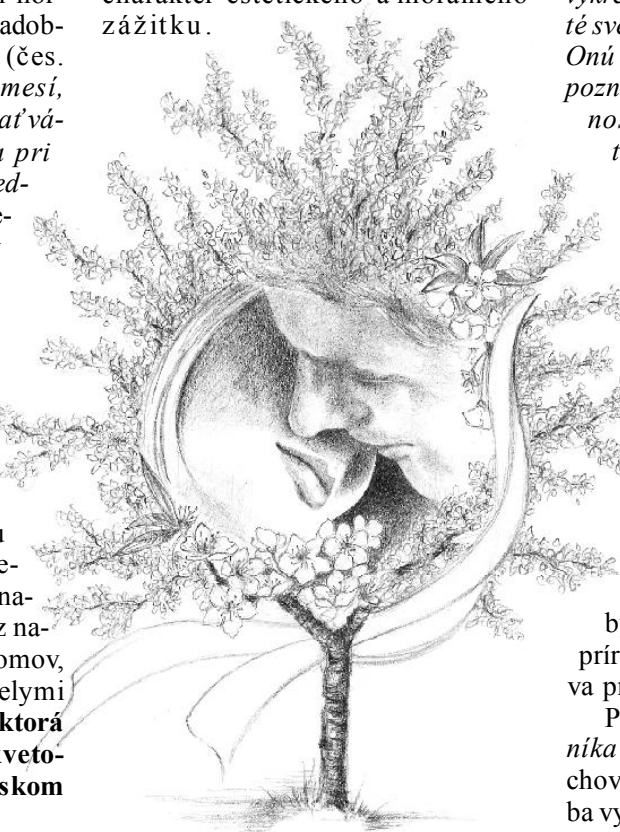
Niekdajší človek nepotreboval mikroskop ani skúmavku, aby vedel, čo sa v ktorej rastline skrýva. A k týmto poznatkom sa nedostával iba slepou náhodou. Viac alebo menej vedome, pocitovo, musel prežívať napríklad to, že pagaštan je jeden z názaj mála veľkých, statných stromov, ktorý kvitne veľkými, jasnobielymi kvetmi. **Tá istá duševná sila, ktorá je u rastlín zodpovedná za kvetotvorný proces, vytvorila v ľudskom organizme obličky.**

Znovuzískanie jasnovidnosti. Duchovné bytosti v rastlinách

Onú starú, inštinktívnu, pocitovú jasnovidnosť ľudstvo stratilo v prospech jasného myslenia. Dômyselnými vedeckými metódami a prístrojmi dnes znovuodhaľujeme mnohé z toho, čo kedysi človek vnímal inak, bezprostredne.

Človek môže opäť získať túto

schopnosť vidieť srdcom; avšak už nie temnú, neuvedomelú, inštinktívnu – ale skutočný, nový jasnocit, jasnozrak, preniknutý teraz už aj jasným myslením a uvedomovaním si pojmov. Na to však musí vo vzťahu k duchovnej bytosti rastliny vyvinúť takú lásku a mravnú vôľu, o akých si obyčajný človek dnes nevie spraviť ani predstavu – a to pri súčasnom zachovaní jasného, kritického uvažovania. Potom získa poznatky, ktoré mu prezerajú niečo zo zvláštneho charakteru tej-ktorej duchovnej bytosti, a ktoré nie sú myšlienkami špekulatívneho charakteru, ale majú skôr charakter estetického a morálneho zážitku.

ČEREŠŇA VYTVARÁ OPAČNÚ DUŠEVNÚ NÁLADU AKO BUK: ATMOSFÉRU PREKYPÚJÚCEHO ŽIVOTA, RADOSTI, SLASTÍ.

Zušľachtený etický a estetický zmysel sa mu stanú poznávacími orgánmi duše.

Tieto poznatky možno sprostredkovať druhému človeku asi práve tak málo, ako málo možno slovne sprostredkovať druhému zážitok z koncertu. Môžete povedať, či bola hudba po-

malá alebo rýchla, veselá alebo smutná a pod., čo však pri najlepšej vôli neumožní tomu druhému, aby to hudobné dielo v duchu začul. Práve tak málo ako hudba sa dá nepriamymi cestami sprostredkovať inému povaha skutočností duchovného sveta. Je však možné vybrať jednotlivosti a poukázať na to, ako sa tieto prejavujú aj vo vonkajšej stavbe rastliny.

V Sophii 6 sme použili tento obraz: “*Predstavte si, že by v nočnej tme tancovala nejaká bytosť a v rukách by mala lampáše alebo ohníky. A pohybovala by sa tak rýchlo a cyklicky, že by tie pohybujúce sa svetelné body vykresľovali pred vašimi očami stojaté svetelné obrazy zo svetelných čiar. Onú bytosť by ste nikdy nevideli, ale poznali by ste ju podľa sklonu a ladnosti kriviek pre ňu charakteristických.*”

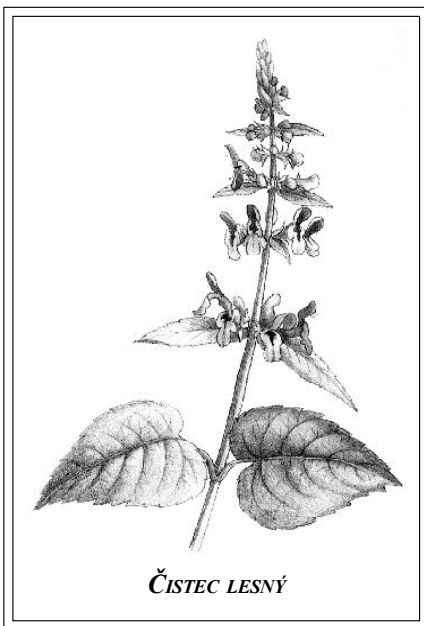
Takýmto spôsobom éterický tanec vĺ vytvára formy kvetín; takže taký kvet je akýmsi petrifikovaným, zmrazeným prejavom éterického života, neustáleho pohybu cyklicky prúdiacich síl a rytmov.”^{5,*}

Každá rastlina nesie vo svojej stavbe viditeľnú pečať, podpis, charakteristický rukopis tých duchovných síl, ktoré ju vytvorili.

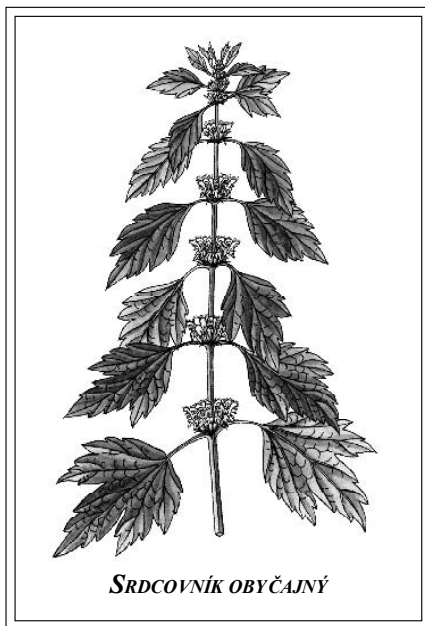
Len zasvätený človek však vie tieto “signatúry” duchovných bytostí v prírode čítať. Pre neho sa príroda, ako hovorí Paracelsus, stáva priehľadná ako sklo.

Pozorujme napríklad vňať *srdcovníka obyčajného*. Existuje druh duchovných bytostí, ktoré dávajú zo seba vyžarovať svetlu a teple veľkomyseľnosti, ktorých pohyby sú jasné, zreteľné a rytmické, v ktorých prejave je niečo otvorené a priame, rozhodné a odvážne. Niečo z ich rýchleho pohľadu, vznešeného držania tela, srdečného jasu a tepla postrehneme, v odlesku, u ľudí s ascendentom alebo viacerými planétami v znamení leva. Prečo? Títo ľudia sú s týmito bytosťami užšie spojení; prežívajú svoju chrbticu a svoje srdce inak, intenzívnejšie. Preto sa aj psychické problémy u nich somatizujú tak, že zasiahnu v prvom

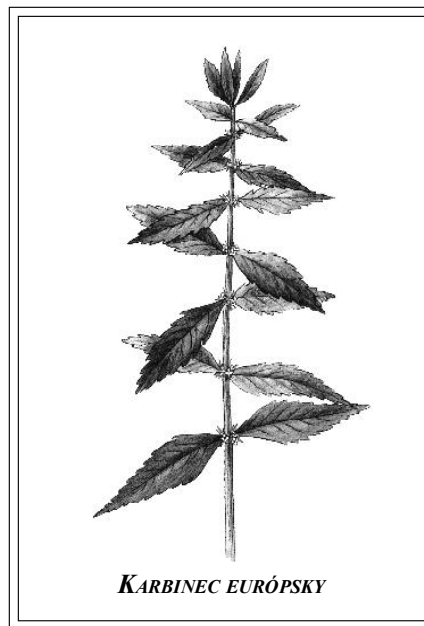
* Rudolf Steiner opisuje, ako duchovný tón, vychádzajúci od duchovných bytostí, najmä zo slnka a planét, vyznieva do rastlinných foriem: “*To je tajomstvo rastlinného bytia, že každá kvetina je výrazom tónov, ktoré ju formujú a dávajú charakter jej plodom... Možno viete, ako tón môže dávať hmotnému svetlu formu. Pomyslite si na experiment s Chladného obrazcami, ako sa prach na platni pod vplyvom tónu zoskupuje do obrazcov; tieto obrazce sú výrazom tónu, ktorý ich vytvoril... tak tóny slnka, ktoré možno počuť len ušami ducha, vykúzlujú formu rastliny... je pravda, čo povedal Goethe: “Slnko znie na starý nápev”... v rastlinných formách vyznievajú tóny slnka, odzrkadlenie hudby sfér, von do priestoru.”⁸*

ČISTEC LESNÝ

SRDCOVNÍK OBYČAJNÝ

KARBINEC EURÓPSKY

rade tieto orgánové systémy: srdce, krvný obeh, chrbticu a miechu.

Jedna a tá istá sila, ktorá vytvorila chrbticu a ľudské srdce, žije v srdcovníku. Jeho vzpriamená, rovná stonka a nadol splyvajúce listy, duševné gesto, s akým tu srdcovník pred nami stojí, je to isté, ako keď sa človek z pocitu vznešenosti vnútorne napriami. Pravidelná, rytmicky usporiadaná stavba jeho listov je obrazom rovnomerného tlkotu srdca. To, čo u srdca alebo v hudbe existuje v čase, v pravidelnom takte, nachádzame u srdcovníka rozprestreté, akoby zmeravené v priestore. A srdcovník skutočne *“výrazne tlmí tachykardiu”* a osoží pri *“srdečnej ischemii”*⁶

Musíme povedať, že pri pohľade na srdcovník - okom duše - máme *hudobný* zážitok; aký sa azda dá prirovnať len k určitému druhu sláčikového vibráta, napr. z tretej vety Korsakovovej Šeherezády, pri ktorom sláčik vibruje tak, že sa striedavo a zrýchlene dotýka strún; alebo potom ešte vibráta na cimbale so sláčikmi tak, ako to vedía zahrať iba cigáni, ktorých hudba tak *“chytá za srdce”*. Sláčiková hudba skutočne pôsobí na srdce, a vnútorne aktívne prežívaná môže nahradiť liečivú rastlinu.

Aby sme sa však uistili, že sa neodávame len predstavám, že tu nejde len o nejakú náhodnú špekuláciu *ad hoc*, o náhodné spojenie vonkajšej podoby rastliny s jej terapeutickým účinkom, vyberme z päťdielneho herbára od Janču a Zentricha⁶ (obsahuje asi 400 liečivých rastlín) všetky byliny s rytmickou stavbou, teda tie, pri

pohľade na ktoré máme výrazný zážitok rytmu. Sú to: okrem srdcovníka obyčajného, jablčník obyčajný, mäta sivá, karbinec európsky, pŕhl'ava dvojdomá, valeriána lekárska...

A teraz sa pozrime, ako účinkujú: Jablčník obyčajný *“priaznivo ovplyvňuje dýchacie cesty, cievny a krvný obeh... dá sa využiť ako pomerne účinné antiarytmikum.”* Mäta sivá: *“Hoci sa pôsobenie mäty sivej veľmi blíži pôsobeniu mäty kučeravej a mäty piepornej... na rozdiel od oboch predchádzajúcich ovplyvňuje istým spôsobom aj srdečnú činnosť.”* Karbinec európsky *“pôsobí ako kardiosedatívum a môže sa preto využívať pri búšení srdca”*. Valeriána lekárska *“veľmi dobre ovplyvňuje srdečnú neurózu”*. Pŕhl'ava dvojdomá – *“kardiotonikum”*.

Ďalej pozorujeme rytmickosť u týchto rastlín (i keď už nie u všetkých v takej výraznej, čistej podobe):

Medovka lekárska *“sa uplatňuje... pri búšení srdca, arytmiách”*. Chinínovník lekárske *“tlmí dráždivosť srdca, takže sa dá použiť aj pri arytmií, tachykardii”*. Alojzia citrónová *“používa sa na liečenie tachykardie – búšenia srdca”*. Šišiak bajkalský *“tlmí srdečné arytmie a fibrilácie”*. Hrdobarka obyčajná *“priaznivo ovplyvňuje srdcový obehový systém a cievy”*. Santal biely *“prehlbuje prácu srdečného svalu”*. Čistec lesný *“môže sa uplatniť aj ako mierne kardiotonikum”*. Kukurica siata *“pôsobí tiež ako mierne kardiotonikum”*. Prútnatec obyčajný: *“Na prelome 19. a 20. st. boli účinné látky tejto drogy inten-*

*zívne skúmané ako kardiotonikum... Neskôr sa od aplikácie v tejto oblasti upustilo.”*⁶

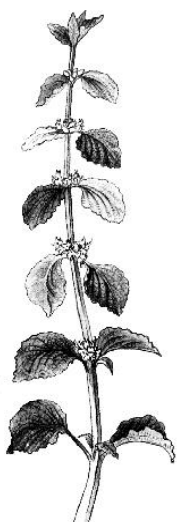
Ako kandidáti na rytmické rastliny v Zentrichovom herbári prichádzajú do úvahy ešte štyri: eukalyptus guľatoplodý, hadinec obyčajný, hluchavka biela a yzop lekárske. U týchto sa pôsobenie na srdce neuvádza.

Rytmické rastliny. Konvalinka

Ako sformulovať pojmovo, čo majú tieto rastliny spoločné? V Sophii 16 sme si už vysvetlili, že rastlinu, rovnako ako človeka, možno rozdeliť na tri hlavné články, ktoré si navzájom zodpovedajú v tom zmysle, že človek je niečo ako *“obrátená rastlina”*: koreň zodpovedá u človeka nervovo-zmyslovému systému s centrom v hlave; kvet systému látkovej výmeny s centrom v útrobach a údoch; stonka a listy rytmickému systému s centrom v srdci. Srdce a pľúca sú tie orgány, ktoré po celý život pulzujú v nepretržitom rytme. Tvorí u človeka stredný článok, rytmický systém, ktorý harmonizuje, sprostredkuje medzi nervovo-zmyslovým systémom na jednej strane a systémom látkovej výmeny na strane druhej.

Srdciari, kardiáci sú vlastne ľudia, u ktorých nervový systém a systém látkovej výmeny nadmieru zasahujú do rytmického systému a zatlačujú ho. Hnev, chvat, netrpezlivosť sú prejavom toho, že sa človek nedokáže harmonicky vradiť do rytmu života, že nechápe, že všetko má svoj čas, svoj prirodzený poriadok, a chcel by čas

JABLČNÍK OBYČAJNÝ

PRÍHĽAVA DOJDOMÁ

MÄTA SIVÁ

“znásilniť”.

Rastliny, ktoré sme vybrali, majú spoločné to, že u nich **rytmický systém - stonka s listami - dominujú**. To znamená, že **tvorba koreňa a kvetu je buď silno potlačená** (ako napr. u príhľavy), **alebo ich rytmický systém “ovláda”**. To vidíme napr. u *graciovky lekárskej*, kde ešte aj podzemok je rytmicky článkovaný. A na druhej strane veľmi krásnym spôsobom u konvalinky, kde kvetotvorba je tým najčistejším, priamočiarym spôsobom vťahnutá do rytmického systému.

Všeobecný prototyp rastliny je taký, že kvet je na konci stonky; že kvetotvorba zarazí a preruší rytmický systém, a ukončuje rast stonky. U konvalinky je rytmický systém taký silný, že ho tvorba kvetu nedokáže zastaviť, ale zakaždým len trochu oslabiť, a musí ho akoby premáhať na viackrát. Tak sa zoraďujú zvončeky konvalinky jeden za druhým za sebou na stonke, v rytmickom slede, ktorý vytvára určité *decrecendo*, od najväčšieho zvončeka po najmenší, v zmenšujúcich sa intervaloch. Z konvalinky máme hudobný zážitok zvonkohry, ako by niekto prešiel paličkou po xylofóne.

Presne ten istý jav ako u konvalinky nachádzame u *kokoríka mnoho-kvetého* a u *náprstníka červeného*. Týmto sme odhalili ďalšiu skupinu rastlín, ktorých účinok na srdce je taký silný, že v Zentrichovom herbári nie sú ani uvedené, lebo laik by s nimi ani nemal manipulovať. Konvalinka a náprstník obsahujú srdcové jedy, tzv.

kardioaktívne glykozidy *konvalatoxín* a *digitoxín*, ktoré sa podávajú ako kardiotoniká len na lekárske predpis, po desaťtisícinách gramu. Väčšie množstvá spôsobujú smrť zastavením srdca. Aj “*kokoríky obsahujú podobné glykozidy s účinkom na srdce ako konvalinka.*”⁷

Štyri posledné rastliny zo Zentrichovho herbára – eukalyptus, hadinec, hluchavka a yzop – sa síce neuvádzajú ako srdcové lieky, ale ako lieky priedušiek a dýchacích ciest: “*Yzop pokladáme pre jeho vlastnosti za základnú bylinu pre liečbu priedušiek.*” Pôsobia teda taktiež na rytmický systém; rovnako ako väčšina predtým uvedených rastlín pôsobila zároveň na srdce aj na dýchacie cesty.

Dve cesty:
poznatie a informácia.
Automatizácia života

Všimnime si, že účinky konvalinky aj náprstníka na srdce sú analogické, hoci konvalinka patrí medzi ľaliovité a náprstník do čeľade krtičníkovitých. Na druhej strane mäta sivá, mäta kučeravá a mäta pieporná patria všetky tri medzi hluchavkovité, avšak iba mäta sivá je rytmická, a líši sa od ostatných dvoch práve svojím účinkom na srdce. Vidno, že rôzne botanické sústavy pre triedenie rastlín síce slúžia praktickej orientácii a poriadku, ale majú nie vždy veľa spoločného so skutočnou podstatou toho, čím rastliny sú.

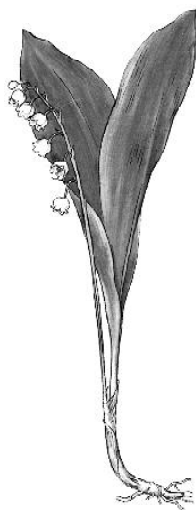
V súvislosti s rozpoznávaním po-

vahy rastlín voľným okom sa žiada výslovne upozorniť ešte na dve veci: Existuje celý rad kvázi-ezoterických učiteľov a skupín, ktoré sa domnievajú komunikovať so skupinovými dušami rastlín. Avšak vnemy, ktoré uvádzajú, sú jednak celkom nezlučiteľné a protirečivé navzájom, jednak protirečia faktickým experimentálnym výsledkom vedy. **V pravej duchovnej vede dvaja bádatelia dospievajú nezávisle k rovnakému výsledku.** V takej pseudo-ezoterickej skupine sa u 20-člennej skupiny po pozorovaní jednej rastliny vyskytne aj 20 názorov, ktoré nemajú takmer nič spoločné. Subjektívna fantázia sa zamieňa za duchovné poznanie. Skutočnosť, že týchto ľudí vôbec neruší, že ich “jasnovidné zážitky” nemajú nič spoločné s realitou, a to ani po dôrazných upozorneniach, výrečne svedčí o tom, že sa tu vôbec nehľadá pravda, ale len subjektívne sebauspokojenie, vyživiť sa v určitých vnútorných pocitoch, ktoré si títo ľudia sami vytvárajú. Nikomu by sme neradili sa na svoje subjektívne pocity o rastlinách spoliehať – veľmi rýchlo by sa otrávil.

Na druhej strane je potrebné upozorniť na to, že pravdivé poznanie o duchovných bytostiach v rastlinách nie je možné ani nijako intelektuálne vyšpekulovať. Tu je potrebný skutočný jasnovidný zážitok na úrovni čistej inšpirácie, alebo aspoň imaginácie. Človek musí dokázať vnútorné aktívne napodobiť a zopakovať tvorivé činy duchovných bytostí. Duchovný bádateľ musí duchovnú bytosť *najprv vidieť* – a až potom nachá-

KOKORÍK MNOHOKVETÝ

KONVALINKA VOŇAVÁ

NÁPRSTNÍK ČERVENÝ

dza vonku v prírode, v človeku atď., jej podpis, vyvstanú pred jeho očami spoločné znaky, ktoré sa k tejto bytosti vzťahujú. Inak týždne ani mesiace kombinovania a konštruovania hypotéz neprinášajú žiaden výsledok, lebo človek nemá nič vnútorné, k čomu by mohol to vonkajšie prirovnať.

V tomto spočíva aj príčina, prečo súčasné prírodné vedy, kdekoľvek majú do činenia s niečím živým, stoja pred obrovským množstvom nahromaždených informácií, jednotlivostí, neschopné nájsť v nich súvislosť, systém, jednoduchú myšlienku. Výsledkom práce takého filozofa či prírodovedca len s brilantným intelektom, ale citového chudáka, budú môcť byť vždy len zložito vykonštruované a vykombinované abstraktné myšlienkové systémy a schémy, napriek svojej zložitosti povrchné, nikdy nie niečo naozaj nové, oazajstné, plodné, čo korení v hlbších, skrytejších vrstvách života.

Kým bude v akademických kruhoch módou upierať objektivitu všetkým takým druhom poznávacích procesov, ktoré sú spojené aj s citovým zážitkom, alebo sa tomu dokonca posmievať; kým sa laboratórny stôl nepremení na oltár, kým na akademiách nepochopia, že najdôležitejším inštrumentárium vedca je do hĺbky prežívaná úcta k duchovnému svetu a mravné sebazapieranie – veda nikdy neprekročí onú magickú hranicu medzi poznaním neživého a živého.

Toto je najdôležitejší podnet pre vývoj vedy v 21. storočí: **sily cítienia, keď sa zušľachtia, alchymicky sčistenia, sa môžu stať (objektívnymi) poznávacími orgánmi duše.** Veda musí poopraviť svoj názor, že myšlienkový poznávací proces nezávisí od mravného profilu vedca - ak chce urobiť vôbec nejaké prvé skutočné kroky v pochopení toho, čo je živé.

Poznávanie s pomocou neustáleho zdokonaľovania technických zariadení je určitou cestou; nie však jedinou; navyše v mnohých smeroch obmedzenou a pri veľkej disproporcii medzi stavom techniky a stavom mravným aj nebezpečnou. Vedie to na jednej strane k informačnej revolúcii, t.j. k stavu, keď sa hromadí stále viac informácií, ktoré dávajú stále menší celkový zmysel, v ktorých sa stále ťažšie orientuje, a ktoré robia život stále zložitejším, namiesto toho, aby ho zjednodušovali. Na druhej strane to vedie k tomu, že ľudský život sa stáva stále viac a viac závislý od špecialistov, a ľudstvo ako celok stále závislejšie od prístrojových systémov.

Už dnes je poznatkov v medicíne toľko, že pacientovi-laikovi nezostáva nič iné, než pasívne sa odovzdať do rúk lekára-špecialistu. Azda iba ako veľmi slabý, a vzápätí aj zavrhnutý porýv citu, sa v človeku možno ozve, že je predsa z princípu nedôstojné, a človeka nie hodné nechať, aby s ním bolo robené niečo, čomu sám nerozumie. Za chvíľu však tomu nebude rozumieť už ani lekár. Keď sa

bude objem informácií vo farmakológii naozaj každých 18 mesiacov zdvojnásobovať, nebudú môcť nakoniec ani špecializovaní lekári udržať toho toľko vo vedomí, a budú sa musieť čoraz viac spoliehať na počítačové databanky a expertné systémy.

Ľudstvo nemá vôbec tušenie, aký závažný je toto moment a čo to vlastne znamená. Znamená to, že človek je stále viac vťahovaný do sféry, v ktorej sa rozhoduje na základe informácií, ktorých pôvod nepozná, ktoré nie je schopný preniknúť vlastným vedomím, pochopením, tvorivo zopakovať. **Znamená to, že človek je stále viac vťahovaný do sféry automatického konania.**

Zaneddho človek nebude kompetentný rozhodnúť ani čo bude jesť, ani ako má robiť najzákladnejšie životné úkony, ale bude sa pri tom riadiť informáciami od špecialistov. Zaneddho vlády nebudú o ničom rozhodovať, ale len dvíhať ruky a odsúhlasovať projekty, predložené anonymnými tímami špecialistov. Už dnes vznikajú rozsiahle spoločenské katastrofy, a budú stále väčšie, v dôsledku toho, že masy ľudí sa stále menej rozhodujú na základe vlastného poznania, prežitia, na základe toho, že by prehliadali všetky súvislosti svojho konania – ale na základe informácií, ktorých pôvod, kvalita a skutočný význam pre nich zostáva temný.

To by muselo viesť do budúcnosti – len keď to človek domyslí do konca – k tomu, že ľudia by boli stále zá-

Je otázne, čo je pre vedca významnejšie, či znalosť faktov, či fantázia.

Albert Einstein

vislejší od strojov a sami sa stávali strojmi. Je oslobodzujúce vedieť, že existuje do budúcnosti aj iná cesta, na ktorej bude môcť človek zušľachtovať svoje duševné schopnosti tak, že to nahradí laboratórne prístroje. Že existuje cesta, ako aspoň čiastočne kompenzovať onen jednostranný vývoj k automatizácii skvalitnením vlastnej osobnosti, a v ďalekej budúcnosti ho eliminovať celkom. Jedna kvapka inšpirovaného poznania nahradí miliónové investície a metráky výskumných správ.

Poznávací proces, o akom tu hovoríme, nie je, pravda, "vedecký" v tom zmysle, v akom sa dnes "vedeckosť" chápe. Dovoľujeme si však ešte raz pripomenúť, že viedol k objektívnejším a spoľahlivejším výsledkom, než akékoľvek botanické triedenie známe súčasnej vede, na základe ktorého nemožno povedať o rastlinách takmer nič vopred. Tu treba skôr poopraviť, rozšíriť pojem "vedeckej metódy", nie znásilňovať skutočnosť do zaužívaných pojmov. Je navyše rýchlejší a celkom nenáročný na prístrojové vybavenie a finančné investície. Je však zato mimoriadne náročný v jednom smere: v smere morálnej vôle. Bádateľovi sa môže stať, že aj keď sa mu už podarí do duchovnej podstaty jednej rastliny, nemusí sa mu to isté podariť s druhou, lebo nemá vyvinutú príslušnú cnosť, ako oko ducha, a zostáva vzhľadom k tej-ktorej oblasti duchovného sveta slepý. Kto vie, ako ťažko človek zápasí o prekonanie seba samého, o vytvorenie nových morálnych návykov, často celý život s jednou vlastnosťou – vie, o akej závažnej a ťažko preklenuteľnej hranici ľudského poznania tu hovoríme.

Dá sa povedať, že **súčasná civilizácia spočíva do veľkej miery na tom, že nahradzuje ono nevyhnutné morálne úsilie stále väčšími investíciami do technológie a prístrojového parku.** Tým sa však čoraz viac morálne zadlžuje a pripútava stále tesnejšie k sfére strojov a hmotných surovinových zdrojov.

Múdroseľ skrytá v rastlinách

Jedna vec je vkladať do prístrojov skúmavkové preparáty – a celkom iná vec je byť v láske s konvalinkou, ktorá potom, čo ste na ňu roky mysleli, čo

ste pred ňou preliali more slz prosiac, aby na vás smelo prejsť niečo z jej cnosti – sa k vám nakoniec skloní a prezradí vám, že existuje vyšší druh lásky, ktorú však ľudia ešte zatiaľ neznesú, a preto je konvalatoxín najprudším zo všetkých známych srdcových jedov. Tu porozumiete, prečo sa v akejsi mariánskej orácii spieva: "*ego sum lilium convallium*", "*ja som lalia údolí (konvalinka)*".

Suchý vedecký rutinér, aj keby obracal vňat srdcovníka pod mikroskopom dvadsať rokov, nikdy nezažije, čo to znamená, keď k vám po prvý raz prehovorí skupinová duša srdcovníka obyčajného, a začne vám rozprávať o tajomstvách v hĺbkinách vesmíru, o vzniku času... a tu sa vám aj tie najťažšie partie aristotelizmu a tomizmu, nad ktorými si lámu hlavu filozofické ústavy, začnú otvárať pred vami jedna za druhou, ako púčky ruží a vydávať vám svoje významy: Odrazu viete, prečo práve piata Aristotelova ka-

Básnik rozumie prírode lepšie než vedec.

Novalis

tegória, teda tá, čo zodpovedá znameniu leva, je čas; alebo prečo Rudolf Steiner zo svojho hlbokého jasnovidného poznania vyslovil takú vetu, že "*lev vytvára čas*". Cherubín leva vytvára rytmus, rovnomerné duchovné intervaly, o ktoré sa opiera plynutie času v kozme; a Saturn, ako protihráč Slnka, uzatvára tieto intervaly do ohraničených časových cyklov, vytvára časové periódy, obdobia. Odrazu viete, prečo v stredoveku zo siedmych slobodných umení priradovali práve hudbu slnku; alebo prečo archanjel slnka má byť ten, ktorý udržiava v kozme poriadok, ktorý zatláča vzbúrené bytosti, ktoré sa snažia predbiehať udalosti, späť na ich miesto; kto koordinuje všetkých duchov času a archanjelov v slnečnej sústave do harmonickej, rytmickej spolupráce.

A cítite, že ste boli prijatí do neviditeľného spoločenstva tých, čo stáli tam, kde vy teraz, už dávno pred vami – veď, už aj starý latinský názov srdcovníka obyčajného znie: *leonurus cardiaca*, t.j. *levia nevesta*, alebo *levia dievčina*.

Veru, vedec-rutinér nikdy neskú-

si, čo znamená byť pri poznávaní prírody naplnený vďakou až k slzám. Človek si jedného dňa uvedomí, že sa sám odsudzuje k existencii na povrchu života tým, že k veciam okolo seba zaujíma paušálne posmievavý, pohrdavý postoj, na všetko sa hneď díva tak, že v tom nebude nič viac, než len to, čo on už pozná. No len čo sa človek postaví k veciam okolo seba s úctou, úžasom, pokorou, s tým správnym motívom, začnú tieto veci pred ním vyslovovať neslýchané tajomstvá. Pre tých, čo to už tušia, budeme v tomto poznávaní duchovných bytostí rastlín srdcom tu v Sophii pokračovať; povieme si presnejšie, ktoré bytosti a ako sa podieľajú na rozličných procesoch v rastlinách a ich častiach; a v akom sú vzťahy tieto procesy k človeku. Nech to znie akoľkoľvek fantasticky, ukážeme, že je možné zistiť mnohé o biochemickej štruktúre rastlín, vidieť aj obsah stopových prvkov a kovov voľným okom, bez akýchkoľvek prístrojov; povieme si niečo o evolúcii rastlín, a ukážeme, že je možné vidieť aj to, čo sa stalo pred 500 miliónmi rokov, bez akýchkoľvek vykopávkov – ani žiadnym kyvadielkovaním alebo vyvolávaním duchov – ale len tým, že dovedieme ľudské sily myslenia a cítenia k ich najvyššej čistote.

V budúcich číslach: Ezoterická botanika: Paracelsova náuka o signatúrach vo svetle novej vedy. Pôsobenie planetárnych inteligencií v rastlinách.

¹ Karol Mika: Fytoterapia pre lekárov. Osveta, Martin, 1991.

² Richard E. Schultes, Albert Hofmann: Rostliny bohů. Volvox Globator & Maťa, Praha, 1996.

³ Frits H. Julius, Ernst-Michael Kranich: Bäume und Planeten. Beitrag zu einer kosmologischen Botanik. Freies Geistesleben, Stuttgart, 1985.

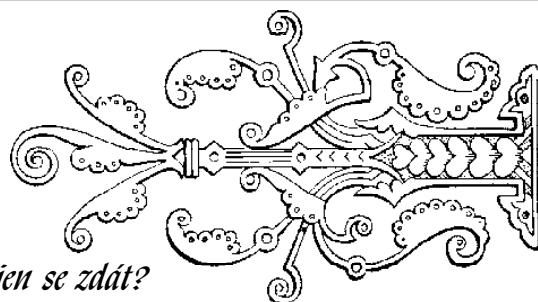
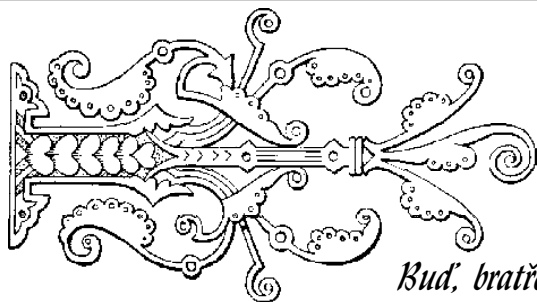
⁴ Scott Cunningham: Magické rastliny. Volvox Globator, Praha, 1994.

⁵ Emil Pálaš: O signatúrach zvierat, rastlín a minerálov. Sophia 6, 1995.

⁶ Jiří Janča, Josef A. Zentrich: Herbář léčivých rostlin. I-V. Eminent, Praha, 1994.

⁷ Veľká kniha rastlín, hornín, minerálov a skamenelín. Příroda, Bratislava, 1997.

⁸ Rudolf Steiner: Welt, Erde und Mensch (Svet, Zem a človek). Phil.-athrop. Verlag, Dornach, 1930.

*Je třeba se přetvořit
Bud', bratře, stávej se! Což stačí jen se zdát?
Je třeba podstatně se zcela novým stát.*

Angelus Silesius: Cherubský Poutník

Musíš být zkoušen

*Bud', bratře, trpěliv: stát před Bohem smí ten,
kdo po čtyřicet let byl cestou pokoušen.*

Tvář Boží

*Zřím Boží tvář a hned se blaho v duši klene;
a když ji nevidím, mám srdce rozbolené.*

Nutnost obezřetnosti

*Bud' obezřetný! Veř, to nikdo nedomyslí,
co moh' kdo dokázat, mít na uzdě své smysly.*

Tvá vůle tu může pomoci

*Mé dítě, nezoufej! Jen dobrou vůli mít –
a v duši rozhostí se místo bouře klid.*

Jak zanechat všechno najednou

*Kdo lásku ke světu chceš zanechat v hrobě,
važ, nenávidíš-li vlastní lásku k sobě.*

Co je nejlepší na blaženosti

*V mém srdci blaženství je proto nejcennější,
že vychází z podstaty, že nemá původ vnější.*

Co je svatost

*Ta pravá svatost jest jak čistá, zlatá číše,
zvnitř, zvenčí leštěná. Jdi, rozvažuj to tiše*

Nejvyšší stav duší

*Svůj stav zná vyzvednout až k netušené výši,
kdo zklidní duši svou, kdo svoji mysl ztiší.*

Blažení

*Co činí blažený, se odvažují říci:
on věčné nádheře se stále dívá vstříci.*

Nic sladšího na světě

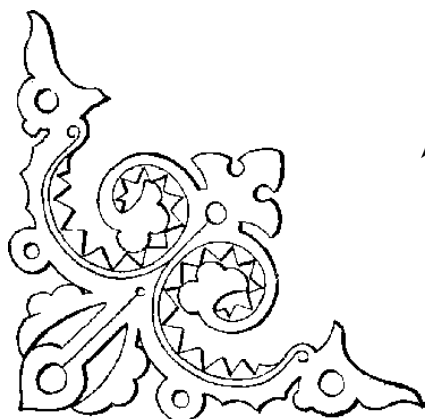
*Kdo sladkým na světě cos mohl nazývat,
ten Boží lahodnost až dosud nemoh' znát.*

Kdo chce znát Boha, musí být vším

*Kdo nezná sám být vším, má příliš nízký byt,
než aby mohl vše a nad vším Boha zřít.*

Nakolik ty v Bohu, natolik on v tobě

*Bůh v duši mé je tak, jak ona sama v Bohu.
Nic více a nic mén' já o tom říci mohu.*

Duchovný dejepis 3:

SEDEM ARCHANJELOV, KTORÍ SA STRIEDAJÚ AKO DUCHOVIA ČASU.

GABRIEL

Emíl Páleš

Opát Johannes Trithemius vo svojom pojednaní z roku 1508 vysvetľuje systém kolobehu času a poradie, v akom ho archanjeli riadia. Siedmi archanjeli - Orifiel, Anael, Zachariel, Rafael, Samael, Gabriel, Michael – sa cyklicky striedajú ako duchovia času. Každý vládne jeden saturnský rok (354 rokov).

Mesačné sily predstavujú zostupný prúd v kozme, ktorý privádza dušu do hmoty; slnečné sily ju povznášajú k duchu. Prvé sumerské mestá – Úr, Uruk – vznikli v prvom gabrielskom období staroveku z inšpirácie mesačného boha Sína. Starožidovský Jahve nie je Najvyšší Boh, ale boh Mesiaca, jeden z hierarchie mocností. Tzv. obdobie chrámu v židovských dejinách sa zhoduje s druhým gabrielským obdobím staroveku. Židovská legenda zachytáva vystriedanie duchov času – Gabriela a Michaela – ktoré sa odohrávalo okolo roku 600 pr. Kr.

Dobrá alebo zlá osud akéhokoľvek národa závisí predovšetkým od toho, do akej miery správne spolupracuje so svojim národným duchom a s duchom času.

Opát Trithemius

lávny cisár! Je názorom veľmi mnohých osobností starých čias, že tento stvorený svet je z vôle Najvyššej Inteligencie (ktorou je Boh) usporiadaný a usmerňovaný druhotnými inteligenciami... medzi nimi siedmimi duchmi, ktorí sú ustanovení vládcami siedmich planét... z ktorých, od počiatku neba a zeme, každý vládne svetu 354 rokov a 4 mesiace po poradí.³²

Týmito slovami uvádza v roku 1508 Johannes Trithemius, opát kláštora v Sponheime, svoje pojednanie "O siedmich druhotných príčinách alebo inteligenciách, ktoré riadia obeh nebeských sfér podľa Božej vôle", venované cisárovi Maximiliánovi. Kým bol tento Johannes Trithemius, o ktorom sa hovorilo, že sa dokáže rozprávať s anjelmi, posilať správy v okamihu na veľké vzdialenosti štyristo rokov predtým, ako vynášali telefón? Tento vynikajúci vzdelanec bol učiteľom dvoch najvýznamnejších interpretov a praktikov európskeho magického a liečiteľského umenia 16. storočia – Cornelia Agrippu z Nettesheimu a Theophrasta Bombasta von Hohenheim, zvaného Paracelsus. Za sponheimského opáta ho vymenovali v neuveriteľne mladom veku – mal iba 23 rokov. V r. 1482 cisár Maximilián, sklúčený nad smrťou svojej manželky Márie, dcéry

burgundského vojvodu Karola Smeleho, poprosil Trithemia, aby vyvolal tieň alebo ducha jeho družky. Trithemius tak urobil, a "hoci cisárovi nedovolil porozprávať sa s vidinou, čo sa pred ním zjavila, jej zhmotnenie bolo také dokonalé, že cisár dokonca rozoznal materské znamienko na jej krku. To ho presvedčilo, že je to naozaj duch cisárovnej. Táto epizóda z Trithemiovho života sa stala súčasťou legend, ktoré sa neskôr spájali s Faustom."³³

Sedem duchov. Duch času a duch miesta.

Čo teda opát Trithemius učil? Podľa Trithemia sedem archanjelských inteligencií, ktoré sú vládnucimi duchmi planetárnych sfér, sa v poradí – Orifiel, Anael, Zachariel, Rafael, Samael, Gabriel, Michael – cyklicky striedajú ako duchovia času. Každý z nich vládne 354 rokov a 4 mesiace, potom odovzdá žezlo nasledujúcemu. Opäť ten istý archanjel sa dostane do vlády po 2480-tich rokoch.

Podobne ako v rozprávke "O dvanástich mesiačikoch", dvanásť mesiačikov sedelo na klátoch v kruhu okolo ohňa, a ten, ktorý z nich sedel na najvyššom kláte, bol vládnucim mesiacom. Keď uplynul mesiac, všetci si popresadali o jedno miesto, a ďalší zaujal miesto na najvyššom kláte.

Človek, ktorý veľa cestoval, vie povedať, že každé miesto, každý kút zeme má svoju zvláštnu duševnú atmosféru, zvláštnu auru. Miesto, na ktorom sme, v nás vyvoláva určitú náladu, vnuká nám určité myšlienky, spomienky, obrazy. Pozorujeme, že ľudia, ktorí sa na tom mieste narodili a tam žijú, alebo sa tam radi zdržujú, sú na-

JOHANNES TRITHEMIUS ZO SPON-HEIMU. VO SVOJEJ KNIHE VYSVETLUJE SYSTÉM KOLOBEHU ČASU A PORADIE, V AKOM HO ARCHANJELI RIADIA.

ladení na určitú spoločnú duševnú vlnu; žijú pre určité veci, ktorým prikladajú význam. To pochádza z toho, že rôzne miesta na povrchu Zeme skutočne nie sú rovnaké, ale sú spojené s rôznymi duchovnými silami z kozmu. **Videné jasnovidne je každé miesto akoby zahalené oblakom inej duševnej kvality, farby.**

Podobne, keby sme cestovali v čase, keby sme sa v duchu preniesli do iných dôb, to prvé, čo by sme pocítili je, že každá doba má svoju inú, špecifickú atmosféru, náladu. Iného ducha doby. Prišli by sme na to, že aj ľudia, ktorí sa do týchto dôb narodili a v nich žijú, sú naladení na určitú spoločnú duševnú vlnu. Keby sme sa preniesli povedzme do stredovekej Európy v 10. st., potom do Hellady v časoch Sokratových, Indie, Bagdadu za čias Harúna-ar-Rašída atď., zistili by sme, že celá duševná a myšlienková atmosféra tej doby je iná, a v inej dobe zase iná, že ľudia sa vnútorné zaoberajú inými vecami, zmýšľajú inak, cítia inak, žijú vo svojom vnútri pre niečo iné.

Tak ako existuje to, čo starí nazývali duchom miesta (*genius loci*), tak existuje aj duch doby, duch času (*genius temporis*). Starí o tom ešte niečo vedeli, a preto sa usilovali byť s týmito neviditeľnými rytmi v harmónii. Vedeli, že ak chcú, aby sa niečo zdarilo, musia pre to vybrať

vhodné miesto, aby ich duch miesta podporoval; a vhodný čas, aby neodporovali duchu času.

Opäť Trithemius teda učil, že sedem archanjelov vlieva každý svojej dobe charakteristickú atmosféru; že pôsobia do duševného sveta národov a všetkých ľudí tak, že určité duševné sily, spojené s úlohou tej doby, sú posilnené, vystupujú v duševnom svete ľudí do popredia, že sa s nimi pracuje prednostne, zatiaľčo iné stránky duševného života človeka ustupujú v tom čase do úzadia.

Saturn, pán času

A prečo práve 354 rokov a 4 mesiace? Nevieme. Ale začíname tušiť súvislosti, keď urobíme nasledovné pozorovanie: Medzi obežnými dobami Mesiaca a Saturna existuje pozoruhodná číselná zhoda. Mesiac obehne okolo Zeme za $29\frac{1}{2}$ dňa; Saturn okolo Slnka za $29\frac{1}{2}$ roka.* Saturnu trvá presne 354 rokov, kým obehne okolo Slnka dvanásť krát. Tak, ako dvanásť mesiacov naplní jeden slnečný rok, tak dvanásť "saturnských mesiacov" tvorí niečo ako "saturnský rok".

Saturn, Kronos (chronos = gr. čas) je pán času. Na starých rytinách zobrazovaný ako starý muž s presýpacími hodinami. Alebo ako smrť s kosákom, ktorá vymiera všetkému čas. Súčasní religionisti sa domnievajú, že ľudia začali Saturnovi pripisovať funkciu vládcu času azda len na základe náhodnej zvukovej zhody slov *Kronos-Chronos*.³⁴ **Úlohou Saturna je skutočne kontrola časových rytmov v slnečnej sústave.** So vznikom Saturna vstupuje slnečná sústava do času. Boli to archeovia, prapočiatky (arché = gr. počiatok), ktorí žili kedysi na Saturne tak, ako my ľudia dnes na Zemi, a ktorých pôsobením vzniká to, čo my vnímame ako čas.** Kresťanská angelo-

lógia a pohanská mytológia sa tu vzájomne potvrdzujú.

Pretože nebeské telesá sú vlastne niečo ako vonkajšie zrazeniny, zhmotnenia pôsobenia duchovných bytostí, zostala nám v obežných dobách nebeských telies dodnes niečo ako viditeľná pripomienka, odtlačok rytmov činnosti tých-ktorých duchovných bytostí, ktorých pôsobením tieto nebeské telesá vznikli, a ktoré vnútorne neprestali pôsobiť aj naďalej (viď. napr. Mesiac a dĺžka ženského cyklu a i.).

Génius ľudovej slovesnosti vedel niečo o tom, že existujú duchovia obežných dôb, a tak sa nám zachovali o tom správy v takej krásnej obraznej podobe, ako je to v rozprávke "*O dvanástich mesiačikoch*".

Veľkí a malí duchovia času

Archeovia, ktorí sú vlastnými duchmi času, sú spojení s precesným pohybom Zeme a zverokruhom, a vládnu väčším časovým obdobiam, ktoré trvajú (v súčasnosti) 2160 rokov. Archanjeli, ktorí pôsobia o jednu sféru nižšie, sú vlastnými duchmi národov, ale vládnu aj ako druhotní duchovia času menším obdobiam po 354 rokov a sú spojení s obežnou dobou Saturna a s planetárnymi sférami. Aby sme tieto dve kategórie duchov času rozlíšili, budeme niekedy hovoriť aj o "veľkých" a "malých" duchoch času. Neskôr pristúpime ešte k podrobnejšiemu deleniu a k duchom času, ktorí ovládajú krátke obdobia po 72 rokov.

Inšpirované a vedecké poznanie

V Trithemieovej útlej knižočke však ani horeuvedené, ani žiadne iné, ďalšie vysvetlenia nenájdem. Trithemius totiž iba konštatuje, že každých

TABUĽKA DUCHOV ČASU

<i>ANAEL</i>	-7332	-4852	-2372	+108
<i>ZACHARIEL</i>	-6978	-4498	-2017	+463
<i>RAFAEL</i>	-6624	-4144	-1663	+817
<i>SAMAEL</i>	-6270	-3789	-1309	+1171
<i>GABRIEL</i>	-5915	-3435	-955	+1525
<i>MICHAEL</i>	-5561	-3080	-600	+1879
<i>ORIFIEL</i>	-5206	-2726	-246	+2234

354 rokov vládne iný archanjel; že je to jednoducho tak. Až do konca stredoveku bol totiž práve duch doby taký, že ľudia tieto veci prijímali ako samozrejmosť. Nikto nepociťoval potrebu to ďalej vysvetľovať alebo dokazovať. Takéto veci boli dané a prijímané ako fakt, ako inšpirácia zhora. Vďaka svojim posledným zvyškom obrazného vedomia a jasno-vidným zážitkom ľudia verili, cítili, že je to tak: duchovia času vládnu do- bám.

Avšak čo povedať k tomu dnes? Ľudia stratili svoje intuitívne prepoje- nie s vesmírom a potrebujú všetkému rozumieť svojím rozumom, všetko ve- decky dokázať. Kto bol Johannes Tri- themius? Poverčivý opát, ktorý ne- vedel, čo hovorí, alebo zasvätenec, mudrc?

Na Trithemiovu prácu sa zabudlo, zabudla na ňu sama cirkev. Keď sa dnes takéto spisy aj dostanú na svetlo dňa, nikto im nerozumie; historik, kňaz, religionista, filozof – ani jeden tomu nerozumie; pripadá im to nezro- zumiteľné, zmätené, autor bol zrejme naivný, neschopný vedeckého mysle- nia – ale my sme už dnes pokročili – odhodlia to na smetisko dejín, medzi poverčivé haraburdie... Akým právom sa však opováži vedec – ak sa chce ešte nazývať vedcom – prehlásiť nie- čo za nepravdivé len preto, že *on* to nedokáže pochopiť?! Dá sa snáď do- kázať, že sa tu pravidelne nestriedali duchovné vplyvy, že sa tu periodicky v dejinách neobjavovali nejaké rov- naké charakteristické prvky? Alebo: dá sa dokázať, že sa objavovali?

Dá! Duchovná veda je tu práve na to, aby sme tomu, čomu ľudia kedysi len verili, čo tušili, mohli teraz aj roz- umieť; aby sme si k tomu mohli uro- biť vedomý, zreteľný vzťah. Aby sme opäť našli cestu, ako aj do nášho sú- časného, vedeckého poznania zahrnúť naspäť to, čo kedysi ľudia vnímali len v obrazoch; aby nás intelektuálne poz- nanie neodrezávalo zo súvislosti s kozmom, a tým aj od našej morálnej bytosti, od nášho vyššieho ja; aby nás neodľudšťovalo.

Nebudme teda takí povrchní a na- myslení, a nerobme duchu pravej vedy

*V súčasnosti činí synodický mesiac presne 29,535 dňa a obežná doba Saturna 29,46 roka.

**Pozri: Zdeněk Váňa: Stvoření svě- ta a člověka v poznání duchovní vědy. Sophia 14, 1997.

SEDEM ARCHANJELOV PREDSTAVUJE SEDEM TRITHEMIOVÝCH CYKLICKÝCH VEKOV.

hanbu – ale preskúmame spolu naj- prv skutočne nezaujate, či Trithemi- us mal, alebo či nemal pravdu. Bude- me skúmať, či sa v tom-ktorom ob- dobí skutočne prejavoval alebo nepre- javoval duchovný vplyv archanjela, ktorý mal vtedy vládnuť. Na to potre- bujeme na jednej strane podrobný prehľad o historických udalostiach. Ten máme: za posledných 5000 rokov (od vzniku písma) nám ho poskytuje historická veda. A o ďalších 5000 ro- koch (od neolitickej revolúcie) vie to- ho dosť povedať archeológia.

Na druhej strane však musíme po- rovnat charakter týchto udalostí s charakterom jednotlivých archanje- lov. Ako? Vyžaduje to od nás, aby sme ich poznali. Aby sme ich videli pred naším duchovným zrakom ako ži- vých. Akí sú, aké majú špecifické kva- lity, čo je charakteristické pre ich pô- sobenie. To by vyžadovalo vystúpiť na stupeň inšpirovaného vedomia.

Aj keby čitateľ nedokázal jednot- livých archanjelov vnímať, musel by konštatovať, že určité charakteris- tické prvky sa každých 2480 rokov (na vyššej úrovni, ale predsa) periodicky vracajú. Aby však čitateľ nemusel au- torovi len „veriť“, ako ktorý archanjel vyzerá, pomôžeme si malým trikom: Pomôžeme si práve tým, že pred tisíc- ročiami, keď ešte bežne ľudia nemali intelektuálne, ale jasnovidné, obrazné vedomie, dokázali vnímať tieto bytos- ti, prežívali rôznym spôsobom ich prítomnosť, to, ako zasahovali do ich života – a tieto zážitky našich predkov sa nám zachovali v bohatej tradícii, v náboženských tradíciách, mytológi- ách, ságach rôznych národov. V tra- dícii sa nám zachovali popisy duchov- ných bytostí, o ktoré nám ide. Keď tie-

to kusé čriepky spojíme s naším dneš- ným, živým poznaním, hneď uvidíme, ako sa odrazu stanú zrozumiteľné, ako začnú dávať zmysel a navzájom sa do- plňovať.

Potom budeme môcť opäť poznať a pocítiť tú obrovskú úctu, úžas a ob- div, aký dnes už ľudia necítia, no aký naši dávni predkovia prežívali vo vzťahu k týmto vznešeným, mocným duchovným bytostiam, ktoré riadia obehý nebeských sfér – a nebudeme ich musieť v kostole už len predstie- rať.

Presné dátumy archanjelských vlád

Trithemius – podľa toho, čo hovorí – písal svoju prácu na sklonku jedné- ho veku; na prahu samaelského a gabrielského obdobia. V posledných riadkoch svojho pojednania píše: „Gabriel, anjel Mesiaca, obdrží sprá- vu nad svetom štvrtého dňa júla roku Pána 1525 a bude usmerňovať svet 354 rokov a 4 mesiace, až do roku Pána Krista 1879, jedenásteho me- siaca. Predpovedanie budúcich uda- lostí vyžaduje prorocstvo.”³² Rovnaký dátum – november 1879 – ako za- čiatok nášho súčasného, michaelské- ho veku – udáva aj Rudolf Steiner. Ak tento dátum vezmeme za východzí bod, a odpočítavame po 354 rokov a 4 mesiace nazad do minulosti, dosta- neme obdobia vlád jednotlivých arch- anjelov, ktoré sú uvedené v tabuľke na str. 32. Výjde nám, že napr. arch- anjel Michael posledný krát vládol v rokoch 600-246 pr. Kr.; pred ním Gabriel v rokoch 955-600 pr. Kr. atď.

Sú tieto časové údaje pravdivé? Vieme na to prísť?

Čo vieme o Gabrielovi. Dve brány duchovného sveta

Je nanajvýš zaujímavé pozorovať, keď sa nejaký archanjel, ktorý je duchom niektorého národa, stane zároveň aj duchom času, čo sa v tom období s týmto národom odohráva vo vonkajšej histórii. Špecifická úloha, ktorou je poverený ten-ktorý národ, sa totiž na čas stane úlohou doby, nadobudne nadnárodnú dôležitosť. To sa v histórii toho národa častokrát prejaví tak, že sa pozdvihne, zažije nejaké obdobie rozkvetu, alebo dokonca získa nejaké výnimočné postavenie a mimoriadny vplyv medzi ostatnými národmi, ktoré od neho preberajú jeho kultúru.

Začnime s archanjelom Gabrielom a pozorovaním zvláštnych osudov židovského národa. Čo o Gabrielovi vieme? *Gabriel*, po hebrejsky znamená „*Boh je moja sila*“. Podľa zoznamu sv. Gregora, Enochovej knihy a ďalších, kde sú naši archanjeli nazývaní princami siedmych nebies, je Gabriel princom prvého neba, prvej nebeskej sféry, tzn. sféry Mesiaca. Bol to Gabriel (arab. *Džibrail*), čo sa zjavil Mohamedovi na hore Hirá, a začal mu diktovať Korán (arabský polmesiac!). V Starom zákone Gabriel vykladá sny. V Novom zákone zvestuje Zachariášovi narodenie Jána (Luk 1:11-19) a Márii narodenie Ježiša (Luk 1:26). V rukách drží mesačný kvet – ľaliu.

Gabriel je ten archanjel, ktorý má do činenia s počatím, narodením, dedičnosťou. Podľa tradície Gabriel stráži a ochraňuje dušu dieťaťa počas deviatich mesiacov tehotenstva a zasväčuje ju do nebeských tajomstiev.

Tolko tradícia. Čo by sme o Gabrielovi povedali my dnes? V kozme skutočne existujú dva veľké duchovné prúdy: jeden vzostupný a druhý zostupný. Jeden prúd, ktorého „nosnou vlnou“ sú sily Mesiaca, a ktorý takpovediac *vŕha duševnosť do hmoty*; a druhý prúd, ktorý naopak *dušu z hmoty vyslobodzuje, povznáša k Duchu*, a ktorého „nosnou vlnou“ sú sily

ZVESTOVANIE. SILY ARCHANJELA GABRIELA PÔSOBIA PRI KAŽDOM POČATÍ A NARODENÍ, PRI KAŽDOM ZOSTUPE DUŠE NA ZEM.

Slnka. Je samozrejmé, že oba prúdy sú potrebné; a že sily Mesiaca musia pôsobiť pri každom počatí a narodení, pri každom zostupe duše na Zem, pri každej inkarnácii. Len tým, že sa duša týmto silám Mesiaca oddá, môže sa spojiť s hmotou. **Dve nebeské svetlá, Slnko a Mesiac, sú dve brány duchovného sveta: Mesiac brána narodenia – a Slnko brána smrti.**

Preto opisuje *Bernardus Silvestris* vo svojej *Cosmographii* z 12. st., ako bohyňa Natura na ceste za Urániou „*prechádzajúc celým zverokruhom, stretne sa v znamení Raka s veľkým zástupom nariekajúcich duší, ktoré sa chystajú zostúpiť z ríše nebeského svetla do ríše temnoty materiálneho sveta, do úzkych, tupých a slepých hmotných tiel, ktoré pre ne boli pripravené.*“³⁶ Rak je totiž domom Mesiaca, a spomínaný zostupný prúd vychádza zo zverokruhu zo znamenia Raka.

Pôvod židovského národa. Úr a Cháran

Len na pozadí týchto neviditeľných, veľkých duchovných skutočností môžeme pochopiť ono výnimočné

né postavenie, osudy ale aj tragiku židovského národa, ktoré sú inak pre historikov a etnológov takým tvrdým orieškom. Židovský národ ako celok mal rovnaké poslanie, rovnakú úlohu ako Mária: priviesť na svet Mesiáša. Práve na to bol židovský národ vyvolený, k tomu boli usmerňované celé jeho dejiny, aby prostredníctvom nich mohla zostúpiť na Zem, do hmoty, jedna – tá najvznešenejšia – duchovná bytosť, Kristus. To bolo možné len tak, že bol vyčlenený národ, ktorý stál pod vplyvom čistých síl Mesiaca, kde boli mesačné sily na Zemi zakotvené – a tým bol Izrael. Národ, podobný panne, ktorá mala počať, ktorý bol aj tak úzkostlivo strážený pred každým „pošpinením“ cudzími kultami a držaný v izolácii, presne ako tie panny-princezné, snúbenice kráľov, ktoré boli ochraňované vo vežiach a záhradách za hradbami stredovekých zámkov; lebo naši stredovekí predkovia ešte vedeli, že každé duševné pošpinenie nevesty by znamenalo ohroziť jej schopnosť pritiahnúť vznešenú, čistú bytosť z duchovných sfér, ktorá sa mala stať následníkom trónu.

Odkiaľ pochádza židovský národ? Z jednej osoby: Abraháma. Židia sú synovia Abraháma, Izáka, Jáka... A odkiaľ pochádzal Abrahám? Z Úru! Abrahám so svojím otcom Têrachom kedysi vyšli z chaldejského mesta Úru a presťahovali sa do Cháranu, kde Têrach zomrel. Úr a Cháran – to sú práve tie dve mestá, čo sa preslávili uctievaním mesačného boha Sína.

V staroveku každý mestský štát mal totiž svoje božstvo. Tento boh sám, alebo nejaký posol tohoto boha, bol spravidla nejakým spôsobom pokladaný aj za zakladateľa mesta. Mestá vyrastali okolo chrámu svojho ochranného boha ako okolo centra. Ľudia si v tom čase totiž ešte živo uvedomovali, že je to určitý kult, určitá jednotiacia duchovná sila, ktorá vytvorila a udržuje ich spoločenstvo pohromade. Tak stál aj chýrny Nannov (Sínov) zikkurat, zasvätený Mesiacu,

Bez neustáleho pôsobenia vplyvu božského Ducha do vedomia človeka, bez skutočného zjavenia a vnuknutia nových, nadšenie roznecujúcich myšlienok, by žiaden historický pokrok, vôbec žiadne dejiny neboli možné. V najvlastnejšom zmysle dejinné, nové duchovné bytie vyvolávajúce činy, sú v konečnom dôsledku činy bohov a pokyny Ducha.

Immanuel Hermann Fichte

uprostred Cháranu a podobný v Úre.

A vskutku! Tieto **prvé sumerské mestá – Úr, Uruk – v Mezopotámii vyrástli v rokoch 3500-3000 pr. Kr., teda v období vlády archanjela Gabriela!** To znamená, že **gabriel-ské sily boli tou inšpirujúcou silou, pod ktorej vplyvom sa tieto spoločenstvá sformovali.**

Bol to teda mesačný boh Sín, ktorý v Cháране povolal Abraháma; ktorý mu riekol *“Ja som Hospodin, ktorý ťa vyviedol z Úra Chaldejov”* (Gen 15:7) a sľúbil mu *“učiním ťa veľkým národom”* (Gen 12:2) a *“tvoje potomstvo bude ako hviezdy”* (Gen 15:5). Adolf Novotný k tomu píše:

“Takmer všetci susedia Izraelcov a národy, s ktorými sa dostali do styku, uctievali mesačné božstvo. Abrahám bol obklopený touto modloslužbou v Úre a neskôr v Cháране, kde boli strediská lunárneho kultu. Meno Abrahámovho otca Téracha je odvodené z toho istého slovného koreňa ako járéach (luna).”³⁷ Nie nadarmo sa prví patriarchovia ešte z Kanaánu vracali do Cháranu, aby si odtiaľ priviedli manželky. Napr. Jákob, ktorý sa vrátil do Cháranu a odsľúžil tam poctivých štrnásť rokov – aby nakoniec dostal za manželku Ráchel. Alebo Abrahám, ktorý poslal po Rebeku pre Izáka tiež do Cháranu. Lebo to, akým boli tieto zväzky uzatvárané, akým spôsobom sa židovský národ formoval vo svojich počiatkoch, to nebolo náhodné, ale bola v tom určitá eugenetika, určitý vyšší zámer nechať vtiecť do pokrvnej línie Židov určité kozmické sily.

Jahve, boh Mesiaca

V biblii sa nikde nehovorí o tom, že by ten Jahve, ktorý sa zjavil Mojžišovi v horiacom kri, mal byť Najvyšším Bohom. On hovorí len: *“Ja som Bôh tvojho otca, Bôh Abraháma, Bôh Izáka a Bôh Jáкова”* (Exo 3:6). V biblii je Jahve naopak celkom jasne titulovaný ako *“Jahve elohim”*,

“NOŽE POZRI HORE NA NEBESIA A SPOČÍTAJ HVIEZDY”. JAHVE, BOH MESIACA, POVOLAL JEDNEJ NOCI ABRAHÁMA, PRAOTCA VŠETKÝCH ŽIDOV, ABY SA STAL OTCOM VYVOLENÉHO NÁRODA.

teda ako jeden z *mocností*. Ako *serafim* sú *serafovia*, *cherubim* *cherubovia*, *aralim* *tróny*, *hašmalim* *panstvá*... *elohim* sú *mocnosti*. Napriek tomu, že ide o dve rôzne slová, z ktorých druhé je ešte k tomu v množnom čísle (*-im* je hebrejská koncovka plurálu), prekladajú predsa biblisti *“Jahve elohim”* jednoducho ako *“Boh”*.*

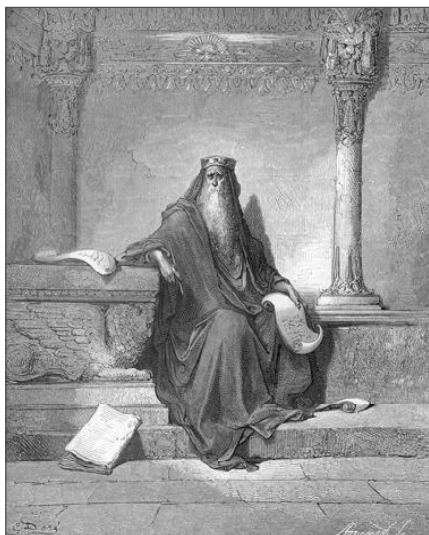
Jahve v žiadnom prípade nie je Najvyšší Boh, kresťanský Boh-Otec, ako sa to mylne domnieva súčasná teológia. Jahve je boh Mesiaca, jeden zo siedmich *elohim*, ktorý presunul svoje pôsobisko zo Slnka na Mesiac, a odtiaľ duchovne viedol Židov.

Biblia naopak o *Melchisedechovi* hovorí, že bol kňazom Najvyššieho Boha (Gen 14:18). A sv. Pavol vysvetľuje, že Melchisedechovo kňazstvo je iné ako kňazstvo Áronovo (Žid 7:1-17). Melchisedech slúžil inému bohu ako židovskí kňazi – leviti. A tento Melchisedechov Boh je vyšší, ako boh Abraháma, lebo Melchisedech udelil požehnanie Abrahámovi, za čo mu Abrahám odvie-dol desiatok, a ako hovorí Pavol: *“Stojí nesporne, že menšie sa požehnáva od väčšieho”* (Žid 7:7)

a *“skrze Abraháma bol i Lévi odesatinený, lebo vtedy bol ešte v bedre otcovom, keď mu vyšiel v ústrety Melchisedech”* (Žid 7:9,10). Tento Melchisedech, nazývaný aj kráľ spravodlivosti, knieža pokoja, ktorý spájal vo svojej osobe kňazskú aj kráľovskú dôstojnosť, ktorý priniesol Abrahámovi chlieb a víno, bol predobraz Ježiša Krista, syna Najvyššieho Boha – nie Abrahám alebo Lévi. Slovník biblickej teológie na tento rozhodujúci moment takmer poukazuje, zostáva však predsa nepochopený a nevysvetlený: *“K tomu (požehnaníu Abraháma Melchisedechom) dochádza pred tváří nejvyššieho Boha, nazývaného El Eljon... ktorého Melchisedech pokladá za nejvyššieho Boha a Abrahám za Boha jediného. Hlavnú úlohu zde hraje nehebrejský kňez, vedľa ktorého Abrahám, predok levitů a kňeží, zaujímá jen druhé místo. Rabínská exegeze toto místo obchází; křesťané si jej znovu povšimnuli.”³⁸*

Pravdaže sa dá povedať, že Jahve nekonal samostatne, svojvoľne, ale len z vôle Najvyššieho, ktorý v konečnom dôsledku stojí v pozadí všetkého. Ale ak chceme pochopiť to, čo bolo pre Židov charakteristické, je práve dôležité si uvedomiť, že Najvyšší nevedol Židov bezprostredne, ale prostredníctvom Jahveho; že ten, kto Židov bezprostredne viedol, bol boh Mesiaca. Len vďaka tomu môžeme konečne správne pochopiť onú zvláštnu povahu židovského národa a židovského náboženstva, o ktorom Jan Kefer napísal: *“Charakter náboženství židovského jest, že sestupuje od transcendentních představ o člo-věku na naši zemi”*.³⁹ Mesiac vťahuje duševné sily do hmoty, pripútava ich k telu. V dôsledku toho prežívali Židia duchovnosť ako niečo neoddeliteľne späté s telom, predovšetkým s krvou, čo nám hneď vysvetľuje celý rad špecificky židovských prejavov až po ich stravovacie návyky (napr. príprava kóšer mäsa odkrvením; alebo aj to, prečo Židia nemajú slnečný,

*Hneď prvý verš biblie je preložený tak, že to celkom odporuje všetkým lingvistickým pravidlám prekladu: *“Berešit bárá elohim et hašmalim vét hárec”*, teda *“Na počiatku stvorili mocnosti a panstvá nebesia a zem”* je preložené len ako *“Na počiatku stvoril Bôh nebesia a zem”*. Teda priradovací sklad dvoch podstatných mien, oboch v množnom čísle *“elohim”* a *“hašmalim”* je preložený jediným podstatným menom v jednotnom čísle *“Boh”*! A ďalej sa zakaždým niečo iné prekladá jedným a tým istým slovom – *“Boh”*. Tohoto scestného prekladu sa dopustili nejakí starí prekladatelia azda zo strachu, aby hneď prvý verš biblie nenabádal k pohanskému polyteizmu. No ani autori súčasného, najnovšieho ekumenického prekladu biblie, na ktorom sa toľko rokov pracovalo, nenašli odvahu vypustiť tieto staré deformácie v preklade; čo svedčí o ich veľkej neistote ohľadom obsahu a významu toho, čo je vlastne v biblii napísané.

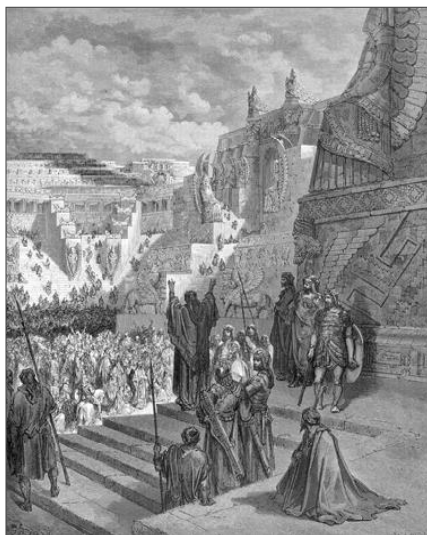

ŠALAMÚN, ZAKLADATEĽ CHRÁMU. ODBODIE CHRÁMU V ŽIDOVSKÝCH DEJINÁCH SA ZHODUJE SO STAROVEKÝM GABRIELSKÝM ODBODIEM.

ale mesačný kalendár). Židia videli prúdiť svoju duchovnosť v krvi, a preto (podobne ako u Arabov) kladli mimoriadny dôraz na rodové zväzky. Žid čerpal svoju identitu z toho, že bol synom Abraháma, Izáka... neoznačoval seba ako seba, ale ako syna toho a toho, ktorý bol synom toho... a videl sa v budúcnosti pokračovať v živote svojich synov a synov svojich synov... Židia dlho vôbec neboli schopní poňať myšlienku individuálnej postexistencie nesmrteľnej duše nezávislej od tela (ako to dokázali národy inšpirované Slnkom) a ani vzkriesenie si nedokázali predstaviť inak, než len hrubo fyzicky.* Silno prežívali svoju pominulosť, časnosť, ako to bolo napr. u Kazateľ'a, alebo v Genesis: *"Prach si a v prach sa obrátiš."* (Gen 3:19) Teda presne naopak ako v Indii, kde duch bol nezníchteľný, nesmrteľný, večný a nad všetko telesné povznesený.

Gabriel a obdobie chrámu. Ako Gabriel "upadol do nemilosti"

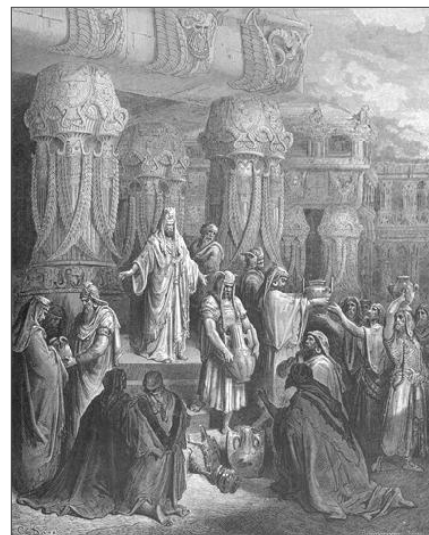
Na pozadí týchto skutočností môžeme teraz konečne pochopiť to, prečo práve gabrielské obdobie malo pre Židov taký veľký význam, prečo predstavovalo pre Židov niečo ako malý zlatý vek. Dvetisíc rokov putovali Židia, bez vlastnej krajiny, a museli buď bojovať s ostatnými národmi, už usadenými v Kanaáne, o kú-

"JEDNEHO DŇA SA BOH NAHNEVAL NA GABRIELA, A NAHRADIL HO NÁRODNÝM ARCHANJELOM PERŽANOV. TAK SA ŽIDIA DOSTALI DO PERZSKÉHO ZAJATIA."

sok životného priestoru, alebo prechádzali zo zajatia do zajatia: tu v egyptskom, tu v babylonskom, perzskom zajatí; klonili hlavy pod nadvládou Asýrčanov, Grékov, Rimanov, a potom – ďalších dvetisíc rokov v diaspore, celkom bez vlastnej krajiny, rozptýlení po svete. Tak, ako v individuálnom horoskope, keď je pod vplyvom Luny, je život takého človeka plný zmien, sťahovania a cestovania, takže už niekedy ani nevie, kde má domov – tak aj Židia večne putovali, nemajúc domovinu. Je len jedno obdobie, kedy Židia mali vlastnú krajinu, kráľovstvo a chrám: v rokoch 1000-600 pr. Kr. – a toto obdobie sa zhoduje s vládou archanjela Gabriela!

Okolo r. 1000 pr. Kr. sa Izraelcom konečne začína dať: Prvý izraelský kráľ, Saul, vedie víťazné vojny proti Filištincom, Moábcom, Amalekovcom, Aramejcom, Edómcom... a vytýči hranice izraelského kráľovstva. Teraz prichádza čas vlády najslávnejších židovských kráľov: Dávida a Šalamúna. Kráľovské knihy vykresľujú kráľovstvo na vrchole Šalamúnovej vlády: *"Júda a Izrael boli takí početní, ako piesok na brehu mora. Mali čo jesť a piť a radovali sa. Šalamún vládol nad všetkými kráľovstvami od rieky Eufratu až po zem Filištíncov a až k hraniciam Egypta; odtiaľ prinášali Šalamúnovi dary a slúžili mu po všetky dni jeho života... Panoval nad celým územím na západ od rieky Tifsachu až ku Gaze, nad všetkými*

PERZSKÝ KRÁĽ KÝROS, INŠPIROVANÝ ARCHANJELOM MICHAELOM, VRACIA POSVÄTNÉ NÁDOBY ŽIDOM.

kráľmi za riekou, a mal pokoj od všetkých susedov. A Júda a Izrael bývali v bezpečí po všetky dni Šalamúnove, každý pod svojou vinnou révou a pod svojím figovníkom, od Dánu až po Beer-Šebu... Šalamúnova múdrosť prevýšila múdrosť všetkých synov dávneho i všetku múdrosť egyptskú... Jeho meno bolo preslávnené medzi všetkými okolitými národmi." (1Kr 4:20-31) Je to ten chýrny kráľ Šalamún, ktorý sa priatelil s fénickým kráľom Chíramom, ktorého prišla navštíviť kráľovná zo Sábby a ktorý začal v r. 965 pr. Kr. v Jeruzaleme stavať chrám. V roku 955 sa Gabriel stáva duchom času – v roku 965 začína stavba chrámu!

Tento chrám stál po svojom vysvätení 370 rokov, až do r. 586, kedy izraelské kráľovstvo zaniká, Šalamúnov chrám je zničený Nabuchodonozorom, a Židia odvečení do babylonského zajatia. V roku 600 odstupuje Gabriel ako duch času – v r. 586 Židia opäť strácajú slobodu. **Čas Gabrielovej vlády sa takmer na niekoľko málo rokov presne zhoduje s obdobím kráľovstva a s tzv. obdobím chrámu!**

Náhoda? Ani v najmenšom! Existuje totiž legenda, tradícia z čias babylonského zajatia, v ktorej si Židia sami odpovedajú na otázku, prečo

* Pozri: Emil Páleš: Kresťania pred Kristom. Rôzne názory starých kultúr na život po smrti a nesmrteľnosť. Sophia 15, 1997.

prišli o nezávislosť. V tejto legende sa hovorí, že *“Gabriel raz upadol do nemilosti u Boha, ktorý sa na neho nahneval, a nahradil ho národným archanjelom Peržanov. Gabrielova neprítomnosť umožnila onen krutý útlak Hebrejov v médo-perzskom zajatí.”*³⁵ Čo znamená “upadol do nemilosti u Boha” a “bol nahradený iným archanjelom”? No predsa, že Gabriel musel odstúpiť ako duch času, musel “uvoľniť klátik”, bol, obrazne povedané, “odvolaný z funkcie”. To však pre Židov znamenalo, že duch času nebol viac na ich strane.

A kým že to Boh nahradzuje Gabriela? Prečo národný archanjel Peržanov? Koho uctievali Peržania? Slnecné božstvo – Ahura Mazdu. Peržania sú typický národ vedený slnkom. Kto teda bol ten inšpirujúci duch Peržanov? Archanjel slnka – Michael! Je to Michael, ktorý sa skutočne ujíma vlády po roku 600 pr. Kr., vystriedajúc Gabriela, a stáva sa duchom času na ďalšie štyri storočia. V Sophii 16 sme už opisali, ako po r. 600 sa v Perzii objavuje Zarathuštra, obnovuje slnečné náboženstvo Ahura Mazdu, a aký raketový vzostup potom zaznamenala Perzia v 6. st. pr. Kr. za vlády Kýra a jeho nástupcov.

Táto legenda dostatočne jasne svedčí o tom, že génus hebrejskej ústnej tradície si jasne uvedomoval striedanie duchov času! Rozdiel je len v tom, že toto staré židovské poznanie nie je vyjadrené v abstraktno-analytických, vedeckých pojmoch, na aké sme zvyknutí dnes, ale v obrazno-mytologickej podobe, aká zodpovedala vtedajšej forme a stupňu vedomia ľudí. V Trithemiovom spise, ani v židovskej mytológii nie je chyba! Jediná chyba je v nás, že to pre nás je – vlastne bolo – doteraz nezrozumiteľné!

Toto vystriedanie duchov času je napokon naznačené aj v knihe Danielovej. Práve v tejto knihe Starého zákona, ktorá bola napísaná v perzskom zajatí, teda okolo r. 550 pr. Kr., a v žiadnej inej, vystupujú archanjeli Gabriel a Michael menovite. Zjavujú sa Danielovi, ktorý sa postí a modlí, a to tak, že najprv sa mu v jednom veľkom obraze zjavuje Gabriel (v 8.

a 9. kapitole) a potom Michael (v 10. a 11. kapitole). Akoby jeden archanjel odovzdával žezlo druhému.

Michael ako ochranný duch Izraela

V literatúre sa, pravda, často hovorí nie o Gabrielovi, ale o Michaelovi ako o strážnom duchu Židov. Ak tomu chceme porozumieť, musíme si uvedomiť, že Židia ako národ, práve neboli len národom sami pre seba, ale boli národom, ktorý bol vyvolený a poverený splniť oveľa vyššiu, nadnárodnú úlohu; úlohu, ktorá mala význam z celosvetového hľadiska. Pretože Mesiáš mal nakoniec prísť pre všetky národy, nie len pre Židov. A v súvislosti s týmto poverením vznikol Židom nárok na ochranu ešte

*Dávni predkovia verili, že
človekovi, keď sa narodí,
vychodí na nebi hviezda,
a keď umiera, tak mu
zhasína; to tiež môžeme
povedať aj o národoch.*

Eudovít Štúr

vyššieho rádu, priame vedenie archanjela Michaela, ktorý okrem toho, že je archanjelom slnka, je zároveň koordinátorom a vodcom všetkých siedmich archanjelov. Michael teda súvisí s Izraelom potiaľ a v tom, pokiaľ mal tento poslanie, ktoré ho samého presahovalo. Ak však ide o to, čo bolo u Židov práve špecificky národné, je to Gabriel. Michael zasahoval v kľúčových okamihoch židovských dejín, pokiaľ to bolo potrebné v záujme splnenia ich celosvetového poslania.

Tak vidíme, že Michael sa objavuje v knihe Daniel, v súvislosti s perzským kráľom Kýrom, ktorý (z Michaelovej inšpirácie, lebo Kýros bol slnečný zasvätenec Zarathuštrov!) sa odrazu rozhoduje pre taký veľkorysý a neočakávaný čin, nielen prepustiť Židov na slobodu, ale aj vrátiť im

všetky strieborné a zlaté poklady a sväté nádoby ulúpené Nabuchodonozorom, a vyzval ich, aby sa pod jeho osobným patronátom vrátili do Jeruzalema a obnovili židovský chrám – hovoriac, že to tak “od neho chcel Boh”! (Ezd 1)

Vidíme, aké mali Židia opäť veľké šťastie v nešťastí, lebo nad osudom Izraela držali ochrannú ruku nie len jeho národní génovia, ale mocnosti oveľa vyššie, najvyššie, tie, ktoré riadia celý svetový vývoj, vrátane všetkých ostatných národov. Preto sme tu svedkami takého v dejinách ojedinelého činu, ktorý by inak musel vzbudzovať počudovanie, že sa tu vládca najväčšej a najmocnejšej ríše na zemi sklonil a uhol z cesty pred záujmami zdanlivo bezvýznamného, malého národa, ktorý bol v jeho zajatí. Vidno, že takého činu mohol byť schopný len zasvätenec (akým Kýros nepochybne bol), ktorý tušil, že tento malý národ má raz priviesť na svet Spasiteľa.

Koho nebesá budú chrániť

Nebolo to prvý raz, čo musela najväčšia moc sveta uhnúť z cesty Izraelu. Vidíme, ako ani nie 700 rokov predtým, bol vtedajší vládca sveta – egyptský faraón – doslova ubitý desiatimi strašnými ranami a zrazený na kolená pred hŕstkou Izraelitov len preto, že nechcel ustúpiť vyššej vôli zvestovanej Mojžišovými ústami! A teraz, Kýros – práve o to múdrejší – vyšiel Izraelu v ústrety dobrovoľne, aby to nemusel urobiť násilím. Dívajme sa, ako ešte aj prírodné živly – voda a vietor – boli na strane Izraela a potopili egyptské vojsko v Červenom mori; ako ešte aj manna a vtáky doslova padali z neba, keď Židia nemali čo jesť. Izrael jednoducho *nesmel* zahynúť! A túto mocnú ochranu by boli mohli mať Židia neporušenú po všetky časy, keby neboli neustále reptali a upadali na duchu. Kedykoľvek však strácali vieru a zmalomyselneli, a mysleli len na svoje hrnce s mäsom a na to, ako si zachrániť kožu, a pohrdali a vysmievali sa svojmu vyššiemu poslaniu – tam ich

Nechcime hľadiť v ústrety budúcnosti – tvorme ju.

Antoine de Saint - Exupéry

všade stíhali o to tvrdšie a strašnejšie rany, o čo väčšie a dôležitejšie bolo toto poslanie v očiach duchovného sveta. (Num 14)

Keby to len dnes ľudia dokázali pochopiť! Keby si z toho chceli vziať príklad! Nezáleží na tom, kto je silnejší a kto slabší, ale záleží na tom, na koho strane je Boh! Vštiepme si to raz navždy do pamäti: osud národa nezávisí – a ani v dejinách nikdy nezávisel! – od toho, či je slabý alebo silný, väčší alebo menší, ani od žiadnych podobných nezmyslov – ale od toho, či je správne spojený s duchovným svetom, či plní svoju vyššiu úlohu! Vtedy – a len vtedy – má nárok na ochranu vyšších síl! Lebo keby aj niekde bola akákoľvek malá hŕstka ľudí, sto alebo desať, alebo len jeden človek sám, ale boli by vzácní v očiach anjelov – svet by sa zháčil skriviť im vlások na hlave!

Keby sa len dnes našiel taký národ, akokoľvek malý, ktorý by chcel úprimne slúžiť niečomu inému, než len svojmu vlastnému egoizmu – anjeli by ho tak milovali, že by ho urobili prvým medzi všetkými národmi na Zemi! Keby sme len na Slovensku prestali so všetkou tou ekonomickou špekuláciou a politickou taktikou, a radšej s čistým srdcom začali plniť našu posvätnú úlohu – nemuseli by sme sa potom obzerať a báť, čo povedala Amerika, a čo Rusko – lebo veľmoci by boli donútené – dobrovoľne alebo nedobrovoľne – *slúžiť* nám; a tak nepriamo slúžiť tej vznešenej úlohe, ktorú by sme my dokázali prijať a pre ktorú bola vôbec celá táto planéta stvorená! Keby sme my dokázali nájsť v sebe konečne odvahu nestarať sa raz o to, čo povedia tí, čo sú od nás na západ, alebo tí, čo sú od nás na východ, ale o to, čo hovoria tí, čo sú *nad* nami, tí, u ktorých je skutočná moc!

Aká katastrofa tu musí nastať, aby ľudia začali vážne uvažovať o tom, že *každý* národ má svoje poslanie, aj keď o ňom nevie, a nakoľko ho neplní, dopadá to s ním zle? Že tak, ako úlohou Židov bolo postarať sa o prvý, telesný príchod Krista na Zem, je úlohou Slovanov postarať sa o Kristov druhý, duchovný príchod. Ale keď je naša bieda taká veľká, že nedokážeme vo svojich myšliach a srdciach ani len počať žiadnu vznešenejšiu, vyššiu myšlienku ako cieľ nášho života, než len “ekonomickú prosperitu” a “spotrebný tovar v obchode” – a toto má byť tá najvyššia meta, pre ktorú chceme žiť! – tak nie sme nič, len pozemský prach, a nezachráni nás ani vstúpiť ani nevstúpiť do nejakého vojenského paktu alebo hospodárskej únie, ani nikto viac a nič iné – lebo sme *Bohom opustení*.

³² *Johannes Trithemius*: De Septem Secundeis, id est, intelligentiis, sive Spiritibus Orbes post Deum moventibus. (O siedmych druhotných príčinách alebo inteligenciách, ktoré riadia obeh nebeských sfér podľa Božej vôle). Sponheim, 1508.

³³ *Stephen Skinner*: Tisícročné proroctvá. Perfekt, Bratislava, 1995.

³⁴ *Vojtech Zamarovský*: Bohové a hrdinové antických báji. Mladá fronta, Praha, 1982.

³⁵ *Matthew Bunson*: Angels A to Z. Crown Trade, New York, 1996.

³⁶ *Viktor Thieben*: Bernardus Silvestris: O univerzálnej jednote sveta. Sophia 12, 1996.

³⁷ *Adolf Novotný*: Biblický slovník. 1956.

³⁸ *Xavier Léon-Dufour*: Slovník biblické teologie. Velehrad, Rim, 1991.

³⁹ *Jan Kefer*: Syntetická magie. Trigon, Praha, 1991.

Khoršed, se svými tisíci a desetitisíci tryskem pádícími oři, držel pyšně své otěže, udržuje svým bičem sestupující paprsky ve správném směru. Byl příliš zaměstnan, než aby ihned zpozoroval Ajňahítu, a teprve když zamířil k branám západu, ozářil náhodou její cestu.

Spatřiv ji, přitáhl pevně otěže a dal příkaz k náhlému zastavení.

Objevil se před ní v plné skvělosti svého zjevu a loučil se s ní pohledem.

Ajňahítě bylo jako by se jí mělo zlomit srdce a její oči se zalily proudem slz.

„Khoršede,” zvolala vzlykajíc, „jak to, že i ty, jako ostatní spojenci se tak odcizuješ, jak to, že se stáváš chladnějším s postupem let?”

Ale dříve než mohl Khoršed odpovědět, hodili poslové oblohy plášt soumraku přes bránu západu.

„Sama, úplně sama!” zvolala Ajňahíta, „i vládci nebes jsou nyní tiš, tak jako pozemští tvorové.

V čem jsem pochybila, že vše se ode mne odvrací a ponechává mne samotnou mému osudu?”

*Odpo-
li, ale od-
správně,*

*vě, můžeš
pověz
abych*

Ajňahíta a její příbuzenství

Perla třetí

*jasně
svoji*

*Nastalo
cho, podoba-
Věži mlčení. Jen*

*viděla
cestu.”*

*mrtvé ti-
jící se tichu ve*

*sykamora dýchala
těžce ve větru vanoucím z horské rokle a cypřiš šustil svými větvemi.*

A vzdálen zprvu, a přece tak blízko, že se jí prudce zvedla hrud, promluvil k ní nežný hlas:

„Nezoufej, vždyť řešení hádanek nepřichází hned.

Jak se člověk stává starším, musí se spřízněné bytosti vzdálit z jeho dosahu, aby se z důvěrnosti nezrodil nedostatek úcty. Má-li člověk dospět ke své nejulastnější podstatě a uvědomit si důležitost své přítomnosti na tomto světě, vzdalují se od něho postupně všichni spříznění duchové a nechávají ho jemu samotnému, aby světlo v jeho nitru získalo sílu a dotvrdilo jeho nezávislost.

Spokoj se vědomím, že jsi zajedno s Bohem a jeho spojenci, a zaměř svou pozornost na svůj úkol:

Abys zušlechtila zemi a proměnila pouště v ráj – v ráj, v němž by mohli přebývat Bůh a jeho spojenci. Pak uvidíš všechno kolem sebe v souladu se svou poslušností vůči Vůli Páně. Jeho zákonem je svatost a požehnaný je ten, kdo vidí ve svatosti to nejlepší ze všeho dobrého.

Tak k tobě hovoří tvůj nejpokornější posel a svědek u trůnu Božího, strážce rajske brány, který je ochoten promluvit, kdykoli se duch člověka podrobí záměrům Pána nebes a země.”

Duchovný dejepis 4:

ARCHANJEL GABRIEL A RENESANČNÁ PRÍRODOVEDECKÁ REVOLÚCIA

Emil Páles

Pokračovanie zo str. 38

Jedným z najnápadnejších a najďalekosiahlejších javov v dejinách je onen myšlienkový obrat, onen odklon od duchovno-autoritatívneho a príklon k prírodovedecko-empirickému nazeraniu sveta, ktorý sa odohral počas renesancie na prelome 15. a 16. storočia.

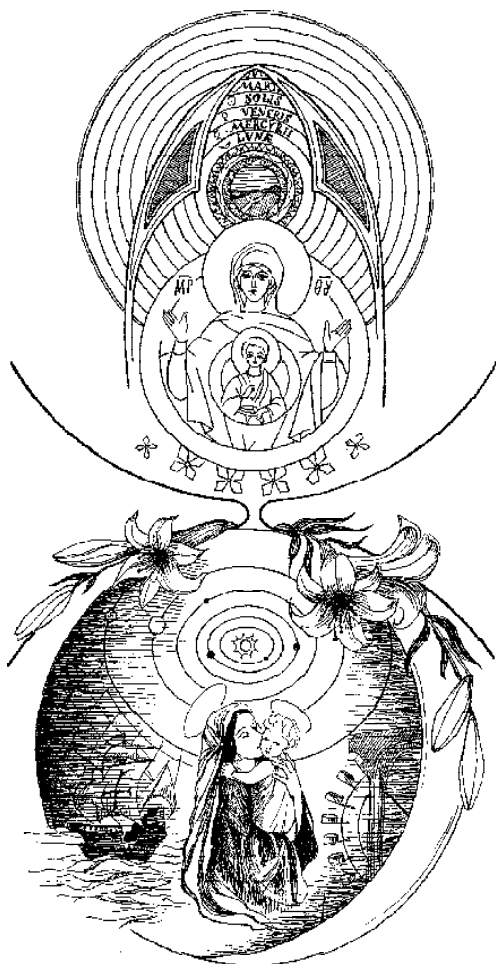
“Zrod novej vedy, ku ktorému dochádza v 16. st., je celkom nový jav, ktorý nemôže nadviazať na minulosť.”⁴⁰ Po dlhé storočia sa v oblasti náhľadov na prírodu ľudia uspokojili s citovaním bezmála dvetisíc rokov starých kmeťov: Aristotela, Hippokrata, Galéna... Prírodní bádatelia 16. storočia vôbec nemali na koho nadviazať; takže museli nadväzovať tam, kde skončila antika: Kopernik na Ptolemaia, Galilei na Archimeda...

“V polovici 16. storočia sa začalo presadzovať prekvapujúce poznanie, že moderná doba môže priniesť nové objavy nad úroveň znalostí antických.”⁴¹ Tisíc rokov sa kresťanská Európa zaujímala o spásu a nesmrteľnosť duše, existenciu absolútnych ideí – a tzv. sublunárnej sféry, pozemskému, pomimuteľnému, prírodnému svetu nikto nevenoval žiadnu pozornosť. A tu – po roku 1520 – akoby niekto roztrhol vreco, z ktorého sa vysypali samí prírodovedeckí bádatelia. Kopernik (1473-1543) objavil heliocentrickú sústavu, Kepler (1571-1630) zákony pohybu planét, Galilei (1564-1642), zákon voľného pádu a pohybu kyvadla, Gilbert (1540-1603) dokázal zemský magnetizmus, Bacon (1561-1626) sformuloval empiricko-induktívnu metódu, Descartes (1596-1650) objavil zákon lomu svetla, Toricelli (1608-1647) atmosférický tlak, Pascal (1623-1662) základný zákon hydrostatiky, Huyghens (1629-1695) vlnovú povahu svetla, Hook (1635-1703) objavil bunku, Newton

(1642-1727) gravitačný zákon a základné zákony mechaniky... a za nimi ďalší a ďalší: Coulomb, Galvani, Volta, Ampère, Curie, Linné, Lomonosov, Lavoisier, Mendelejev, Avogadro, Lamarck, Mendel, Pasteur, Darwin.... Revolučné prírodovedné objavy nasledovali husto za sebou v astronómii, fyzike, chémii, biológii... Univerzálny experimentálny, bádateľský a vynálezecký duch Leonarda da Vinci (zomrel 1519) bol Zorníčkou revolučného prevratu perspektívy myslenia, ktorej prvým veľkým míľnikom bola Kopernikova heliocentrická sústava, zverejnená roku 1543.

Ešte v 15. storočí viedol filozofický postoj renesančných humanistov k “pohrdaniu vedami, ktoré boli v 15. storočí bez praktických výsledkov – astronómia, fyzika... “Tí, čo strácajú svoj čas v nezrozumiteľných a ťažkých bádaniach bez praktického využitia, si zasluhujú všeobecné odsúdenie”, napísal Matteo Palmieri (1406-1475).”⁴² Všimnime si dobre: renesancia mala dve fázy: V prvej (14. a 15. storočie) bol záujem sústredený na človeka, Platónovu filozofiu, umeleckú tvorbu; nie na prírodu. Záujem o prírodovedecké objavy vypukol až po roku 1500.

“Na prelome 15. a 16. st. sa hromadia všetky predpoklady na to, aby sa dosiahol rozhodujúci prelom v astronómii, vedách...”⁴⁰ Čo znamená “sa”? Nemala by “sa” – podľa súčasných materialistických predstáv o vzniku a vývoji vedeckých objavov – hromadiť empirická skúsenosť ľudstva skôr nejako rovnomerne – tu jeden objav, tam druhý...? Za 1500 rokov “sa” nič nehromadilo – a tu, v priebehu niekoľkých desaťročí “sa” odrazu hromadí toľko predpokladov, že epochálne objavy padajú nie po jednom, ale hneď v celých priehrátkach ako zrelé hrušky zo stromu? Zmena myšlienkového ovzdušia je taká výrazná, že nás to priam núti vysloviť: “Zmenil sa duch doby!”

Zrod experimentálnej vedy v 16. storočí je inšpiráciou archanjela Gabriela. Pretože Gabriel inšpiroval Mohameda a arabský kalifát, sú Arabi predchodcami prírodných vied a filozofického materializmu.

Prechod od geocentrickej k heliocentrickej planetárnej sústave neznamena prechod od omylu k pravde, ale zmenu perspektívy od duchovného nazerania sveta k hmotnému. Ani predrenesančné umenie neznázorňovalo fyzickú realitu, ale realitu duchovnú. Až päťnástym storočím začína v mal’be tzv. realizmus.

Materializmus je špecifickým produktom gabrielskej doby. V súčasnosti je retardačným myšlienkovým prúdom.

Abrahám, Gabriel a tragédia Židov

Prehlbme naše poznanie o gabriel-skomp pôsobení v kozme z minulých prednášok ešte o jeden stupienok. Uvidíme, aké prekvapujúco jasné svetlo to vrhne nie len na onen prevrat v myslení na prahu novoveku, ale hneď aj na celý rad ďalších skutočností:

Mesiace pri-vádza duševné sily do hmoty, pripútava ich k telu. Jasno-vidné, nad-zmyslové vnímanie starých národov bolo založené práve na tom, že časť

TAJOMNÝ EXPERIMENT.

éterického organizmu. éterických síl nebola upútaná v tele, ale ešte voľná. Boli, takpovediac, časťou svojej duše ešte v nadzmyslových sférach, nie na zemi. Vďaka tomu mali títo ľudia určitý druh obrazného vedomia, ktorým mohli vnímať ešte niektoré nadzmyslové skutočnosti; nemali však príliš vyvinutý intelekt, kombinačné schopnosti, neboli schopní pojmovej abstrakcie. To vidíme aj dnes, že ľudia intelektuálne založení majú tie najmenšie predpoklady k mimozmyslovému vnímaniu, lebo všetky éterické sily hlavy sú činné vnútri fyzického mozgu; naopak rozličné jasnovidky, médiá alebo ľudia, u ktorých sa v dôsledku nejakej poruchy alebo otrasu uvoľní nadzmyslový organizmus z nervovej sústavy, a majú určité mimozmyslové vnemy, majú oslabenú schopnosť myslenia, oslabený zmysel pre vonkajšiu realitu.

To znamená, že kedysi u Židov (ako národa inšpirovaného Mesiacom) aj tie sily, ktoré boli predtým vonku, mimo tela, boli potom vnútri a prepracovávali intenzívnejšie fyzický organizmus. Menovite pracovali tieto gabrielské sily vo fyzickom mozgu tak, že zjemňovali, dôkladnejšie prepracovávali jeho štruktúry (systematické vysvetlenie pôsobenia planetárnych a hviezdnych síl v orgánoch a častiach fyzického tela človeka pozri v prednáškach o duchovnej fyziológii).

Židia boli prvým národom, ktorý stratil schopnosť vnímať pestrú rôznorodosť duchovných bytostí okolo seba, a namiesto toho sa prepracoval k chápaniu Boha a sveta okolo seba pomocou myšlienkovvej abstrakcie. Preto hovorí Rudolf Steiner, že kedysi

“Tudia mohli vyvinúť určitý druh myslenia, keď sa uvoľnili z tela; keď boli vnútri vo fyzickom tele, nemali ešte (do takej veľkej miery) vyvinutý orgán myslenia. Abrahám bol vskutku prvý, kto mimoriadnym spôsobom tento fyzický nástroj myslenia vyvinul. Preto nie neprávom býva označovaný za vynálezcu aritmetiky... Predtým, v tajných školách... mohli múdrosť odovzdať tomu... koho doviedli tak ďaleko, že dokázal vnímať v éterickom tele, uvoľnený od fyzického organizmu. Ak však malo to, čo bolo fyzickým orgánom, prejsť na niekoho druhého, je to možné len jedným spôsobom: prostredníctvom dedičnosti. Čo bolo teda pre Abraháma to najdôležitejšie, to podstatné, fyzický orgán, to sa muselo a malo na zemi uchovať, odovzdávať z generácie na generáciu fyzickou dedičnosťou, práve preto, že to bol fyzický orgán. Tak rozumieme, prečo dedičnosť... bola niečím takým dôležitým v hebrejskom národe.”⁴³

Dejiny židovského národa boli teda dejinami prípravy čo najdokonalejšieho fyzického tela pre Božieho Syna. To vysvetľuje, prečo sa Židia pod trestom smrti nesmeli miešať s inými národmi. Prečo o jednom z najslávnejších synov Izraela, Šalamúnovi, inaugurátorovi predchádzajúcej gabrielskej epochy, stojí napísané, že *“jeho múdrosť bola väčšia ako múdrosť všetkých synov Východu a než všetka múdrosť Egyptanov”* (1Kr 4:30)

Teraz chápeme aj onen výrazný intelektuálny náskok, ktorý Židia získali pred ostatnými národmi; a prečo až dodnes v kultúrnom živote, vede, politike nájdeme taký veľký počet osobností židovského pôvodu, oveľa väčší,

než by inak zodpovedal percentuálnemu zastúpeniu židovskej populácie medzi nežidovskou. A chápeme konečne aj to, prečo židovská história je preniknutá takou zvláštnou tragikou: prečo indoeurópske národy Židom vyčítali určitú špekulatívnosť a vypočítavosť, nedostatok morálneho idealizmu a citom málo preteplený intelekt; prečo sa taká závisť a nenávisť všade znášala na hlavy Židov. Národ držaný po 2000 rokov v prísnej izolácii, pod takým vyhraneným vplyvom, si len ťažko hľadal cestu späť k ostatným národom, a cestu späť do duchovného sveta. Dochádza nám, prečo pre národ, ktorý bol vyvolený, aby priviedol na svet Mesiaša, bolo nakoniec v čase jeho príchodu – v istom ohľade – zákonite najťažšie tohoto Mesiaša prijať. Židia boli už na začiatku letopočtu tak spojení s hmotou, ako kresťanská Európa ešte dlho nie. V čase Kristovho príchodu už farizeji – práve v dôsledku toho špecifického vplyvu, ktorému boli po dvetisíc rokov vystavení – so svojím špekulatívnym, na fyzický mozog viazaným intelektom neboli v stave pochopiť duchovnú skutočnosť Kristovej prítomnosti. A tu nám už, namiesto nepriateľstva, skanie slza súcitu z oka. Lebo Izrael nakoniec priviedol na svet Spasiteľa pre všetky národy, len pre seba samého nie.

Židia mali zo všetkých najviac vyvinutý pozemský rozum, pozemskú osobnosť, tzv. nižšie ja. To by sa bolo mohlo obrátiť na o to väčšie dobrodenie v prípade, keby sa po príchode Krista, po zrode vyššieho ja v duši človeka, toto nižšie ja dokázalo dať nezištne do služby vyšších, duchovných hodnôt. Lenže práve pre človeka, ktorý je celou svojou inteligenciou ponorený do hmoty, je najťažšie podriaďovať svoje počínanie nejakej duchovnej skutočnosti, ktorá je neviditeľná, ktorá nijako nevyplýva zo žiadnej pragmatickej, pozemskej úvahy, ktorá sa pozemským rozumom nedá zdôvodniť.

Židia by sa – keby prijali Krista – mohli stať národom kňazov; levitmi medzi ostatnými národmi. Česť jednotlivcom, čo to dokázali (počínajúc sv. Pavlom a apoštolmi). Väčšina Izraela však neuchopila ten rozhodujúci impulz k obratu od dovtedy nadoľ smerujúceho vývoja k vývoju opäť smerom nahor, k duchu; a pokračovala nezmeneným spôsobom

v prednostnom vyvíjaní svojho pozemského ja a pozemských záujmov. Tak sa z pred-odlesku kresťanstva stal jeho tieň.

Vznik prírodných vied u Arabov a v renesančnej Európe

Pochopenie princípu gabrielského pôsobenia v kozme vrhá vysvetľujúce svetlo nie len na dejiny Židov, ale aj na ďalšie udalosti, ktoré s dejinami Židov zdanlivo, navonok nijako nesúvisia. Po prvé, **vysvetľuje to, prečo Arabi boli predchodcami prírodných vied a filozofického materializmu.** Arabskí učitelia sa už v 9., 10. storočí zaoberali prírodnými a matematickými vedami, na ktoré Európa upriamila pozornosť až o niekoľko storočí neskôr. Zakladali univerzity (Al Azhar, 972), po vzore ktorých sa potom zakladali univerzity v Európe. *Al-Chvarizmi* napr. zaviedol už okolo r. 800 pojem algoritmu. *Abu-l-Vafá* odvodil sínusovú vetu sférickej trigonometrie a zaviedol niektoré gonio-metrické funkcie (1000). *Ibn al Baitar* (1190-1248) zostavil prehľad farmakológie a botaniky. *Ibn-an-Nafis* opísal malý krvný obeh 250 rokov pred Servetom. *Ibn Chaldún* dospel k historickému mysleniu o tri storočia pred Vicom. Cestovatelia, geografi, kartografi ako *Idrisí* (1090-1166) vydali podrobné mapy sveta. *Avicenna* (980-1037) sa zaoberal lekárstvom, astronómiou, fyzikou, geometriou, aritmetikou, algebrou, mineralógiou, opísal dokonca niektoré geologické javy a vznik skamenelín. *Alhazen* (965-1038) sa zaoberal optikou a vynášiel šošovku. *Al-Birúní* uplatnil originálnu metódu na výpočet rozmerov zemegule. *Omar Chajjám* napísal monografiu o riešení kubickej rovnice...

Čo v tom čase preniklo z prírodovedeckého myslenia do Európy, pochádzalo od Arabov. Preto arabského pôvodu sú názvy niektorých vied, ako napr. algebra (*al-džabr* = arab. písme-no) alebo arabské číslice.

Arabská prírodoveda nebola pre Európanov neznáma. Poznali napr. súborné dielo Avicennu. Avšak v Európe až do konca stredoveku na tieto poznatky nikto významne nenadviazal. Stredoveká Európa žila v inom duchu, nepripisovala tomuto druhu poznania žiaden veľký význam. To je najlepši

dôkaz toho, že **to neboli poznatky a predpoklady, ktoré by "sa" azda náhle začali hromadiť okolo r. 1500** (lebo mnohé z týchto predpokladov tu boli už dávno, a zostali nepovšimnuté) – **ale boli to ľudia, ktorí sa na ne začali dívať inými očami!** Len takto, z človeka, môžeme vysvetliť ten veľký obrat v európskych prírodných vedách – nikdy nie mechanickým samo-vývojom, samočinným "hromadením sa" poznatkov, ako to robí marxizmus. Lebo keď sa potom chceme dozvedieť, vďaka čomu Kopernik, Kepler, Galilei urobili také epochálne objavy v astronómii, poučia nás filozofické príručky: "*Vývoj astronómie ako vedy bol už tak ďaleko, že v nej mohlo dôjsť k ďalším zásadným objavom.*"⁴⁰ Teda vysvetlenie v začarovanom kruhu. Pokrok v astronómii je príčinou seba samého. Pretože astronómia pokročila, mohla pokročiť ešte ďalej. Prečo vlastne pokročila, zostáva nevysvetlené.

Prečo je pre nás stredovek taký temný

Predstava súčasnej laickej, ale i odbornej verejnosti je taká, že v stredoveku ľudia žili v temnotách, že verili nereálnym veciam, vybájeným predstavám, vyšpekulovaným dogmám a poverám. Ale na prahu novoveku sme odrazu zmúdreli, a všetko poobja-vovali!

Je to jeden z najťažších omylov v hodnotení našej histórie, s tými najťažšími dôsledkami pre súčasnosť. Ak máme niečo urobiť pre ozdravenie súčasných pomerov, musíme z nášho vedomia odstrániť tento klam, ktorý je deťom vstěpovaný do hlavy už od školských lavíc.

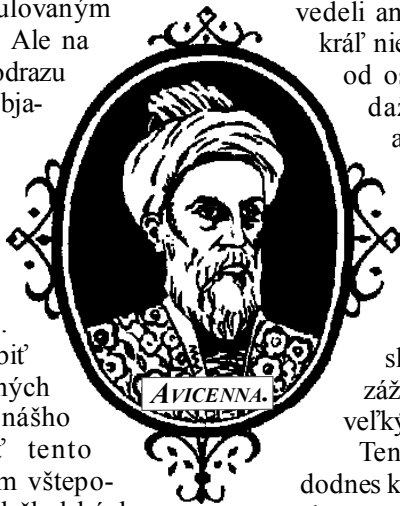
Tzv. vedecký materializmus je produktom gabrielskej doby, je pre ňu špecifický (materializmus je svetónázor inšpirovaný zo znamenia Raka). V súčasnosti je však už retardačným, degeneratívnym myšlienkovým prúdom. Aby sme ho mohli filozoficky prekonať, musíme si v prvom rade pravdivo ujasniť, ako vznikol. A tu práve zostáva onen prechod od scho-

lastického k renesančnému mysleniu, ku ktorému vtedy došlo, historickou vedou tragicky nepochopený. Čo sa vtedy vlastne stalo?

Pozorujme najprv, čo sa stalo v umení. Renesancia objavila napr. perspektívu. Dovtedy maliari nepoznali perspektívu. To znamená, že nemalovali veci také, aké v skutočnosti vo fyzickej realite okolo nás sú. Ani človeka nemalovali tak, ako v skutočnosti jeho fyzické telo vyzerá. Michelangelo obrátil pozornosť na ľudské telo také, aké v skutočnosti je. Albrecht Dürer "*otvoril nemeckému maliarstvu cesty k objektívnemu štúdiu a chápaniu skutočností prírody. V práci Štyri knihy o ľudských proporciách (1528) rozvinul niektoré teoretické problémy perspektívy a náuky o proporciách.*"⁴⁴ Pätnástym storočím v maľbe začína realizmus. Začína sa maľovať to, čo vidia naše zmysly.

Dovtedy to tak nebolo. Keď sa dívame na gotické maľby, postavy sú v rôznych neprirodzených, nemožných, strnulých polohách, nemajú reálne proporcie. Vidíme skupinku ľudí, ale keď je jeden z nich nejaký svätý, alebo biskup, alebo kráľ – je o jednu aj o dve hlavy väčší od ostatných. Teda gotickí maliari ešte nepoznali perspektívu. Ale že by nevedeli ani to, že biskup alebo kráľ nie sú o dve hlavy väčší od ostatných ľudí!? Pravdaže neboli takí hlúpi, aby to nevedeli! Ale oni nezobrazovali vôbec fyzickú skutočnosť! Fyzická skutočnosť nebola dôležitá! Oni zobrazovali duchovnú skutočnosť, duchovný zážitok, že tento človek je veľký, väčší od ostatných!

Tento spôsob maľby je dodnes kanonizovaný – celkom vedome – v pravoslávnej ikone: "*Ikona nevyjadruje telesné, ale duchovné... Pravoslávna ikona nezobrazuje telo, ktoré sa pomíňa, ale telo svätca, ktoré je premenené, prežiarené... telo vzkriesenia, telo určené pre večný život... Obrazy západných renesančných maliarov a ich sochy zdôrazňujú fyzickú krásu človeka... sú trojrozmerné, viazané na zem a hmotu. Pozorovateľ nie je schopný vstúpiť do duchovného rozhovoru s nimi, pre-*

Podobne, keď sa dívame na niekto-

ci boli len neschopní, že nepoznali ťažisko a pod. Oni totiž nezobrazovali v plnom zmysle slova fyzickú ženu s jedným batolaťom na rukách – ako to chceme chápať my dnes. Pre nich bolo dôležitejšie, aby dielo nestratilo schopnosť sprostredkovať duchovný zážitok toho, ako sa nebeské dieťa, naše vyššie ja, rodí v našom duchovnom srdci, ktoré – na rozdiel od srdca fyzického – je skutočne umiestnené v strede tela.

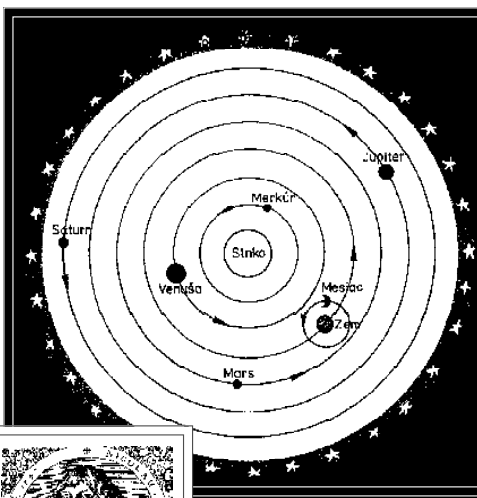
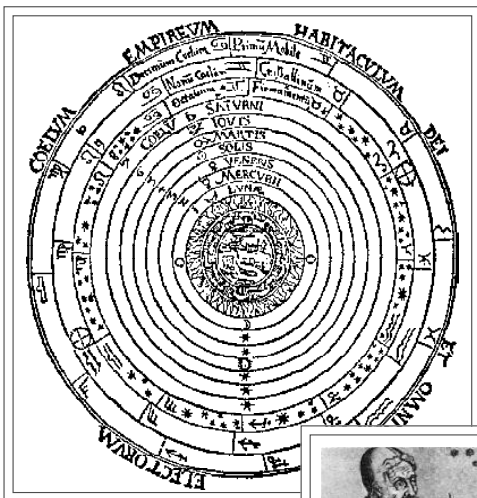
Vrát'me sa teraz k tomu, čo sa odohralo vo vede. Hovorí sa, že Kopernik nahradil Ptolemaiovu geocentrickú sústavu heliocentrickou. Lenže, Ptolemaiova sústava *nebola* nesprávna! A Kopernikova sústava ju vôbec *nemôže* nahradiť! Ptolemaiova sústava totiž vôbec nehovorí o *fyzickej* realite! Ale o realite *duchovej*! Stredove-

_____

Taký istý vývoj sa odohral aj v medicíne. Keď stará medicína hovorila o štyroch živloch, štyroch temperamentoch, o vitálnych fluidách a rozličných neviditeľných látkach, ako *yliaster*, *prána*, *čchi* a pod., nebola to mystifikácia, zbytočné vytváranie vyspekulovaných, neexistujúcich faktorov! Tito lekári nepracovali s fyzickým, ale predovšetkým s éterickým organizmom človeka; pozorovali akti-

Až keď sa ľudské duševné sily celkom spojili s telesnými zmyslami, ľudia stra-

tili schopnosť vnímať tieto veci, a to, čo vystúpilo do popredia, čo jediné tu pred nimi zostalo – to bolo holé fyzické telo človeka. Vtedy začali robiť pitvy. V Prahe *Jesenius* urobil prvú verejnú pitvu v roku 1600. *Vesalius* (1514-1564) zostavil atlas anatómie. *William Harvey* (1578-1657) objavil krvný obeh, opísal srdce ako pumpu. Otvárali lebky, pozerali do srdca – a nikde nevideli žiadnu dušu. Lekári stratili onú intuitívnu schopnosť svojich starovekých predchodcov vystihnúť nadmyslovú podstatu choroby. S Hippokratovými a Galénovými príručkami pod pazuchou sa stali fušermi, lebo ich nedokázali viac použiť. Tu prišli noví lekári, ako *Ambroise Paré* (1509-1590), ktorí chceli ľuďom skutočne pomôcť, a zmietli všetku starú “nadmyslovú veteš” zo stola ako poveru, neplodnú, planú špekuláciu, a obrátili pozornosť na fyzické telo človeka: začali operovať, rezať, šiť, podväzovať tepny... **Lenže tvrdenie, že choroby sú spôsobené posadnutosťou démonmi, nie je o nič me-**

Ptolemaiova sústava nie je o nič

menej správna, ako Kopernikova. Hovorí len o inom druhu skutočnosti. Čo sa odohralo je to, že až neskôr, na sklonku stredoveku, keď ľudia stratili pre tieto veci duchovný zmysel, upadalo mnoho ľudí do pokušenia chápať tieto staré náuky hru-

nej pravdivé, ako to, že sú spôsobe-
né organickými poruchami!

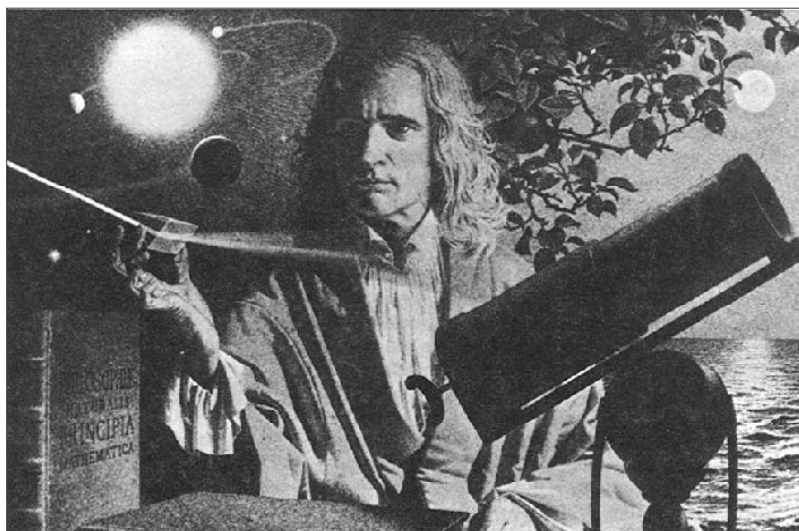
Vidíme, že to, čo sa tu odohralo, nie je prechod od nereality k realite, ale prechod od jednej reality k druhej, zmena perspektívy! Za "reálne", za bernú mincu sa začalo počítať len to, čo sa dalo vnímať telesnými zmyslami. Pre Bacona, pre Newtona už aristotelovské scholastické kategórie neznamenať vôbec nič, zdá sa im, že nemajú žiaden denotát, že neoznačujú nič reálne existujúce, a preto sa snažia empirickú vedu "očistiť" od filozofickej špekulácie": "Z tých, ktorí se zabývajú prírodnou filozofií, pripisujú niektorým druhom vecí "špecifické a okultní hodnoty" po vzoru Aristotela a peripatetiků. Ti, jak píše Newtonův přítel Cotes, nám neříkají nic." ⁴⁰ Podľa Francisa Bacona vznikli všetky tieto veci len v špekulatívnych hlavách mníchov, ktorí sa nudili vo svojich osamelých celách: "*Tento druh degenerované učenosti vládol predovšetkým medzi scholastikami, ktorí mali ostrý a silný vtíp, dostatek voľného času a málo čo čisti; pretože však jejich vtíp byl uzavřen v celách několika málo autorů, především Aristotela, který byl jejich vládcem, stejně jako jejich osoby uzavřeny v celách klášterů a kolejí, a protože znali málo historii přírody a času, spředení z malého množství znalostí a z nekonečné činnosti ducha ony pracné sítě učenosti, které jsou přítomné v jejich knihách a které zasahují až k nám...*" ⁴⁶

Prekonanie "vedeckého" materializmu

Roky 1525-1879 sú dobou prírodovedných objavov, ktoré smerovali

GALILEO GALILEI

OBRAT K PRÍRODOVEDECKÉMU MYSLENIU V 16. A 17. STOROČÍ INŠPIROVAL ARCH- ANJEL GABRIEL.

stále hlbšie do hmoty. Na prelome 19./20. storočia však pozorujeme príznaky obratu: Newtonova mechanika (sformulovaná na vrchole gabrielského času, 1702), bola zosadená. Miesto kráľovnej fyzikálnych teórií musela prenechať Einsteinovej špeciálnej teórii relativity (1905) a Bohrovej kvantovej mechanike (1913). "*Einsteinove objavy znamenali prevrat v klasickej newtonovskej fyzike a tvoria základ novej fyzikálnej predstavy sveta.*" ⁴⁴ A hľa: už sa nevychádza z empirického pozorovania, už neplatí len to, čo sa dá vnímať zmyslami – ale opäť z ideí, z čistého myslenia, vzorcov – ako v scholastike – teda zhora nadol, od myslenia k hmote – nie zdola nahor, empiricko-induktívnou metódou, ako to stojí v Baconovom manifeste "Nový organon"! Mnohé Einsteinove geniálne objavy, ku ktorým dospel v čistej imaginácii ("predstavivosť je dôležitejšia ako vedomosti") sa potvrdili až oveľa neskôr: zakrivenie časopriestoru, ohýb svetelných lúčov v blízkosti veľmi ťažkých telies. Až nedávno sa potvrdila existencia tzv. gravitačnej šošovky vo vesmíre, ktorú Einstein predpokladal. Heisenberg sformuloval princíp neurčitosti (1927), podľa ktorého nie je možné určiť zároveň rýchlosť a polohu elektrónu; hmota sa opäť stala *májou*, ilúziou, o ktorej sa nedá s istotou povedať ani to, či tu v danej chvíli na danom mieste je alebo nie je. Atóm prestal byť malou slnečnou sústavou, kde elektróny-planétky krúžia okolo jadra, a zmenil sa na nepostihnuteľnú vlnoplochu, ktorá je aj nie je, hneď je tu a

hneď tam; elektrón sa premenil na "vlno-časticu" (de Broglie), ktorá si je "vedomá" – nadsvetelnou rýchlosťou a v nulovom čase! – spinu iného elektrónu na druhom konci vesmíru (Aspect). Vedci zostali šokovaní poznatkom, že "objektívne" fyzikálne merania nemožno oddeliť od subjektu pozorovateľa. Kvantová fyzika prestúpila prah do oblasti, v ktorej už zase pracuje s hypotetickými, ideálnymi veličinami, ktoré nepostrehujú nie len naše zmysly, ale neraz ani naše prístroje. Existencia novej častice, pozitronu vyšla Diracovi z matematickej rovnice (1928) – a bola potvrdená o štyri roky neskôr (1932).

Takisto v medicíne sa lekári opäť prepracovali k práci s neviditeľnými a nemerateľnými fluidami: v homeopatii a v akupunktúre. Vo fyzickom tele žiadne akupunkturické meridiány nie sú. Môžete pitvať, koľko chcete. Ani v homeopatických prípravkoch nenájdete žiadnu chemickú účinnú látku, ani tými najjemnejšími analytickými metódami.

V spoločenských vedách, v spoločenskej praxi, v ekonomike, politike, sa však stále zotrváva na starých, materialistických pozíciách. Ak chceme, aby sa niečo zmenilo, je najvyšší čas, aby sme tento tzv. vedecký materializmus minulých štyroch storočí teraz prekonali aj filozoficky. Spoločenská prax je v príkrom rozpore so súčasným – slnečným, michaelským – duchom doby, ktorý od nás požaduje, aby sme sa teraz dokázali pozdvihnúť aj k pochopeniu niektorých skutočností nezávislých od hmoty. Naša ne-

schopnosť alebo neochota urobiť to, uvrhuje všetky spoločenské procesy do zmätku.

Podobne ako Galilei sedel ešte sto rokov po začiatku gabrielskej doby za svoje prírodovedecké objavy vo väzení, bude aj michaelský duch musieť zrejme až do polovice svojej vlastnej doby (2056) zápasiť so starým duchom času. Tentokrát sú to zástancovia "vedeckého" materializmu, v prírodných aj spoločenských vedách, posmievači a odporcovia duchovnej vedy, ktorí sú v roli inkvizítorov, čo verejne praniejú, súdia, a "upaľujú na hraniciach" predstaviteľov nového ducha času – a ich argumentácia je rovnako dogmatická, iracionálna, emocionálna, neudržateľná a smiešna, ako kedysi argumenty inkvizície. Ako kedysi inkvizítori sa ani za svet nechceli pozrieť do Galileiho d'alekohľadu na pohyb Jupiterových mesiačikov, fázy Venuše, škvrny na Slnku – tak aj dnes toľkí ľudia tvrdohlavo odmietajú presvedčiť sa o významných skutočnostiach tvrdiac, že to nemajú zapotreby, lebo vraj aj tak vedia, že to tak nie je.

Ale vidíte, vážení čitatelia, ako je toto nové, duchovné poznanie už naliehavo potrebné; ako je historická veda celkom neschopná pochopiť také kľúčové svetodejinné udalosti ako je renesancia, ako hlboko nepochopené zostávajú, a s akým nepochopením a bezmocnosťou potom stojí ľudstvo zoči-voči sebe samému – keď sa historická veda chce obmedziť len na empiricko-induktívne špekulovanie a dohady nad hmotnými artefaktami - a nedokáže sa pozdvihnúť k pochopeniu veľkých duchovných zákonov metamorfozy ľudského vedomia, ktoré stoja v pozadí historického diania. Lebo keď vykopete zo zeme nejaký päťtisícročný črep, a špekulujete nad ním v tom zmysle, že títo ľudia mali vtedy rovnakú formu vedomia ako my dnes, dospejete k samým historickým nezmyslom.

Duchovná príčina renesančnej prírodovednej revolúcie

Niektorí patriotickí arabskí historici vysvetľujú vznik renesančnej prírodovedy tak, že po krížových výpra-

vách arabský prírodovedecký duch "preskočil" do Európy; že Európa by vlastne vďačila za svoju renesanciu Arabom. Nemajú samozrejme pravdu. Lebo medzi krížovými výpravami a renesančnou prírodovednou revolúciou je tristoročná medzera, kedy by už arabská prírodoveda musela pôsobiť, ale nepôsobila, len zanedbateľne. Naopak, práve vtedy vrcholila scholastika v osobe Tomáša Akvinského (1225-1279). Títo arabskí historici sú však – nevedomky – blízko akejsi tušenej, skrytej pravdy: a to tej, že **duch, ktorý inšpiroval arabský kalifát, ktorý stál pri jeho zrode v roku 610, je skutočne ten istý, ktorý sa stal duchom času v roku 1525!**

DUCH, KTORÝ INŠPIROVAL MOHAMEDA A ARABSKÝ KALIFÁT, JE TEN ISTÝ, KTORÝ INŠPIROVAL RENESANČNÚ PRÍRODOVEDU.

Nebol to teda arabský impulz. Bolo to európske scholastické myslenie, ktoré bolo skutočne brilantné a na vysokej úrovni, ale zamerané na duchovný svet, boli to tieto sily myslenia, ktoré Európa sama vlastnila – ktoré boli po roku 1500 vťahnuté – pod vplyvom gabrielského pôsobenia – do hmoty, a premenili sa na tú úžasne obdivuhodnú matematickú prírodovedu, na odhaľovanie abstraktných, matematických zákonov v hmote a v prírodnom diani. **To je duchovná príčina renesančnej prírodovedeckej revolúcie: odohrala sa na pozadí onoho veľkého posunu v konfigurácii nadzmyslových článkov ľudskej bytosti, pod vedením archanjela Gabriela.**

Vysvetlenie európskych historikov o príčinách renesančného "príklonu k svetu" je však ešte horšie, ako arabských; totiž buď vôbec žiadne, alebo marxistické: V dejepise pre

siedmy ročník základných škôl nás učili, že renesancia súvisela s "rozsiahlými zmenami vo výrobe", že po krížových výpravách "zbohatli majitelia lodeníc... a ľudia už neupínali pozornosť toľko na záhrobný život... a zmenili náhľad na svet."²³ Prečo, povedzte, prečo sa deti nesmú učiť o archanjeloch? Je to azda niečo naivné alebo trápne alebo nevedecké? Sú tie hlúposti, čo sú tam popísané teraz, lepšie? Nie je to zhubná spoločenská prax vtĺkať deťom už od malička do hlavy, že od počiatku sveta sa všetko točí okolo peňazí a spotreby, ktoré sú prapríčinou, alfou i omegou svetodejinného vývoja? Neumŕtvujeme tým dušu dieťaťa, keď od neho chceme, aby sa učilo naspamäť niečo, čo nemôže pochopiť, čo sa nedá pochopiť, čo nemôže pochopiť ani žiaden dospelý, lebo je to nezmysel? O čo jednoduchšie a predsa d'aleko hlbšie a obsažnejšie by pôsobilo na dušu trinásťročného dieťaťa, keby smelo vedieť, že existujú bytosti, duchovia času, ktorí vlievajú rôznym dobám a kultúram charakteristickú atmosféru? O čo viac by to podnecovalo jeho morálnu fantáziu! O čo mravne ozdravujúcejšie by to pôsobilo, keby smelo vedieť, že dejiny nie sú len výsledkom zbojstva, práva silnejšieho, ale aj nevýslovne vznešeného nebeského riadenia, Nebeskej Múdrosti, ktorá stojí za nimi.

V budúcom čísle: Archanjel Samael, mor a kríza Európy v 14. storočí.

⁴⁰ Jiří Cetl, Petr Horák, Radislav Hošek, Jaroslav Kudrna: Průvodce dějinami evropského myšlení. Pyramida, Praha, 1984.

⁴¹ Egon Bondy: Středověká islámská a židovská filosofie. Filosofie renesance a reformace. Vokno, Praha, 1995.

⁴² Humanizmus a renesancia. Ilustrované dejiny sveta IX. Gemini, Bratislava, 1995.

⁴³ Rudolf Steiner: Das Matthäusevangelium (Matúšovo evanjelium).

⁴⁴ Malá encyklopédia bádateľov a vynálezcov. Obzor, Bratislava, 1973.

⁴⁵ Opravoslávnej cirkvi. Pravoslávna ikona. Pravoslávna bohoslovecká fakulta, Prešov, 1997.

⁴⁶ Francis Bacon: Essays civil and moral. London, 1914.

Príbeh o lesnom výrikovi

Služobník L'alie

Výrik lesný

Jeden človek poslal panej svojho srdca list, v ktorom jej napísal, že ju má rád. Doručiť list dostal za úlohu výrik lesný. Výrik sa pripravil a na druhý deň hneď zavčas rána sa z bútlavého stromu v olivovom hájiku, kde býval, vydal na cestu. Križom cez plece mal prehodenú cestovnú kapsičku a v nej obálku s červenou mašličkou.

Tak putoval výrik krajinami známymi i neznámymi, až prišiel k moru. Výrik ešte nikdy nevidel more. Stál chvíľu na brehu a díval sa. Cieľ jeho cesty ležal na druhej strane mora. Rozletel sa teda výrik ponad veľkú vodu a letel, letel už veľa, veľa hodín; no ako si silil zrak, nikde ani len najmenší kúsok pevniny nebol na dohľad, kde by si mohol chvíľku

odpočinúť. Výrik mával krídlami čoraz slabšie a letel už tak nízko nad vodou, že sa chvíľami odrážal od spenených vrcholkov vln. Pierka mu navlhli, krídla oťaželi, až výrik úplne vysilený spadol do vody. Len čo trochu nabral dych, pokúšal sa udržať nad vodou a veslovať krídlami ďalej rovnakým smerom. Potom sa však strhla búrka. Hrom dunel, blesky križovali oblohu, lejak bičoval vodnú hladinu, a obrovské vlny úbohého výrika tu vyhadzovali vysoko do výšky a tu zase ponárali hlboko pod vodu; a výrik by bol určite v mori zahynul, keby sa nezachytil kúska dreva plávajúceho na hladine. Štyridsať dní unášali morské prúdy lesného výrika na malej drevenej plti k neznámemu pobrežiu zarastenému bujnou vegetáciou. Tak putoval výrik ďalej džungľou, predieral sa tinním a bodľacím. Neraz uviazol v hlbokoj húštine, kde si myslel, že už nikdy nenájde cestu von. Ešte nikdy nevidel taký hustý les a také veľké zvieratá.

Putoval vo dne, v noci. Kráčal po rozpálenom piesku, cez snehové záveje. Putoval v slnečnej páľave aj v daždi. Putoval krupobitím, chrániac si jedným krídelkom hlavičku a druhým krídelkom prikrývajúc kapsičku s listom; podchvilou ho však čo ťažší krúp zasiahol tak prudko, že padal ako podľatý.

Putoval po nekonečných ľadových pláňach, kde slnko hrialo a svietilo tak slabučko, kde po celé týždne sa sotva odlepilo z obzoru. Bol taký skrehnutý a uzimný, že sa sotva hýbal. Čo aj urobil pár krokov vpred s najväčšou námahou, zadul taký silný protivietor, mrazivý a plný snehu, že výrika odviaľalo dvakrát toľko opäť nazad. Márne sa zapieral nožičkami do ľadu, a pazúriky mal už celé doráňané.

Nehybne, ako mŕtvy ležal výrik pod snehom: "Možno je v liste niečo veľmi dôležité", pomyslel si, "no on, lesný výrik, ho už nedoručí". Srdce mu zvieralo a slzy vyhrkli pri pomyslení, že by on, lesný výrik, mal sklamať dôveru, ktorá mu bola daná...

Uplynuli mesiace, a možno roky, než výrik, celý doráňaný, ohorelý, s ošklbaným perím a nalomeným krídelkom dokrivil k domčeku, kde ešte stále niekto čakal na list. Slnko práve zapadalo a v okienku domčeka už bolo rozsvietené. Výrik uložil list na okenný rám a zaklopal dvakrát zobáčikom na okennú tabuľu; potom preletel a sadol si na konár stromu v záhrade domčeka.

Ušľachtilá ženská ruka vzala list a okienko sa zase zavrelo.

"Splnil som svoju úlohu", pomyslel si výrik, hľadiac veľkými guľatými očami na jagavé hviezdy nad sebou. Po svojej smrti bol statočný a verný výrik prenesený na oblohu, do súhvezdia Malého výrika.

PRE GNOSTIKA CNOSTI NESPOČÍVAJÚ V PLNENÍ PRÍKAZOV A ZÁKONOV, ALE V SLOBODNOM NAPODOBNÍ NÍM VIDENÉHO A PREŽÍVANÉHO BOHA.

Ireba uvážiť, že predstavitelia rannej gnózy, ako boli Basileides a Valentinus, neboli za svojho života, ba ani istú dobu po smrti považovaní za kacírov, ale za "pravoverných" kresťanov.

Preto i učenie takej vynikajúcej osobnosti raného kresťanstva, ako bol *Klement Alexandrijský*, ktorého logosofiou sme sa podrobnejšie zaoberali v predchádzajúcej prednáške, vykazuje výrazné gnostické rysy.

Rovnako, ako ostatní gnostici, odvoláva sa Klement vo svojom učení na ústne tradície, pochádzajúce z intímnej výuky Kristovej, poskytnuté iba niekoľkým vyvoleným učeníkom. Nositelia tohto tajného podania mali byť najmä *Tomáš, Filip a Matúš*. Tomášovo a Filipovo evanjelium bolo tiež nájdené v gnostickej knižnici v Nag Hammádi, rovnako ako spis spojený s Matúšom. Klement sám označuje vyslovene za gnostikov aj apoštolov Petra, Jakuba, Jána a Pavla.

Klement rozlišuje dvojaké poznanie:

- 1) poznanie jednotlivých vecí, spoločné všetkým ľuďom a
- 2) poznanie duchovných skutoč-

GNÓZA A KREŠŤANSTVO

Zdeněk Váňa

ností silou Logu pôsobiaceho v duši - až to je pravá gnóza.

Poznanie a viera neboli pritom uňho v protiklade, ako to bolo v neskoršej cirkvi. Poznanie chápal ako širší pojem, ale viera je jeho nevyhnutnou súčasťou a základom pravdy, bez ktorého nie je možné poznanie vôbec rozvíjať. To, čo dovŕšuje človeka, čo robí až človeka človekom, je však poznanie. Až ním sa završuje viera, ktorá môže byť darom, ale poznanie si musí človek od Boha vydobýť (!).

Rozdiel medzi vierou neskoršej cirkvi a poznaním gnózy spočíval v tom, že cirkev sa zameriavala predovšetkým na Kristov čin, na jeho vteleenie, utrpenie a zmŕtvychvstanie, zatiaľ čo gnóza sa snažila pochopiť Kristovu *bytosť*. Slovmi Klementovými: "*Musíme veriť, že jestvuje Syn, že prišiel a že trpel. Musíme však poznávať, kto Syn Boží je.*" Preto tiež nemôže byť pre Klementa poznanie bez viery a viera bez poznania - ako nemôže byť Otec bez Syna a naopak. Ako prichádzame prostredníctvom Syna k Otcovi, tak z viery prichádzame k poznaniu.

Klementovi boli dobre známe starogrécke mystéria s ich nižším stupňom, t. j. *katarziou* - očistou a vyšším stupňom, ktorý viedol žiaka k jasnozreniu. V kresťanskom zmysle však chápal očistu ako vyznanie, tak v zmysle poznania vlastných pochybení, ako i priznanie sa ku Kristovi, ktoré je pravou očistou duše, zatiaľ čo vyšší stupeň mystéria zrenia je mu "analýzou", t. j. rozpúšťaním všetkého zmyslovo vnímateľného a priesotorového až k čistej myšlienke, ktorá je dimenziou Kristovou. To je pravé gnostické myslenie, ktoré chápe a vidí!

Hĺbka tohto myslenia je viditeľná napr. vo vzťahu k mučeníctvu, ktoré mnohí vtedajší kresťania často zámerne vyhľadávali. Klement však myslí aj na vinu prenasledovateľov

a vlastne i spoluvinu toho, kto ju úmyselne provokuje. Preto odporúča radu Kristovu: "*Ak vás prenasledujú v jednom meste, odíďte do iného*" (Mat. 10:23).

Na rozdiel od cirkevných kresťanov, ktorí pokladajú za najvyšší cieľ svojho úsilia odpustenie hriechov, milosť, vykúpenie a večnú blaženosť a nie náboženské poznanie, hovorí Klement odvážne: "*Keby niekto postavil gnostika pred voľbu medzi poznaním Boha a večnou spásou - a oboje by bolo od seba oddelené, pričom je oboje totožné - bez najmenšieho váhania by zvolil poznanie Boha, ktoré pokladá za žiadúce pre neho samotného, pretože k poznaniu vystupuje viera prostredníctvom lásky*".

Rovnako ako Pavol v 1. liste Korint'anom, rozlišoval aj Klement duševného človeka (*psychikos*), ktorý potrebuje vedenie cirkvou a duchovného človeka (*pneumatikos*), ktorý je schopný vlastného slobodného poznania, t. j. gnózy. Prijatie Krista do vlastnej duše znamená takú premenu, že sa tým človek stáva bratom Kristovým a je mu rovný. To mu tiež dáva mravnú slobodu a nezávislosť na vonkajších inštanciách, lebo cnosti nespočívajú pre gnostika v plnení príkazov a zákonov, ale v slobodnom napodobňovaní ním videného a prežívaného Boha. Názor veľmi blízky etickému individualizmu "*Filozofie slobody*" Rudolfa Steinera.

Zatiaľ čo kresťania prvých storočí odmietali odumierajúcu kultúru cisárskeho Ríma a nenávideli svet, ktorý ich obklopoval, pozoroval Klement pod procesmi úpadku všade klíčiace zárodoky nového sveta, ku ktorému obracal všetku svoju lásku, lebo sa mu javili ako niečo, čo pochádza od Boha. Za znak gnostika považoval tri veci: "*Po prvé videnie, po druhé plnenie svetových cieľov a po tretie výchovu dobrých ľudí. Kde sa toto spája, vzniká dokonalý gnostik. Kde niečo chýba, tam gnóza kríva*".

Základným impulzom Klementovej gnózy boli Pavlove slová: "*Žijem, ale nežijem ja, ale Kristus žije*

vo mne" (Gal 2:20). Preto nás nesmie prekvapovať, že v jeho spisoch *Protreptikon*, *Paidagogos* a najmä *Stromateis*, z ktorých tu citujeme, narážame na myšlienkové nábehy, ktoré znejú takmer moderne, ktoré však neboli v kresťanstve spočiatku d'alej rozvíjané, anticipujú však budúcnosť.

Napr. keď na rozdiel od východiska starovekej filozofie, ktorá sa zvykla vidieť najmä v myslení, v uchopení ideí, kladie na počiatok poznania vnímanie: "Od prírody sa zdá byť prvým myslenie, pre nás je však prvým vnímanie. Z vnímania a myslenia vzniká podstata náhľadu, lebo myslenie a vnímanie majú spoločný jas". (Porov. s tým základné myšlienky *Filozofie slobody* Rudolfa Steinera).

Alebo keď dospieva k poznaniu jestvovania dvojakého zla: "Zlo má dvojakú tvár: raz koná a uchvacuje klamom a predstieraním, druhý raz násilím. Božský Logos však kráča a všetkých zvoláva... Záleží od nás, či Ho budeme nasledovať alebo nie" (viď súsošie Krista s Luciferom a Ahrimanom v Goetheane).

Ponorme sa teraz do myšlienkového sveta poslednej veľkej osobnosti alexandrijskej gnózy a logosofie - *Origena* (185 - 255). Bol to najgeniálnejší žiak Klementa Alexandrijského, ktorý sa stal už vo svojich 18-tich rokoch učiteľom na katechétskej škole v Alexandrii, a to až do roku 230, kedy po roztržke s biskupom Demetriom odišiel do palestínskej Cézarey. Z jeho obrovského diela - okolo 6000 zvitkov - sa zachovali iba trosky: osem kníh komentárov k Jánovmu evanjeliu (z pôvodných 32), apologetické dielo *Contra Celsum* (kde cituje filozofa *Celsa* tak presne, že jeho spis mohol byť vydaný i samostatne) a najmä *Peri archón* (*De principiis* - O počiatkoch) - akási prvá summa teológie.

Origenes mal veľký vplyv na utváranie kresťanskej vierouky, no i napriek tomu bol na koncile r. 533 prehlásený za kacíra. Jedným z dôvodov bolo jeho učenie o predexistencii duše, na ktorú ukazuje i scéna so slepým od narodenia (Ján 9:2), a ktorou možno vysvetliť i skutočnosť nerovnosti osudu.

Origenes síce nehovorí vyslovene

o reinkarnácii ako Klement Alexandrijský vo svojom stratenom spise *Hypotyposeis* (podľa svedectva patriarchu *Fotia*), ale predexistencia ju mlčky predpokladá. Sám Origenes to naznačuje, keď v súvislosti s Jánom Krstiteľom - Eliášom hovorí: "Lebo kto verí, že sa deje náhodou niečo, čo je nutné, mal by pochopiť, že duša Jánova je staršia ako jeho telo, že existovala už skôr a potom až bola poslaná k svedectvu o svetle".

Treba si tiež uvedomiť, že dnešný názor cirkvi o stvorení duše spolu so zrozením tela a jej neskoršej večnosti sa začal v cirkvi presadzovať až od

ORIGENES: "PRE TOHO, KTO HEADÁ DOKONALÝ ŽIVOT, JE LEPŠIE CESTOU ZOMRIEŤ, AKO SA VÔBEC NA CESTU NEVYDAŤ". SUDCA, KTORÝ DAL ORIGENA MUČIŤ, SA NEODVAŽOVAL USMRTIŤ HO, TAK ŽIARILO KRISTOVO SLNKO Z JEHO BYTOSTI.

4. storočia a až v 6. storočí sa stal dogmou, ktorá môže v praxi viesť aj k vážnym dôsledkom: ak je napr. zrejmé, že pri pôrode môže byť zachránená buď iba matka alebo iba dieťa, potom by bol chirurg povinný obetovať matku, pretože tá už má nesmrteľnú dušu, zatiaľ čo doposiaľ nenarodené dieťa nie, čo by znamenalo stratu jednej duše pre Boží svet!

Proti tomu argumentuje Origenes poukázaním na krst malých detí "kvôli odpusteniu hriechov". Origenes sa pýta: "Ale akých hriechov? Kedy ich spáchali?" Človek si však prináša zo života pred narodením aj iné veci ako hriechy: "Jestvujú vteľené duše, ktoré skôr ako sa zrodili, boli poučované Otcom a počúvali ho".

Pre náboženské vedomie Origenovo bolo teda samozrejmé, že osudy na zemi sú pokračovaním zážitkov v duchovnom svete pred narodením. Na rozdiel od neskoršieho dichotomického ponímania človeka ako by-

tosti s telom a dušou, kde sa duch chápe iba ako intelekt, Origenes ešte konkrétne rozlišoval ducha ako tvorivú, večnú bytosť a dušu ako sprostrekovateľku medzi duchom a telom - ako bytosť prijímajúcu, časovú. Doslova hovorí: "Duch, ktorý sa vzdialil od svojho pôvodného stavu a od svojej dôstojnosti, sa stáva dušou a volajú ho tak. Ak je duša obnovená a očistená, vracia sa do stavu, v ktorom je duchom".

Tento Origenov výrok akoby priamo predznamenal centrálny rozikruciansky výrok: *Ex Deo nascimur - In Christo morimur - Per Spiritum Sanctum reviviscimus*. Alebo ako to vyjadruje Rudolf Steiner vo svojej druhej mystérijnej dráme:

"Z božského bytia povstala ľudská duša,
odumrieť môže v bytostné základy,
raz však zo smrti odpúta duša".

Je prirodzené, že človek, ktorý sám seba prežíval ako ducha, ako večnú *entelechiu* a nie ako duševnú bytosť, ktorá vznikla až pri narodení, musel mať iný pohľad na svet, totiž pohľad, chápujúci svet v jeho vývoji: od pôvodného duchovného stavu k jeho terajšiemu, od ducha odpadnutému a od toho opäť k svetu obnovenému, netelesnému, kedy sa všetci vrátia k Bohu, vďaka vykupiteľskému činu Kristovmu.

Zatiaľ čo agnostik zastáva názor, že nemožno poznávať a dogmatik, že sa nesmie poznávať, pre Origena bolo poznanie procesom bez hraníc, podobne ako už u Filóna, ustavičným objavovaním nových a nových ta-

jomstiev: "Čím ďalej postupujeme, tým vyššie sa týči hora tajomstiev".

Poznanie je preňho povinnosťou človeka. Kto chce byť skutočne učeníkom Kristovým, musí s odvahou pozdvihovať svoje oči: "Pre toho, kto hľadá dokonalý život, je lepšie cestou zomrieť, ako sa vôbec na cestu nevydať". Vlastné videnie nemožno nahradiť sprostredkovaným zvestovaním, a preto je toto videnie viac ako viera, ktorá je iba jeho predstupňom.

Sväté písma sú preňho iba stručným uvedením do rozľahlej ríše poznania. Nechápal ich preto nikdy podľa litery, ale v trojakom zmysle:

1) historickom - tým sa líšil od Filóna, ktorý všetko vykladal alegoricky;

2) duševnom, t. j. morálnom;

3) a vo vlastnom duchovnom zmysle.

Poznanie samo prežíva ako niečo svetelné - v zmysle Jánovho evanjelia (8:12): "Ja som svetlo sveta". Človek dospieva k poznaniu len vďaka tomu, že je osvetlený týmto svetlom, t. j. svetlom Logu, ako o tom hovorí začiatok Jánovho evanjelia. Je to duchovné slnko vesmíru, ktoré osvetľuje ľudského ducha, tak ako fyzické slnko osvetľuje telo a všetky vnímateľné veci.

O tomto duchovnom sln-

ku potom Origenes hovorí smelé slová: "Ako sa zatemní svetelná sila Mesiaca a hviezd, keď svieti Slnko, tak tí, ktorí sú osvetení Kristom a uchopujú jeho lúče, nepotrebujú ani pomoc apoštolov, ani prorokov. Ba musíme smelo povedať pravdu: ani nijakého anjela alebo ešte mocnejších dynameis, ak sú poučovaní prvorodeným Svetlom".

Z týchto slov prežaruje vlastné tajomstvo Origenovej schopnosti poznania, v ktorom sa prejavuje ako pravý Kristoforos - nositeľ Krista. Origenova duša, preniknutá Kristom, bola tak schopná nazerať do tajomstva Kristovej bytosti a jej vzťahu k človeku Ježišovi.

V spise *Peri archón* hovorí o onej čistej duši Ježišovej, ktorá bola ušetrená od Adamovho pádu a mohla tak sprevádzať vývoj ľudstva zhora, prijať ľudské telo zrodené z Márie a pri krste v Jordáne spojiť sa s božským Logom - Kristom. Teda ten istý poznatok, ku ktorému dospel na počiatku 20. st. nezávisle, zo svojho vlastného pozorovania Rudolf Steiner.

Origenes bol teda schopný rozlišovať božskú bytosť Kristovu od človeka Ježiša a vidieť v krste v Jordáne rovnakú svetodejinnú udalosť ako je druhý príchod Kristov pri poslednom súde. Oboje je zjavením Logu v pozemskom svete. Toto vedomie významu krstu v Jordáne, ktorý bol až do 4. storočia hlavným vianočným sviatkom, sa v neskoršej cirkvi stratilo.

Ako sme už uviedli, reálne pozorovanie Logu v tele Ježišom stávalo gnostikov pred neriešiteľným problémom, ako mohol Kristus zomrieť - a neschopnosť pochopiť toto tajomstvo ich potom viedla k tvrdeniu o zdanlivej smrti. Origenovi však bolo jasné: Boh nezomiera, ale oddeľuje sa od človeka, ktorý tým zomiera. Vyplynulo mu to z jeho sebapoznania: i ja som duchovná bytosť, ktorá sa spojila s telom a oddeľujem sa opäť od neho, keď telo zomiera. Tak sa smrť na kríži stala preňho niečím, čomu chýbalo akékoľ-

vek poníženie.

Po zmŕtvychvstaní sa potom "celé ľudstvo, ba celé stvorenie stáva telom Kristovým a každý z nás je jeho článkom podľa svojho titulu". V Kristovi sa teda zjednocujú všetci ľudia, všetky rasy a národy do jednej rodiny ľudstva. To je skutočnosť, ktorá musí byť prežívaná stále znovu v každom jednotlivom človeku, v každom podľa jeho stupňa vedomia, lebo: "Kristus je stále so svojimi učeníkmi a nikdy ich neopúšťa, takže môžu povedať: Nežijem ja, ale Kristus žije vo mne".

Pre morálny postoj človeka z toho potom vyplýva, že nekoná z nijakého príkazu, ba ani z príkazu lásky, ale z Kristovho Slnka, v ňom prítomného a pôsobiaceho, zo Slnka, ktoré osvetľuje všetkých dobrých i zlých. Jeho oltárom je vlastné srdce, kňazom vlastná duša, ktorá sa má starať o to, aby oheň na oltári nikdy nevyhasol.

Človek, ktorý dosiahne túto premenu, je pozdvihnutý medzi hierarchie na miesto padlých anjelov a sám sa stáva "Kristom, Synom Božím". - Takéto myšlienky mohol vysloviť iba ten, kto sám takú premenu dosiahol a bol preniknutý Kristovou substanciou. Svedčí o tom i skutočnosť, že sudca, ktorý dal mučiť Origena pri prenasledovaní kresťanov za cisára *Décia*, sa neodvažoval usmrtiť ho, tak žiarilo Kristovo slnko z jeho bytosti.

Jeho žiaci už túto substanciu nemali, držali sa iba jednotlivostí z jeho učenia a ocitli sa v otvorenom rozpore s cirkvou, ktorá sama strácala onen prvotný zážitok blízkosti Kristovej, takže Origenovo dielo mohla zvonku odsúdiť ako kacírské.

Origenes bol poslednou osobnosťou, z ktorej kresťanská gnóza žiarila ešte čistým svetlom. Ďalší vývoj bol v znamení úpadku gnostického myslenia na jednej strane a upevňovania cirkevnej autority na strane druhej. Úsilie o poznanie prestalo byť súčasťou slobodného duchovného života. Presadil sa názor, že vlastné zjavenie sa skončilo smrťou apoštolov a že všetko, čo potrebuje kresťan vedieť, je obsiahnuté v kréde - nad to sa už netreba usilovať. Namiesto nezávislého hľadania pravdy nastúpili dogmy, odhlasované väčšinou na koncilo. Na jednom z nich - na 5. koncile v Konštantinopole - bolo odhlasované r. 553 i odsúdenie Origenovho učenia o predexistencii duše.

**TAK AKO PREDKRES-
ŤANSKÝ SVET OČAKÁVAL
VYKUPITEĽA, ZAČALO
KRESŤANSTVO TERAZ OČA-
KÁVAŤ PRÍCHOD DUCHA.**

O 300 rokov neskôr bolo na ďalšom koncile v Konštantinopole odhlasované, že človek sa skladá iba z tela a duše a tak sa odstránila trichotómia, dovtedy samozrejmi nielen v gnóze, ale i Pavlovi. Pavlovo slovo "*duch skúma všetko, i hlbiny Božstva*" (1 Kor 2:10) prestalo pôsobiť - namiesto poznania, usilujúceho sa o osvietenie, prevládla neosvietená viera.

Niet divu, že sa potom v cirkvi stále znovu a znovu vynáral pocit určitého základného nedostatku a že vznikali najrôznejšie podzemné prúdy "kacírskeho" hnutí a siekt - ako dôsledok zlého svedomia oficiálnej cirkvi: niektoré z týchto prúdov prezrádzajú práve gnostické dedičstvo. Ani stredovekí svätci a mystici neunikli v tomto smere podozreniu z kacírstva - napr. taká veľká postava stredovekej nemeckej mystiky z 12. stor., ako bol *Majster Eckehart*, odsúdený svojím biskupom, "pretože chcel viesť viac, ako bolo potrebné".

Chýbal tu teda prvok slobodného poznania; avšak poznanie osvietené, múdrosť - to je sféra Svätého Ducha. A je príznačné, že práve k tejto sfére božskej Trojice nachádzala cirkev vzťah len neľahko. Stredoveká mystika dospela preto k názoru, že doba Svätého Ducha príde až v budúcnosti - po období Boha Otca a Boha Syna. Tak ako predkresťanský svet očakával Vykupiteľa, začalo teraz kresťanstvo očakávať príchod Ducha.

Ten však nezostupuje k ľudstvu zhora ako Kristus, ktorého zostup sférami smerom k Zemi bol sledovaný v mystériách a spätne prežívaný gnózou: Svätý Duch prichádza k človeku znútra - v poznaní, osvietení - nemôže byť predmetom poznania ako Boh-Syn, pretože on sám je touto silou poznania, a to v každom jednotlivom človeku.

Predpokladom osvietenia je však zážitok smrti, duša musí prejsť nultým bodom svojho vedomia, svojou Golgotou, kde volá spolu s Ježišom na kríži "*Bože, Bože, prečo si ma opustil?*" Keď dospieva k pocitu "Boh je mŕtvý", ako to vyslovil už

Nietzsche a ako to plne prežíva človek v dnešnom materialistickom a ateistickom veku, kedy sa cíti celkom oddelený od duchovného sveta a nie je už schopný starej viery.

Tak, ako bez smrti na Golgote by nebolo možné zmŕtvychvstanie a svä-

KRISTUS, DUCHOVNÉ SLNKO VESMÍRU, OSVETUJE ĽUDSKÉHO DUCHA, TAK AKO FYZICKÉ SLNKO OSVETUJE TELO A VŠETKY VNÍMATEĽNÉ VECI.

todušný zážitok učeníkov, tak ani premena vedomia dnešného človeka a jeho opätovný vzostup k duchu nie je možný bez prechodu údolím smrti, aký prežívame práve v posledných dvoch storočiach.

Toho stará gnóza nebola ešte schopná, a preto musela zaniknúť. Ako ukazuje Rudolf Steiner, vznikla ešte na stupni duše pocitovej, kedy človek bol schopný prežívať božský svet ako duchovný obsah vo svojom vnútri. V období duše rozumovej (grécko-rímskom), tento duchovný obsah už zmatnel. Človek musel vy-

vinúť veľkú vnútornú silu, aby oživil prísny cvičením, vrátane askézy, svoju pocitovú dušu tak, že mohol byť znovu prežívaný duchovný obsah gnózy, vrátane hlbokých kozmických súvislostí udalostí na Golgote.

To však vzhľadom na ďalší vývoj vedomia človeka nebolo dlho možné. Gnóza sa stala niečím celkom exotickým a bola cirkvou zaznávaná, zatiaľ čo pravá, ezoterická, mystérijná gnóza bola - ako to naznačuje legenda o svätom Grále - pozdvihnutá anjelmi do duchovného sveta a uchovávaná až do tej doby, až budú ľudia zreli sa s ňou opäť spojiť. V stredoveku sa tak stalo na citovej úrovni v ezoterickom prúde Grálu.

V dnešnej dobe sa tak môže stať novým spôsobom, na úrovni duše vedomej, premenou vedomia, jeho výstupom z nultého bodu k novému pochopeniu mystéria na Golgote. Smer k tomuto novému výstupu k duchu v dnešnej dobe, kedy človek už nie je schopný veriť, ale chce poznávať, aby mohol dosiahnuť pravú, osvietenu vieru, naznačuje cesta, ktorú nastúpila antropozofia.

Z toho dôvodu môže byť antropozofia označovaná za novú gnózu a Obec kresťanov za akúsi novognostickú cirkev len z úplného nepochopenia.

Stará gnóza bola schopná poznávať z oživej duše pocitovej božský pôvod človeka - ono "*ex Deo nascimur*" - predexistenciu ľudskej duše a sveta, predexistenciu a kozmický aspekt bytosti Kristovej, trichotómiu človeka a sveta; na jej stupni vedomia jej však nevyhnutne zostalo uzavreté tajomstvo smrti na Golgote - neprenikla k zážitku "*in Christo morimur*" (odtiaľ jej omyl doketizmu).

Tento zážitok je možný až na dnešnom stupni vedomia, kedy duša vedomá prežíva svoju vlastnú Golgotu, svoju opustenosť Bohom, a preto môže nastúpiť s plným vedomím a zo svojej slobodnej vôle cestu ku svojej svätodušnej udalosti - k poznaniu toho, čo znamená "*per Spiritum Sanctum reviviscimus*".

Oltárom človeka je jeho vlastné srdce, kňazom vlastná duša, ktorá sa má starať o to, aby oheň na oltári nikdy nevyhasol

Čo kto miluje, o to sa promění
 Pomní, čo miluješ, o to sa tiež proměníš,
 kedyž zemi, o pouhou zem
 - kedyž nebe, o nebežúš.

Angelus Silesius

PROSÍME ČITATEĽOV,
 KTORÍ VEDIA KRES-
 LIŤ A RADI BY NIEČO
 NAKRESLILI DO
 SOPHIE, ABY SA NÁM
 OHLÁSILI, RESP.
 KÓPIE NEJAKÝCH
 KRESIEB POSLALI.

Ako si objednať Sophiu

Časopis *Sophia* i knihy z vydavateľ-
 stva *Sophia* sa objednávajú prostredníctvom
 poštovej poukážky typu C. Na
 prednú stranu poukážky vypíšete sumu,
 ktorú posielate a na zadnú stranu, do kolónky
 správa pre prijímateľa napíšete, za
 čo túto sumu platíte.

Na Slovensku platíte poštovou pou-
 kážkou typu C na adresu: *Sophia*, P. O.
 Box 47, 830 03 Bratislava 33. Predplat-
 né je 50.- Sk za číslo, 200.- Sk na rok.

V Čechách poštovou poukážkou ty-
 pu C na adresu: *Sophia*, P. O. Box 185,
 690 02 Břeclav 2. Predplatné je 50.-
 Kč + 15 Kč poštovné za číslo, t.j. 260.-
 Kč na rok.

Zo starších čísel je možné si objed-
 nať ešte čísla 1, 5, 9, 10, 11, 12, 13, 14,
 15, 16, 17 v cene 50.- Sk (50.- Kč + 15.-
 Kč pošt.) za číslo.

Číslo 5, ak si ho predplatíte, budeme
 rozposielať až začiatkom roku 1999 - po
 uskutočnení dotlaču, ak sa nzbiera as-
 poň 500 záujemcov. V prípade, že nebu-
 de dosť záujemcov, Vašich 50.- Sk pri-
 rátame k predplatnému na budúce číslo.

Knihy, ktoré od nás môžete dostať:

✂ Rudolf Steiner: *Opoznávaní vyš-
 ších svetov. Osem meditácií. Štyri cnosti.*
 195 Sk/Kč;

✂ Rudolf Steiner: *Zkroniky Akaša.*
 195 Sk/Kč.

✂ Rudolf Steiner: *Tajné učenie Ro-
 sikrucánů.* 199 Sk/209 Kč.

Žihadlo

Bol raz svätec, ktorý mal dar
 hovoriť jazykom mravcov.

Priblížil sa k také-
 mu, ktorý vyzeral
 najviac vzdelaný a
 spýtal sa:

"Aký je Všemohúci? Podobá sa o
 niečom mravcom?"

Učený mravec odpovedal: "Všemo-
 húci? Absolútne nie. My mravce, ako
 vidíš, máme iba jedno žihadlo. Ale Vše-
 mohúci má dve."

Anthony de Mello

Studánka

český časopis učiteľiek waldorfských
 MŠ

Vychádza približne 4x ročne
 (podľa možností). Môžete si ho
 objednať na adrese:

Eva Bačková
 J.Smreka 18
 841 07 Bratislava

v cene 20,- Sk za číslo + 12,50
 poštovné.

Informácie na tel.: 07/778911

Sophia

P.O.Box 151, 810 00
 Bratislava 1 * Vy-
 dáva: Vydavateľstvo
Sophia * Šéfredak-
 tor: RNDr. Emil Pá-
 leš, CSc. * Redakčný kolektív: RNDr.

Erich Šašinka, Mgr. Peter Marman,
 Zdena Djuračková * Redaktorka vo
 Viedni: Sylvia Mikoľajová * Redak-
 tor v Čechách: Ing. Karel Funk * Gra-
 fická úprava: Zdislava Sýkorová, Emil
 Páleš & Marcel Hason * Výtvarníčky:
 Mgr. Zdislava Sýkorová, Viera Nagy-
 ová, Monika Kabeleová * Redakcia:
 Hattalova 12A, 831 03 Bratislava, tel:
 5252033, utorok a štvrtok 9.00-15.00

* objednávky na predplatné časopisu
 (vrátane starších čísel) vybavuje re-
 dakcia * správa nadácie: RNDr. Jitka
 Tereková * Čestný člen redakcie: jeho
 excelencia Karan Singh, maharadža z
 Džammu a Kašmíru * Tlač: FIDAT
 * Vychádza približne 4-krát do
 roka * Náklad: 3000 ks * Cena jed-
 ného výtlačku: 50.- Sk/Kč * Ročné
 predplatné: 200.- Sk/260 Kč (vrátane
 poštovného) * Rozširujú súkromné
 kolportérske siete a knihupectvá
 * Registračné číslo: MK SR 659/92
 * email: nadacia@sophia.sk *
 Internet: http://www.sophia.sk/

Bankové spojenie: Nadácia Sophia,
 Čs. obchodná banka, Lehockého 3,
 812 25 Bratislava; č. ú.: 202113003/
 7500. Zo zahraničia: Acc. No.: 02-
 11300000/7500, Swift: CEKOSKBX

✂ Prvá strana obálky: Johfra: *Vir-
 go (Znemenie Panny)* ✂ Štvrtá stra-
 na obálky: Ellen Lórien: *Ophelia* ✂
 Grafiky: na strane 7, 9, 11, 23, 24, 25,
 31, 38, 39, 51: Zdislava Sýkorová ✂
 10, 12, 14, 17, 18, 46, 47, 48, 49: Vie-
 ra Nagyová ✂ 19: Monika Kabele-
 ová ✂ 2: Anna May McCallum ✂ 3,
 50: Alfons Mucha ✂ 34, 36: Gustave
 Doré ✂ Gotické a secesné ornamen-
 ty a iniciály od starých autorov

V budúcich číslach:

Existuje vedecká astrológia?

Alebo sa veda chce stať
 iracionálnym kultom?

Chrámová legenda

Podstata slobodného
 murárstva

K str. 31: Čas archanjela Gabriela

Smrti, má smrti, poslední naplnění tohoto života, promluv ke mně! Po celý život každý den bdím a čekám na tebe, pro tebe snáším bolest útrap i štěstí. Smrti, má smrti, promluv ke mně!

Vše, co jsem kdy dostal, vše, čím jsem, všechny mé naděje a všechna láska chvátají nevědomky k tobě. Setkám se s tebou v čirém lijavci jako dívka, jež se má na celý život stát čísi oddanou manželkou. Smrti, má smrti, promluv ke mně!

V mé duši je uvit svatební věnec a čeká, až s tichým úsměvem na tváři vstoupíš v šatě ženicha. Pak už nebudu mít starý domov; jako věrná choť vyjdu do osamělé noci za svým pánem. Smrti, má smrti, promluv ke mně!

Rabíndranáth Thákur